

Antwoordnota besluiten Burgerwindpark A2 Lage Rooijen

Inleiding

De initiatiefnemers van Burgerwindpark A2 Lage Rooijen hebben het initiatief genomen voor de realisatie van een windpark ten noorden van Den Bosch in de gemeente Maasdriel. Het windpark bestaat uit 3 windturbines. Voor het Burgerwindpark A2 Lage Rooijen (het Windpark) wordt een bestemmingsplan voorbereid door de gemeente Maasdriel en is tevens een omgevingsvergunning aangevraagd.

Van 5 augustus tot en met 15 september 2020 hebben de ontwerpbesluiten voor het bestemmingsplan “Burgerwindpark A2 Lage Rooijen”, de omgevingsvergunning (inclusief aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming en meldnotitie m.e.r.) voor het windpark ter inzage gelegen. Ten aanzien van de ontwerpbesluiten zijn 17 verschillende zienswijzen ingediend. In deze antwoordnota wordt een reactie gegeven op de ingebrachte zienswijzen op de ontwerpbesluiten.

In de antwoordnota is de hoofdzaak uit de zienswijzen weergegeven. Per punt is een reactie gegeven en is aangegeven of de zienswijze aanleiding geeft een van de besluiten aan te passen.

De zienswijzen zijn met letters opgesomd hierna, voor zover ingediend door particuliere personen, is dit geanonimiseerd. De indiener van de zienswijze ontvangt bericht over de aanduiding van zijn of haar zienswijze. Bij de reactie op de zienswijze is aangegeven welke zienswijze het punt bevat.

Overzicht zienswijze en aanduiding

De volgende zienswijze zijn ingediend en met de volgende aanduiding opgenomen in de nota.

A. Geanonimiseerd 1.	31-07-2020
B. Geanonimiseerd 2.	14-08-2020
C. Geanonimiseerd 3.	24-08-2020
D. Geanonimiseerd 4.	31-08-2020
E. Natuurmonumenten 5.	11-09-2020
F. Geanonimiseerd 6.	14-09-2020
G. Geanonimiseerd 7.	15-09-2020
H. Geanonimiseerd 8.	15-09-2020
I. Geanonimiseerd 9.	15-09-2020
J. Geanonimiseerd 10.	15-09-2020
K. Geanonimiseerd 11.	15-09-2020
L. Gemeente Den Bosch 12.	15-09-2020
M. Geanonimiseerd 13.	15-09-2020
N. Natuurwacht Bommelerwaard 14.	15-09-2020
O. Het Groene Hart 15 & 16	15-09-2020
P. Geanonimiseerd 17.	15-09-2020
Q. Dubbel met Den Bosch nummer 12. 18.	15-09-2020
R. Geanonimiseerd 19.	15-09-2020

Inhoudsopgave

De beantwoording van de zienswijzen is thematisch gerangschikt. De nummering kent de volgende thematische indeling.

1. Procedureel, coördinatieregeling, Crisis en herstelwet
2. Locatie
3. Beleidskader
4. Landschap
5. Draagvlak en participatie
6. Ecologie
7. Leefbaarheid en recreatie
8. Geluid en gezondheid
9. Slagschaduw
10. Externe veiligheid
11. Financieel
12. Turbinekeuze
13. Algemeen
14. Bodem/trillingen
15. Verlichting
16. Doelstelling nut & noodzaak
17. Water
18. Radar

Bijlagen:

1. Notitie "Resultaten veldonderzoek en toetsing Wnb kleine marterachtigen en das Burgerwindpark A2 Lage Rooijen", Bureau Waardenburg, d.d. 10 oktober 2020
2. Notitie "Berekening stikstofdepositie tijdens aanlegfase Burgerwindpark Lage Rooijen", Bureau Waardenburg, d.d. 16 oktober 2020

Thematische beantwoording

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Procedureel, coördinatieregeling, Crisis- en herstelwet			
1.1	J	De gemeente Maasdriel is bereid het bestemmingsplan te wijzigen en indiener vernam dat hierop geen bezwaar mogelijk is. Waarom niet?	BP	Tegen een ontwerp bestemmingsplan, ontwerp omgevingsvergunning en ontwerp beschikking Wet natuurbescherming (Wnb) heeft een ieder een zienswijzen kunnen indienen. Indiener heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt en ook een zienswijze ingediend. De zienswijze is in feite zijn 'bezwaar' alleen heet dat wettelijk anders. In een bestemmingsplanprocedure is er naast zienswijzen tegen het ontwerpplan altijd sprake van een direct beroep bij de Raad van State tegen het vastgestelde plan. Een bestemmingsplanprocedure kent dus niet een wettelijk moment van 'bezwaar'.	nee
1.2	F	Op niet juiste gronden althans niet nader onderbouwd wordt de coördinatie regeling toegepast, niet valt uit te sluiten dat belanghebbenden VOG hiermee thans dan wel in een latere fase van voorbereiding in hun rechtsbescherming worden geschaad, nu het gelet op de huidige stand van zaken en onderstaande voorkeur zou genieten om eerst de bestemmingplan procedure afzonderlijk te doorlopen	BP, Wabo, Wnb	De bevoegdheid om besluiten te nemen rondom het windpark liggen op grond van de Elektriciteitswet 1998 (Ewet) bij de provincie Gelderland. De gemeente Maasdriel heeft verzocht de bevoegdheid over te dragen aan het gemeentebestuur. Gedeputeerde Staten (GS) hebben dit gedaan onder de voorwaarde dat de coördinatieregeling als bedoeld in 3.30 Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing wordt verklaard. De gemeenteraad van Maasdriel heeft op 16 april 2020 besloten de gemeentelijke coördinatieprocedure van toepassing te verklaren op de voorbereiding van besluitvorming over het windpark. Door gelijktijdige behandeling van de procedures wordt de samenhang tussen bestemmingsplan en overige vergunningen en besluiten zichtbaar en transparant. Daarnaast kan er tijdswinst worden geboekt doordat er maar één procedure wordt gevolgd met één beroepsgang. De belanghebbenden worden niet in hun rechtsbescherming geschaad.	nee
1.3	H, F, P	De Nederlandse overheid heeft nooit gekeken naar de milieu-impact van windmolens Volgens een recente uitspraak van het Europese Hof in een zaak over een Vlaams windpark had dat wel moeten. De	BP, Wabo	De gemeente heeft kennis genomen van het betreffende arrest van het Europese Hof van Justitie (HvJ). Dit arrest heeft betrekking op de vraag of algemene regels van de Vlaamse	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		vergunning wordt verstrekt op basis van vaste geluidsnormen met jaargemiddelden. Deze normen zijn nooit getoetst op hun milieueffect.		regering plan-m.e.r.-plichtig zijn. Er wordt niet ingegaan op Nederlandse algemene regels. Volgens bestendige jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) zijn algemene regels uit het Activiteitenbesluit niet plan-m.e.r.-plichtig. De gemeente volgt de Rijksregels (Activiteitenbesluit) en de jurisprudentie van de ABRvS op dit punt en is daartoe ook gehouden. Om die reden is er voor de gemeente Maasdriel geen aanleiding om op grond van het arrest anders te besluiten.	
1.4	H	Uit Europese regels en het Verdrag van Aarhus blijkt dat elke nieuwe activiteit het leefmilieu van burgers moet beschermen of verbeteren. Daar is bij dit windpark iig geen sprake van gezien de slagschaduw, geluid etc etc.	BP, Wabo	Zoals door de Afdeling bestuursrechtspraak al vaker geoordeeld, is er geen reden te twifelen aan de juistheid van de implementatie van de verplichtingen uit het Verdrag van Aarhus in het Nederlandse rechtstelsel. Er is specifiek voor burgerwindpark A2 Lage Rooijen gedegen onderzoek gedaan naar de effecten, onder andere op het gebied van geluid en slagschaduw, van het windpark op het leefmilieu. De effecten op de omgeving worden, mede gezien het maatschappelijk belang om duurzame energieprojecten, te realiseren aanvaardbaar geacht.	nee
1.5	K	De indiener is van mening dat alle drie de voorgenomen besluiten in strijd zijn met artikel 2:4, eerste lid Awb. Ingevolge dit artikel vervult het bestuursorgaan zijn taak zonder vooringenomenheid. De reden waarom gesteld wordt dat besluitvorming niet zonder vooringenomenheid zal plaatsvinden, is gelegen in het feit dat het initiatief burgerwindpark A2 Lage Rooijen afkomstig is van Coöperatie Bommelerwaard en Green trust. De gemeente Maasdriel staat als partner genoemd van Coöperatie. Indien de gemeente dit project heeft gefinancierd heeft de gemeente rechtstreeks belang bij de besluiten.		De gemeente Maasdriel heeft dit project niet gefinancierd zoals indiener betoogt en de gemeente heeft geen rechtstreeks financieel belang bij de besluiten. De vergunning is aangevraagd door Burgerwindpark A2 Lage Rooijen B.V. Dit is de rechtspersoon die het windpark gaat ontwikkelen. Coöperatie Bommelerwaard is mede-initiatiefnemer maar niet de aanvrager van de vergunning, ook heeft coöperatie Bommelerwaard geen financiële steun ontvangen van de gemeente Maasdriel. Er is derhalve geen sprake van de gestelde strijd met artikel 2:4, van de Awb. Uiteraard is het wel zo dat het windpark bijdraagt aan gemeentelijke doelstellingen voor duurzame energie, waardoor de gemeente in beginsel positief tegenover de ontwikkeling staat.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
1.6	K	De besluiten zijn in strijd met artikel 6 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Op de onderhavige plannen is de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing. De zeer korte periode voor het indienen van zienswijzen en uiteindelijk beroep, gelet op de Crisis- en herstelwet, draagt er zorg voor dat burgers en bedrijven, waaronder cliënt, zich onvoldoende kunnen verdedigen tegen de voorgenomen plannen. De verplichting voor omwonenden om binnen zeer kort tijdsbestek te reageren op de plannen en onderzoeken, past niet in de grondgedachte van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) om zonder deskundige te procederen. Dit voorgaande klemmt te meer, nu uiteindelijk de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet alleen formele aspecten van de besluitvorming toetst, maar ook de materiële aspecten. Cliënt is hierdoor in een nadeliger positie gekomen, hetgeen strijd oplevert met de Europese grondbeginselen vastgelegd in het EVRM.		Naar onze mening is van strijd met artikel 6 EVRM geen sprake. Ter toelichting het volgende. In artikel 6, eerste lid, van het EVRM is onder meer bepaald dat een ieder bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. Met de Chw is een aantal procedurele stroomlijningen en versnellingen geregeld zonder dat dat ten koste van de rechtsbescherming gaat voor burgers. De wettelijke termijnen van 6 weken voor indienen van zienswijzen en beroep worden dan ook niet verkort. Een inzagetermijn van 6 weken sluit ook aan op de termijnen zoals de Awb die kent. Er is derhalve ook geen sprake van zeer korte periode voor indiening van zienswijzen door het van toepassing zijn van de Chw. Bovendien hebben er in de voorbereiding van het project een aantal informatiebijeenkomsten en gesprekken plaatsgevonden om omwonenden over plannen te informeren en in de gelegenheid te stellen om vragen te stellen, dan wel te reageren. Ook is er een participatieplan opgesteld.	nee
1.7	K	De voorgenomen besluiten zijn in strijd met het Verdrag van Aarhus, omdat geen sprake is van vroegtijdige inspraak als alle opties nog open zijn. Op het moment dat ontwerpbesluiten ter inzage worden gelegd, zoals in dit geval, zijn de kaarten al geschud en kan niet meer worden gesproken over vroegtijdige inspraak waarbij alle opties nog open zijn. Uit de uitspraak van de Blankenburgverbinding kan worden afgeleid dat er voldoende inspraak moet worden geboden voordat een ontwerpbesluit ter inzage komt. Deze insteek wordt ook in de literatuur aangehangen.	BP, Wabo	Zie ook beantwoording onder 1.4. Conform de daarvoor geldende procedure hebben de stukken in ontwerp ter inzage gelegen voor zienswijzen en staat straks de mogelijkheid open om tegen de besluiten beroep in te stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak. Zoals door de Afdeling bestuursrechtspraak al vaker geoordeeld, is er geen reden te twijfelen aan de juistheid van de implementatie van de verplichtingen uit het Verdrag van Aarhus in het Nederlandse rechtsstelsel.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Veelal wordt het standpunt ingenomen dat met de zienswijzemogelijkheid die de Algemene wet bestuursrecht biedt, zou worden voldaan aan het Verdrag van Aarhus. De praktijk is echter dat er een plan c.q. vergunningen ter inzage komt/komen waarbij er geen opties meer open zijn en er dus niet meer aan het plan en/of vergunningen gesleuteld gaat worden. De bepaling in het Verdrag van Aarhus is bedoeld om alle belanghebbenden ook daadwerkelijk te betrekken bij de planvorming en dan ook serieus de ingebrachte reactie te betrekken bij het vervolgtraject waardoor plannen nog in een vroeg stadium aangepast kunnen worden. Hieruit volgt dat thans dus kennelijk dat de burgerparticipatie in dit windparkproject nu nog niet goed is gewaarborgd. Het is daarom onbegrijpelijk dat nu al gestart is met het formele traject, de ontwerpfase van de besluiten, terwijl kennelijk de vereiste burgerparticipatie nog niet is gewaarborgd.		Naaast de wettelijke procedures hebben er in de voorbereiding van het project ook een aantal informatiebijeenkomsten en gesprekken plaatsgevonden om omwonenden over plannen te informeren en in de gelegenheid te stellen om vragen te stellen, dan wel te reageren. De initiatiefnemers van burgerwindpark A2 Lage Rooijen hebben een concreet plan ingediend, de gemeente dient dát plan dan ook te beoordelen, maar uiteraard met medeweging van belangen uit de omgeving (omwonenden en andere belanghebbenden). Deze afweging heeft nadrukkelijk plaatsgevonden in de voorbereiding en heeft ook tot gevolg dat het plan in de voorbereiding is aangepast. Ook wanneer zienswijzen aanleiding geven tot het aanpassen van de plannen wordt dat gedaan, alle zienswijzen worden gewogen in deze nota.	
1.8	K	Bestemmingen moeten, op grond van artikel 3.1 Wet ruimtelijke ordening, in het bestemmingplan op basis van een goede ruimtelijke ordening worden aangewezen. Een goede belangenafweging van de verschillende met de bestemming gemoeide belangen is noodzakelijk. U hebt niet deugdelijk gemotiveerd	BP	Op grond van de onderliggende onderzoeken en de ruimtelijke onderbouwing is voldoende gemotiveerd dat sprake is van een goede ruimtelijke ordening waarbij alle relevante belangen zijn afgewogen.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		waarom sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit is in strijd met artikel 3:46 en 3:47 Awb.			
1.9	K	Beoordeling mer is ondeugdelijk. In het mer-beoordelingsbesluit wordt aangegeven dat de milieu- en omgevingsaspecten zijn onderzocht en er geen toegevoegde waarde is deze aspecten nader te onderzoeken in het kader van een milieueffectenrapport. Indiener meent dat deze aspecten wel degelijk aanleiding zou moeten zijn voor nader onderzoek. Verwezen wordt naar de geconstateerde gebreken van het geluids- en slagschaduwonderzoek. Ook wordt in het bijzonder nog verwezen naar een recente uitspraak van het Europese Hof in een prejudiciële verwijzingsprocedure. Daaruit kan worden afgeleid dat wetgeving, zoals het Activiteitenbesluit, ook onderhavig moet zijn aan een milieueffectenrapport. Nu dit ontbreekt kan niet zonder meer aangenomen worden dat milieuaspecten, zoals slagschaduw, veiligheid en geluidshinder, zijn geborgd.	BP, Wabo	Verwezen wordt naar de beantwoording onder 1.3 voor wat betreft het arrest van het Hof van Justitie over m.e.r-plicht voor algemene regels op basis van het Activiteitenbesluit (waar geluid- en slagschaduwnormen onder vallen) en 1.12 voor de m.e.r-(beoordelings)plicht voor windturbines. Voor wat betreft vermeende gebreken geluid- en slagschaduwonderzoek wordt verwezen naar de beantwoording onder 8.3 t/m 8.6. Hieruit volgt dat er geen gebreken zijn. Op 9 juni 2020 heeft ons college een m.e.r.-beoordelingsbesluit genomen op basis van de door initiatiefnemers ingediende aanmeldnotitie (notitie beoordeling vormvrije m.e.r.-beoordeling). Getoetst is of belangrijke negatieve (milieu)effecten kunnen worden uitgesloten. Wat betreft totstandkoming en inhoud vertoont deze notitie geen gebreken. Op basis van de aanmeldnotitie hebben wij dan ook kunnen besluiten dat er geen aanleiding is om een m.e.r.-procedure te doorlopen.	nee
1.10	K	Cliënt stelt dat de ontmantelingsplicht onvoldoende waarborgen biedt dat bij beëindiging van het windturbinepark, zo spoedig mogelijk wordt ontmanteld. Met de nu thans voorliggende ontmantelplicht is er geen verplichting dat ook als eerder de activiteiten worden beëindigd, het park wordt ontmanteld en alles in de oorspronkelijke toestand wordt hersteld.	Wabo	De in de omgevingsvergunning (Wabo) opgenomen ontmantelingsplicht houdt in dat na de in de vergunning gestelde periode het windpark ontmanteld moet worden. Hiermee is de ontmanteling gewaarborgd. Aanvullend hebben partijen privaatrechtelijk afspraken gemaakt over de termijn waarbinnen de ontmanteling van het windpark moet plaatsvinden en wat te doen bij het eerder uit exploitatie nemen van het windpark. Deze afspraken zijn vastgelegd in de anterieure overeenkomst. Daarmee is afdoende zeker gesteld dat het windpark ontmanteld wordt na afloop van de gestelde termijn of zoveel eerder als nodig is.	nee
1.11	K	Cliënt stelt dat er geen omgevingsvergunning kan worden verleend met een beperkte milieutoets (OBM). Cliënt verwijst naar de voorgaande	BP, Wabo	Voor zover indiener doelt op het arrest van het Hof van Justitie voor wat betreft de plan-m.e.r. plicht voor de algemene regels op basis van het Activiteitenbesluit wordt verwezen naar de	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		zienswijzegronden, met name beroepsgrond 8 over het mer-beoordelingsbesluit. Cliënt stelt dat vanwege de inhoud van voornoemde beroepsgronden wel degelijk een merplicht van toepassing is en derhalve een vergunning voor het oprichten en in werking hebben van een inrichting - in casu een windturbinepark - nodig is.		beantwoording onder 1.3. Verder wordt verwezen naar de beantwoording onder 1.9.	
1.12	M	De Gemeente Maasdriel is in Windpark A2 Lage Rooijen het bevoegd gezag en heeft besloten dat er geen planMER dient te worden opgesteld. Volgens het bevoegd gezag betreft het een project waarin sprake is van drie windturbines die minder dan 15 MW produceren en daardoor wordt de drempelwaarde niet gehaald. Voorgaande interpretatie strookt niet met Europese regelgeving en niet naar Nederlands recht dat in dit windpark, waarin drie turbines van circa 5 MW kan worden gerealiseerd enkel een (vormvrije) m.e.r.beoordelingsplicht geldt voor de normen zoals benoemd in het Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling. Voor Windpark A2 Lage Rooijen dient een plan en projectMER te worden opgesteld die toetst aan de algemene regels van het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling op grond van de richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's/ hierna: SMS-richtlijn.	BP, Wabo	Voor zover indiener doelt op het arrest van het Hof van Justitie voor wat betreft de plan-m.e.r. plicht voor de algemene regels op basis van het Activiteitenbesluit. Wordt verwezen naar de beantwoording onder 1.3 Voor wat betreft de m.e.r.-(beoordelings)plicht voor het windpark is het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) categorie D22.2 van toepassing. Voor windparken met drie of meer, en minder dan tien, windturbines en met een gezamenlijk vermogen van minder dan 15 MW dient door middel van een vormvrije m.e.r.-beoordeling (aanmeldingsnotitie) onderbouwd te worden of er al dan niet een formele m.e.r.-(beoordeling) doorlopen dient te worden voor de omgevingsvergunning en het ruimtelijk plan. Het bevoegd gezag dient hier vervolgens een besluit over te nemen. Voor dit project is er sprake van drie windturbines (maar minder dan 15 MW), het uitvoeren van een (vormvrije) m.e.r.-beoordeling voor de omgevingsvergunning is uitgevoerd. Het bevoegd gezag heeft vervolgens besloten dat het uitvoeren van een m.e.r. voor burgerwindpark A2 Lage Rooijen niet noodzakelijk is. Verder wordt bewezen naar de beantwoording onder 1.9.	nee
1.13	M	Op de ontwerpbesluiten is de Crisis - en herstelwet, hierna: Chw, van toepassing. Dan dient in casu te worden beoordeeld of de mogelijkheid uit artikel 7o, eerste lid van het Besluit uitvoering Chw om in afwijking van de Wro een voorlopige bestemming voor de duur van maximaal 30 jaar toe te kennen,	BP, Wabo, Wnb	Artikel 7o, van het Besluit uitvoering Chw heeft betrekking op specifiek aangewezen windparken en Burgerwindpark A2 Lage Rooijen is geen aangewezen windpark in artikel 7o, dit artikel is daarom niet van toepassing. De aanleg van burgerwindpark A2 Lage Rooijen valt niet onder	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		voldoet aan de criteria uit artikel 2.4, tweede lid, van de Chw. 30 jaar is verre van tijdelijk, reclamanten missen ook sloopplicht Dat is het geval als de mogelijkheid om een langdurige voorlopige bestemming toe te kennen bijdraagt aan innovatieve ontwikkelingen en als voldoende aannemelijk is dat uitvoering ervan bijdraagt aan het bestrijden van de economische crisis en aan de duurzaamheid. ⁸ In dit geval is niet aannemelijk gemaakt dat het experiment bijdraagt aan de versterking van de economische structuur.		de projecten zoals bedoeld in bijlage II van de Crisis- en herstelwet, maar onder de rechtstreekse werking van de Crisis- en herstelwet als bedoeld in bijlage I van deze wet. Er is geen sprake van een voorlopige bestemming, maar een omgevingsvergunning voor bepaalde tijd, met een ontmantelplicht. De wetgever heeft omwille van de urgentie van de energietransitie bepaald dat de Crisis- en herstelwet (permanent) van toepassing is op windparken. Van een experiment is daarom geen sprake. Het windpark valt rechtstreeks onder de werking van de Crisis- en herstelwet. De genoemde sloopplicht vloeit rechtstreeks voort uit de omgevingsvergunning. Daarin is de ontmantelverplichting opgenomen na 30 jaar.	
1.14	M	Reclamanten constateren dat de gevoerde procedures rondom inspraak, participatie en draagvlak jammerlijk zijn verlopen, onder meer in strijd met de visie van Planbureau voor de Leefomgeving. Zij vrezen daarbij dat de omliggende gemeenten elkaar niet op de hoogte wisten te houden van de plannen. Immers, gemeente Maasdriel moes uit de krant vernemen dat gemeente 's-Hertogenbosch nadere plannen had aan de gemeentegrens. Daarbij wordt hen de mogelijkheid om via de RES invloed uit oefenen ontnomen door het uitstel. Het getuigt niet van een redelijk handelend overheid om op dergelijke wijze om te gaan met de omwonenden. De belangen bij deze plannen en projecten zijn immens. Hierdoor zijn reclamanten onredelijk en disproportioneel geschaad.	BP, Wabo, Wnb	Reclamanten zijn allemaal woonachtig in de gemeente Maasdriel en derhalve niet onredelijk en disproportioneel geschaad door voorliggend plan. Initiatiefnemer en de gemeente hebben de nodige inzet gedaan op het gebied van communicatie. In het kader van het burgerwindpark A2 Lage Rooijen heeft de gemeente Maasdriel de gemeenten Oss, 's-Hertogenbosch, Zaltbommel en de provincies Gelderland en Noord-Brabant geïnformeerd en op de hoogte gehouden van de plannen. Partijen zijn in de gelegenheid gesteld om te reageren op de voorliggende plannen van de gemeente Maasdriel. In het kader van de Omgevingsdialoog hebben initiatiefnemers het gesprek gevoerd met omwonenden uit zowel de gemeente Maasdriel als 's-Hertogenbosch. Vanuit beide gemeenten hebben ook inwoners zitting in de Klankbordgroep. De gemeente Maasdriel heeft in de informatievoorziening rekening gehouden met het feit dat een groot aantal belanghebbenden buiten de gemeentegrenzen van de gemeente	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				Maasdriel woonachtig is, door hen op dezelfde wijze te informeren als de inwoners van de gemeente Maasdriel. Hierover heeft afstemming plaatsgevonden met de gemeente 's-Hertogenbosch. De gemeente Maasdriel is verantwoordelijk voor de besluiten en de bijbehorende communicatie binnen de gemeentegrenzen en niet voor de te nemen besluiten in de buurgemeenten. Het gemeentebestuur van Maasdriel heeft – zoals u zelf stelt – bij de gemeente 's-Hertogenbosch gevraagd om de gemeente Maasdriel te informeren over de plannen voor de Duurzame Polder. De plannen voor de Duurzame Polder liggen nu echter niet voor en vallen buiten de reikwijdte van het voorliggende besluit. Afstemming over de RES-sen vindt plaats op een andere 'tafel' en valt eveneens buiten de reikwijdte van het voorliggende besluit.	
1.15	M, P	Artikel 1.11 van het bestemmingsplan definieert de fundering als 'de ondersteuningconstructie, welke geheel of gedeeltelijk ondergrond ligt, waarop het gebouw of bouwwerk geplaatst wordt. In de toelichting op het bestemmingsplan illustreert figuur 4.2 de windturbine in afmetingen en begrippen. De meeste afmetingen worden daarin benoemd, behalve de afmetingen rondom het fundament. De afmetingen van het fundament zijn belang omdat deze in relatie staan tot de andere afmetingen, zoals tiphoogte en ashoogte. Reclamanten menen dat concretisering van het fundament in het bestemmingsplan dient vastgesteld qua zowel het uiterlijk en de landschapsinpassing als ook de instabiele (water)bodem	BP	Figuur 4.2 uit de toelichting van het bestemmingsplan is, zoals indiener al aangeeft, slechts een illustratie voor de belangrijkste afmetingen en begrippen ten aanzien van windturbines. De fundering wordt daarin ondergeschikt geacht en is derhalve niet apart weergegeven. De juridische regeling voor wat betreft de maximaal toegestane hoogte van de fundering boven het maaiveld is geregeld in artikel 3.2.1. van de regels van het bestemmingsplan. Lid f bepaalt: “de <i>bouwhoogte</i> van de fundering van een windturbine bedraagt ten hoogste 4 meter”. Lid b bepaalt “de <i>ashoogte</i> van een windturbines bedraagt minimaal 120 meter en maximaal 150 meter” en lid d bepaalt vervolgens “de <i>tiphoogte</i> van een windturbine bedraagt <i>maximaal 220 meter</i>”. Wanneer artikel 3.2.1. lid b, d en f gelezen wordt in combinatie met de begripsbepalingen artikel 1 en wijze van meten artikel 2 is het duidelijk dat, ongeacht de hoogte van de fundering van de windturbine boven het maaiveld (tot maximaal 4 meter) deze meegerekend wordt in de as- en tiphoogte van de windturbine. Het fundament is wel degelijk geconcretiseerd in het bestemmingsplan, voor zo ver deze concretisering ruimtelijk relevant is en dus relevant voor het bestemmingsplan.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
1.16	M	Reclamanten vragen om de norm ex artikel 3.12 Activiteitenregeling - in strijd met het (EU-) recht - niet toe te passen, omdat toepassing van de norm in de concrete gevalsomstandigheid onredelijk uitwerkt, en niet garandeert dat initiatiefnemers aan wettelijke plicht tot bescherming van de goede ruimtelijke ordening gaat voldoen zodat niet gesteld kan worden dat in redelijkheid aansluiting bij de norm kan worden gezocht. In de praktijk is merkbaar dat omwonenden serieus hinder ondervinden, wat ook mondiaal wordt erkend.	BP, Wabo	Er wordt voldaan aan voornoemde bepaling. Wij zijn van mening dat bij het voldoen aan de normen van het Activiteitenbesluit een aanvaardbaar woon- en leefklimaat is gewaarborgd zoals ook volgt uit vaste jurisprudentie. Er is geen enkele reden om deze bepaling buiten toepassing te laten.	nee
1.17	P	Gelet op de duur van 30 jaar is een welstandadvies wel noodzakelijk. De jurisprudentie waarnaar wordt verwezen is niet van toepassing.	Wabo	De aanvraag omgevingsvergunning betreft de realisatie van 3 windturbines met een ontmantelplicht na 30 jaar. Het betreft daarmee tijdelijke bouwwerken. . Op basis van artikel 2.10 lid 1 onder d van de Wabo hoeven tijdelijke bouwwerken niet te voldoen aan redelijke eisen van welstand, op grond waarvan een welstandsadvies ook niet benodigd is. De jurisprudentie waar naar is verwezen is daardoor wel van toepassing.	nee
		Locatie			
2.1	B. C	Als bezwaar wordt gegeven dat de potentiële locatie langs de A2 het beste was, en dat het vreemd is dat er vervolgens is besloten om het windpark langs de dijk te plaatsen.	BP, Wabo	Burgerwindpark A2 Lage Rooijen staat langs de dijk die langs de rivier en hoofdvaarroute de Maas is gelegen en sluit tegelijkertijd ook aan op de rijksweg A2 door de ligging naast deze snelweg. De locatie voor het windpark is ingegeven door de concrete aanvraag die door de initiatiefnemers is gedaan maar sluit ook aan op de provinciale Omgevingsvisie Gaaf Gelderland, waarin het combineren van windturbines met andere, intensieve functies in een gebied de voorkeur heeft. Mogelijke combinaties zijn: combinatie met infrastructuur, combinatie met regionale bedrijventerreinen, combinatie met intensiveringsgebieden glastuinbouw en combinatie met agrarische productielandschappen. Burgerwindpark A2 Lage Rooijen is gepland op een voor windenergie geschikte locatie in combinatie met zo wel de A2 als de Maas als infrastructuur. Daarnaast zou	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				het plangebied ook beschouwd kunnen worden als een agrarisch productielandschap. Wij achten de locatie geschikt voor de ontwikkeling van windenergie.	
2.2	C, I, M, N	De indiener vermeldt dat het plaatsen van windmolens prima is maar dat er wel een goede afweging moet worden gemaakt van alternatieve locaties. Dit geldt ook voor de onderbouwing van het te nemen besluit ingevolge de Wet natuurbescherming v.w.b. de ontheffing gevolgen flora en fauna.	BP, Wabo, Wnb	Windturbines, zeker windturbines van een dergelijke omvang, hebben ruimtelijk een behoorlijke impact op de omgeving. Het gebied is onderzocht en beoordeeld op de geschiktheid voor deze turbines. De huidige locatie is als geschikt bevonden, een windpark op de locatie voldoet aan alle (wettelijke) normen en er is sprake van een goede ruimtelijke ordening. Omdat er in deze sprake is van een concreet plan op een concrete locatie hoeven er geen alternatieve locatie afgewogen te worden. Slechts een afweging of er sprake is van een geschikte locatie is in en er sprake is van een goede ruimtelijke ordening is afdoende. In het kader van de aanvraag ontheffing Wnb dient beschouwd te worden of er geen andere bevredigende oplossing is (art. 3.3. lid 4 sub a Wnb). Dat betekent dat in de aanvraag Wnb beschouwd dient te worden dat er geen (reële) en uitvoerbare alternatieven zijn voor het voornemen waaronder alternatieve locaties. Deze afweging is gemaakt in paragraaf 5.2 van bijlage 1 'Toelichting op de aanvraag Wnb', behorende bij de aanvraag Wnb.	nee
2.3	C, F, O	Het plaatsen van de windturbines langs de A2 zou leiden tot een lintstructuur, wat grote voordelen heeft t.o.v. het plaatsen op de huidige geplande locatie. De keuze voor deze locatie is in strijd met een goede ruimtelijke ordening. Uw raad heeft zelfs aangegeven dat er gezocht diende te worden naar locaties langs de A2. Hier moet dan ook een betere aansluiting worden gezocht.	BP, Wabo	Zie ook beantwoording 2.1. De beoogde locatie ligt langs de Maas als hoofdinfrastructuur (vaarweg) en sluit tevens aan op de A2 als hoofdinfrastructuur. In de toelichting van het bestemmingsplan wordt het plan onderbouwd voor wat betreft een goede ruimtelijke ordening. Uit de zienswijze blijkt niet waarom er geen sprake zou zijn van een goede ruimtelijke ordening. Wij achten de locatie van burgerwindpark 2 Lage Rooijen geschikt en er is blijvend sprake van een goede ruimtelijke ordening met de realisatie van het windpark.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				De raad heeft in het kader van de ontwikkeling van windpark Lage Rooijen niet aangegeven een andere locatie te onderzoeken. De aanvraag van initiatieven heeft bovendien betrekking op deze locatie. Zie ook antwoord onder 2.1.	
2.4	C, R	Er moet gekeken worden naar de plannen van Den Bosch in het oostelijke poldergebied grenzend aan De Grote Wielen. Dit zou een serieus alternatief kunnen zijn waar naar gekeken moet worden. Of er moet gekeken worden naar alternatieven buiten de gemeente.	BP, Wabo	Het plan dat voorligt heeft betrekking op deze locatie en niet in het oostelijk poldergebied in Den Bosch waardoor een afweging van andere locaties ook niet aan de orde is. Een locatie voor een windpark in de gemeente 's-Hertogenbosch is bovendien geen reëel alternatief voor een windpark in onze gemeente, juist omdat het zich in een ander gemeente bevindt. De gemeente Maasdriel heeft haar eigen doelstelling en opgave voor de opwekking van duurzame energie, waarin een windpark in 's-Hertogenbosch niet kan voorzien.	nee
2.5	F M	Het is niet duidelijk althans niet nader onderbouwd en gemotiveerd waarom de energie transitie althans deel daarin voor de gemeente Maasdriel, enkel middels windmolens op betreffende locatie dient plaats te vinden.	BP	Nederland telt 30 RES-regio's. Landelijk is (door o.a. door alle gemeenten) afgesproken dat alle regio's bij elkaar in 2030 35 terawattuur elektriciteit duurzaam zullen opwekken (met zon of wind). Dat betekent 1,2 terawattuur duurzame elektriciteitsopwekking als opgave voor de RES-regio Rivierenland. Alle gemeenten werken mee aan deze opgaven. In RES-regio Rivierenland zijn alle bestaande en in voorbereiding zijnde initiatieven (grootschalig zon op dak, zon op land/water en wind) in 2020 (waaronder dit windpark) bij elkaar opgeteld. Met deze plannen samen is de verwachte capaciteit in 2030 0,6 terawattuur. De komende maanden bezien we (net als alle andere gemeenten en regio's in Nederland) hoe en waar er meer kan worden opgewekt om te voldoen aan de landelijke opgave en afspraken. Mede gelet op het Gelders Energie akkoord wordt gestreefd naar een verdubbeling van de nu geplande/verwachte opwek-capaciteit. De gemeente heeft voorliggende initiatief om een windpark op deze locatie op haar merites beoordeeld en is van mening dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.	nee
		Beleidskader			

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
3.1	C, O	De indiener geeft aan dat er voor gemeentelijk beleid gerefereerd wordt naar de oude structuurvisie Maasdriel (2011). Dit zou niet meer actueel zijn. De indiener geeft aan dat er voor een ingrijpend project zoals een windpark een actuele(re) visie vereist is.	BP	De Structuurvisie Maasdriel (2011) vormt onderdeel van het vigerende ruimtelijke beleid van de gemeente. Niet valt in te zien dat dit beleid niet meer actueel zou zijn. Wel biedt de structuurvisie ruimte voor het opwekken van duurzame zie laatste alinea van paragraaf 5.16 (oeverwallen) en 5.17 (komgronden) van de structuurvisie: <i>"In het agrarisch landschap kan ruimte geboden worden voor de opwekking van duurzame energie. Gezocht wordt naar een manier die past bij het gebied. Initiatieven op het gebied van duurzame energie zijn wenselijk."</i> De gemeente werkt op dit moment – vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet – aan een Omgevingsvisie. Daartoe is de gemeente verplicht. Bij het nemen van het een besluit over dit initiatief hoeft de Omgevingsvisie niet te worden afgewacht.	nee
3.2	C	Indiener stelt dat er eerst een nieuwe omgevingsvisie moet worden vastgesteld en het windpark moet hier aan worden getoetst.	BP	Een aanvraag wordt op haar merites beoordeeld en getoetst aan geldend beleid. Een nieuwe visie is daarvoor geen vereiste.	nee
3.3		Een omgevingsvisie voor Bommelerwaard is nodig, deze kan als toetsingskader gelden voor windturbines.	BP	Zoals hiervoor onder 3.1 en 3.2 vermeld is een Omgevingsvisie niet nodig. Er wordt samen met de gemeente Zaltbommel een Omgevingsvisie voorbereid. Ook zijn beide gemeenten zijn momenteel bezig met het voorbereiden van beleid voor zonne- en windenergie. Toekomstige verzoeken kunnen, als die in worden gediend nadat deze documenten zijn vastgesteld, daaraan worden getoetst. Als er aanvragen worden ontvangen voordat deze beleidsdocumenten zijn opgesteld en vastgesteld, dan moet er een beslissing worden genomen op basis van de ingediende aanvraag. In het geval van onderhavig windpark heeft de gemeenteraad van Maasdriel in 2019 besloten dat zij in principe bereid is mee te werken aan het initiatief.	nee
3.4	K, P	Indiener stelt dat het voorgenomen bestemmingsplan in strijd is met het provinciaal beleid.	BP	Toetsing aan het provinciaal beleid vindt plaats in het kader van een zorgvuldige belangenafweging. Daarbij vindt toetsing plaats	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Gelders Energieakkoord Verwezen wordt naar het Gelders Energieakkoord. Dit is echter ten onrechte en kan niet als onderbouwing dienen. Immers het energieakkoord heeft niet de status van beleid. Omgevingsvisie De strijdigheid met de omgevingsvisie zit in diverse aspecten: ontbreken locatie-aanduiding en ontbreken van een totaal perspectief.		aan de (provinciale) Omgevingsvisie en de verordening. Uit de toelichting behorende bij het bestemmingsplan blijkt dat het windpark past in het provinciaal beleid. Het gebied heeft de aanduiding 'windenergie mogelijk'. In het kader van het wettelijke vooroverleg is het plan voorgelegd aan de provincie. Indien er sprake zou zijn van strijdigheid met het provinciaal beleid, had de provincie daartoe een reactie en een zienswijze ingediend. Dit heeft zij niet gedaan omdat er geen strijdigheid is. Met het ondertekenen van het Gelders Energieakkoord onderschrijft de gemeente Maasdriel – net als de andere gemeenten, de doelstelling van het akkoord.	
3.5	K	Ontbreken van locatieaanduiding In de omgevingsvisie is het plangebied aangeduid als gebied waar 'windenergie mogelijk is'. De gemeenteraad kan niet overgaan tot een planologische procedure omdat de beoogde locatie niet is opgenomen door de provincie als locatie voor windenergie. De gemeente stelt dit in de toelichting bij het ontwerp bestemmingsplan zelf ook. U geeft aan dat in deze gebieden de provincie op voorhand geen belemmeringen ziet voor de ontwikkeling van windenergie. Ook stelt u dat in overleg met gemeenten in deze gebieden windenergielocaties worden vastgesteld die kunnen worden toegevoegd aan de Omgevingsvisie. Kort en goed: het feit dat de provincie vanwege de aanduiding 'windenergie mogelijk' geen belemmeringen ziet is onvoldoende om over te kunnen gaan tot het planologisch mogelijk maken van onderhavig windpark. Een locatie moet eerst toegevoegd zijn aan de Omgevingsvisie. Dit is nu niet gebeurd en derhalve is sprake van strijdigheid met het provinciaal beleid.	BP	Er is geen sprake van strijd met de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland. Integendeel, voor gebieden waar 'windenergie mogelijk is', ziet de provincie mogelijkheden voor de ontwikkeling van windparken. Het enkele feit dat in de Omgevingsvisie in overleg met de gemeenten in deze gebieden windenergielocaties kunnen worden toegevoegd maakt niet dat realisatie van dit windpark in strijd is met het provinciale beleid.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
3.6	K	Indiener stelt dat sprake is van strijd met de Omgevingsverordening Gelderland. In de verordening staat het volgende: Artikel 2.62 (toelichting bestemmingsplan windturbines) De toelichting bij een bestemmingsplan dat de oprichting van een windturbine of windturbinepark mogelijk maakt, besteedt aandacht aan: A. de ruimtelijke kenmerken van het landschap; B. de maat, schaal en inrichting in het landschap; C. de visuele interferentie met een nabij gelegen windturbine of windturbines; D. de cultuurhistorische achtergrond en waarden van het landschap; E. de beleving van de windturbine of het windturbinepark in het landschap. Clïënt stelt dat aan geen van deze eisen is voldaan.	BP	In paragraaf 4.3 van de toelichting van het bestemmingsplan worden de genoemde aspecten wel degelijk toegelicht en gemotiveerd voor wat betreft burgerwindpark A2 Lage Rooijen. Wij kunnen ons dus niet vinden in uw standpunt.	nee
3.7	K	Strijdigheid met gemeentelijk beleid, specifiek met Structuurvisie Maasdriel. Clïënt meent dat het windparkproject geenszins passend is in het gebied. Verwezen wordt naar hetgeen cliënte reeds heeft aangegeven onder de vorige beroepsgrond, specifiek ten aanzien van Maat, schaal, en inrichting van het landschap, en de beleving. Voorts kan het project ook niet worden gerealiseerd vanwege het ontbreken van een waarborg voor een goed woon- en leefklimaat. Indiener verwijst naar de gronden die zien op de aspecten geluid, trilling en slagschaduw	BP	Paragraaf 2.4 van de toelichting van het bestemmingsplan concludeert het volgende ten aanzien van de structuurvisie Maasdriel: "Realisatie van een windpark past niet specifiek in de structuurvisie maar wordt ook niet uitgesloten. Specifiek het landschappelijke gebied waarin het plangebied is gelegen wordt in de structuurvisie gezien als een agrarisch landschap waarin ruimte geboden kan worden voor de opwekking van duurzame energie. Het gebied kan daarmee wel geschikt worden geacht <i>voor realisatie van een windpark.</i>" Het initiatief past bovendien in provinciaal beleid. In hetgeen u naar voren heeft gebracht zien wij geen aanleiding om op ons standpunt terug te komen. Voor wat betreft het goede woon- en leefklimaat gaan wij daar bij de aparte punten nader op in. De ontwikkeling van het Burgerwindpark A2 Lage Rooijen is niet in strijd met een goede ruimtelijke ordening en er is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.	nee
3.8	K	Indiener stelt dat de gestelde voorwaardelijke verplichtingen niet afdoende zijn om een goed woon-	BP	De normen voor geluid-, slagschaduw en externe veiligheid, die vooral dienen ter bescherming van een aanvaardbaar woon- en	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		en leefklimaat te waarborgen. De voorwaardelijke verplichtingen luiden: het windturbinepark dient van obstakelverlichting te zijn voorzien, tenzij de luchtvaartveiligheid op andere wijze aantoonbaar, en met instemming van de Inspectie Leefomgeving en Transport, geborgd kan worden; een windturbine dient te worden voorzien van een ijsdetectiesysteem, tenzij de veiligheid ten aanzien van ijsafworp op andere wijze aantoonbaar geborgd kan worden.		leefklimaat, zijn rechtstreeks werkend op basis van regels uit het Activiteitenbesluit milieubeheer en bijbehorende Regeling. Het opnemen van voorwaardelijke verplichtingen, in het bestemmingsplan specifieke gebruiksregels, ten aanzien van deze aspecten is hier dan ook niet doelmatig. Een voorwaardelijke verplichting wordt in principe alleen daar opgenomen om iets aanvullends of afwijkend te regelen ten opzichte van de wettelijke vereisten. In deze is dat ten behoeve van luchtvaartveiligheid en veiligheid ten aanzien van ijsafworp. Wij zien geen noodzaak om verdere voorwaardelijke verplichtingen op te nemen omdat de wettelijke regels een aanvaardbaar woon- en leefklimaat voldoende rechtstreeks borgen.	
3.9	P	Het plan is in strijd met de verordening van de provincie Gelderland. Het windpark ligt deels binnen het verkenningsgebied voorwaarden windturbines Gelders Natuurnetwerk. Onduidelijk is waarom dit plan zou passen in de verordening.	BP	Indiener haalt Omgevingsvisie en Verordening door elkaar. De Omgevingsvisie geeft het provinciaal beleid voor het provinciaal grondgebied en de Verordening geeft voor de gemeente bindende regels. Indiener benoemt een gebiedsaanduiding uit de Visie als zijnde strijd met de Verordening. Het windpark met overdraai van de windturbines is niet gelegen in zogenoemd 'verkenningsgebied voorwaarden windturbines Gelders Natuurnetwerk' maar in 'windenergie mogelijk' volgens de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie sluit windturbines ter plaatse niet uit. Er is geen strijd met de Omgevingsvisie. De Verordening, met bindende regels voor de gemeente, kent alleen gebieden waar windenergie uitgesloten is. Voor het plangebied en zijn omgeving geldt niet dat windturbines op basis van de Verordening zijn uitgesloten. Op grond van de Verordening is windenergie op de locatie mogelijk. Er is geen sprake van strijd met de Omgevingsverordening. Verwezen wordt ook naar de beantwoording onder 3.5.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
3.10	C	Een omgevingsvisie voor Bommelerwaard is nodig, deze kan als toetsingskader gelden voor windturbines.	BP	Zie hiervoor onder 3.3.	nee
		Landschap en recreatie			
4.1	B, D H, K, M, O,	Indieners geven aan dat het uitzicht op zowel het dorp, de rivier, de horizon en het landschap verstoord worden. Er is sprake van horizonvervuiling.	BP, Wabo	Windturbines voegen door hun grote maat en schaal in vergelijking met andere objecten een nieuwe laag toe aan het landschap. Door hun grote afmetingen ontstijgen moderne windturbines de schaal van andere landschapselementen, dat is iets wat niet te ontkennen valt. Of dat als horizonvervuiling wordt gezien is een perceptie. Het effect van de windturbines op verschillende schaalniveaus en verschillende landschappelijke kenmerken is in de aanmeldnotitie m.e.r.-beoordeling beschreven en beoordeeld door een deskundige landschapsarchitect. Deze effectbeoordeling heeft ook als basis gediend voor de toelichting van het bestemmingsplan ten aanzien van het landschappelijk beeld. De invloed van de windturbines, en dus de beperking van de vrije horizon, is beperkt en wordt derhalve ook aanvaardbaar geacht.	nee
4.2	O	“Burgerwindpark A2 Lage Rooijen voegt een nieuwe laag toe aan de ontginningsgeschiedenis en voegt daarmee iets toe aan de waarde van het bestaande landschap”. De ontginningsgeschiedenis wordt bepaald door het geschikt maken van de bodem voor agrarisch gebruik. De windturbines hebben geen enkele relatie met agrarische grondgebruik of bodem beïnvloeding en voegen dus niets toe aan de ontginningsgeschiedenis. Deze stelling is dus Onwaarachtig. In zoverre voldoet het plan ook niet aan de eigen randvoorwaarden.	BP, Wabo	Vanuit landschappelijk oogpunt maakt het realiseren van windturbines in het landschap, of eigenlijk een gehele nieuw (ontginnings)laag met hernieuwbare energieprojecten, wel degelijk onderdeel uit van de ontginningsgeschiedenis van ons landschap, net zoals bijvoorbeeld de laag van infrastructuur. Er is ook geen randvoorwaarde gekoppeld aan beschouwing van het windpark als een nieuwe ontginningslaag en kan derhalve ook niet in strijd zijn met enige randvoorwaarde.	nee
4.3	B, H, O	Volgens indiener wordt het krachtige landschap wat o.a. bestaat uit meidoornhagen en dieren verstoord.	BP, Wabo Wnb	De windturbines zelf zullen geen kleinschalige landschapselementen, zoals meidoornhagen, verstoren. De	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				invloed van de windturbines op flora en fauna in het kader van de Wnb is uitgebreid onderzocht in de Natuurtoets. Wij achten de effecten op natuur als gevolg van het windpark aanvaardbaar en er is sprake van een goede ruimtelijke ordening.	
4.4	G	Drie van die hoge windmolens passen niet in onze omgeving.	BP, Wabo	Er heeft een integrale afweging plaatsgevonden van de verschillende belangen en (milieu)aspecten die komen kijken bij de ontwikkeling van een windpark (waaronder ook de invloed op het landschap). Wij achten de realisatie van drie grote windturbines in windpark A2 Lage Rooijen aanvaardbaar en inpasbaar.	nee
4.5	C, F, O	De Drielsche Broek wordt in het bestemmingsplan Buitengebied een drietal kernkwaliteiten toegedicht. Namelijk: openheid van de Drielsche Broek; langgerekte kavels Velddriesche Akkeren en Hoenzadrielsche weiden; de directe ligging van de komgrond aan de Maas. Door onder andere de A2, de spoorlijn en een bedrijventerrein is de visueel-ruimtelijke relatie al verstoord. Er kan dus niet te lichtvaardig weer een volgende ingrijpende stap worden gezet.	BP, Wabo	Er is een zorgvuldige afweging gemaakt over de plaatsing van het windpark op het aspect landschap, dus wij gaan er zeker niet lichtvaardig mee om. Wij achten de realisatie van burgerwindpark A2 Lage Rooijen echter vanuit het aspect landschap aanvaardbaar en inpasbaar. De windturbines tasten ter plaatse aanwezige landschappelijke structuren niet direct aan. Het effect van de windturbines op verschillende schaalniveaus en verschillende landschappelijke kenmerken is in de aanmeldnotitie m.e.r.-beoordeling beschreven en beoordeeld door een deskundige landschapsarchitect (Oog voor Schoonheid Landschapsarchitectuur). Deze effectbeoordeling heeft ook als basis gediend voor de toelichting van het bestemmingsplan ten aanzien van het landschappelijk beeld. Paragraaf 4.3 van de toelichting van het bestemmingsplan geeft de toetsing van de effecten van het windpark op het landschap, onder ander op het aspect 'cultuurhistorische achtergrond van het landschap'. Geconcludeerd wordt dat burgerwindpark A2 Lage Rooijen een nieuwe laag toe voegt aan de ontginningsgeschiedenis en voegt daarmee iets toe aan de waarde van het bestaande landschap. Er is daarmee geen sprake van versterking van bestaande elementen. Wij achten de realisatie van drie grote windturbines in windpark A2 Lage Rooijen aanvaardbaar en inpasbaar.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
4.6	C	De aanwezigheid van de bovengenoemde kernkwaliteiten maakt dat voor de gemeente het behoud, versterking en vernieuwing van deze waarden uitgangspunt is bij de afweging van belangen bij wijziging van bestaande en nieuwe vormen van grondgebruik. Dit is recent in de raad onderstreept.	BP, Wabo	Zie beantwoording onder 4.5, er heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden.	nee
4.7	C	De eerder genoemde kernkwaliteiten staan onder druk doordat de openheid van de Drielsche Broek steeds meer geweld wordt aangedaan en in omvang kleiner wordt. De toevoeging van de drie turbines doet de karakteristieke kenmerken van de Drielsche Broek nog meer geweld aan.	BP, Wabo	Zie beantwoording onder 4.5 ten aanzien van de kernkwaliteiten en 4.1 voor wat betreft invloed op openheid (horizonbeslag).	nee
4.8	J	Enkele jaren geleden is hier een werkgroep in het leven geroepen, die zich hebben gebogen over de inrichting van de uiterwaarden. Deze moeten voor recreatiedoeleinden kunnen worden gebruikt met behoud van het natuurlijke karakter. Hierin past ook geen kleinere windturbine. Voor industriële doeleinden is hier absoluut geen ruimte. Het past dan ook niet om aan de zijkant van de Maas enkele grote turbines te plaatsen, die dit hele landschappelijke en natuurlijke karakter ondermijnen. Begrijpelijk dat u de turbines zover mogelijk van uw bewoners wilt plaatsen, maar gezien het feit dat zij er voordeel van krijgen, mag er misschien toch wat tegenover staan.	BP, Wabo	Er heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden, naast landschap zijn meer aspecten belangrijk voor de gemeente, zoals duurzame energieopwekking door middel van windturbines. De windturbines worden niet in de uiterwaarden geplaatst (en draaien ook niet over) waardoor er geen sprake is van een directe verstoring van de uiterwaarden. Het effect van de windturbines op verschillende schaalniveaus en verschillende landschappelijke kenmerken is in de aanmeldnotitie m.e.r.-beoordeling beschreven en beoordeeld door een deskundige landschapsarchitect. Deze effectbeoordeling heeft ook als basis gediend voor de toelichting van het bestemmingsplan ten aanzien van het landschappelijk beeld. Wij achten de realisatie van burgerwindpark A2 Lage Rooijen landschappelijk aanvaardbaar en inpasbaar. Plaatsing van de windturbines langs de Maas met bijbehorende waterkering als (hoofd)infrastructuur past ook in de plaatsingsprincipes uit provinciaal beleid. Voor wat betreft het aspect 'voordeel' geldt dat het participatieplan hiervoor een raamwerk biedt. De	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				participatiemogelijkheden worden door initiatiefnemers in de toekomst verder uitgewerkt. De gemeente is hier waar nodig bij betrokken.	
4.9	L	De indiener verzoekt om de zichtlijnen op de nieuwe windturbines in beeld te brengen en deze waar mogelijk te minimaliseren.	BP, Wabo	Door middel van visualisaties is het zicht op de windturbines op verschillende standpunten in beeld gebracht. Het effect van de windturbines op verschillende schaalniveaus en verschillende landschappelijke kenmerken is in de aanmeldnotitie m.e.r.-beoordeling beschreven en beoordeeld door een deskundige landschapsarchitect. Deze effectbeoordeling heeft ook als basis gediend voor de toelichting van het bestemmingsplan ten aanzien van het landschappelijk beeld. Wij achten de realisatie van burgerwindpark A2 Lage Rooijen landschappelijk aanvaardbaar en inpasbaar. Er is geen directe aanleiding om zichtlijnen te minimaliseren, zeker gezien het feit dat lastig is gezien de omvang van windturbines.	nee
4.10	M	Visualisatie Windpark. Opvallend is dat het rapport een ander voorbeeldturbine gebruikt, namelijk Vestas V150, terwijl hun akoestiek en slagschaduw onderzoek d.d. 17 april 2020 gebruik maken van een Siemens Gamesa SG 5.0-145. dienen te worden verricht met deze turbine. Daarbij doen de huidige visualisatie geen recht toe aan de werkelijkheid, zoals op fotopunt 4 in het Pondera rapport over de visualisaties wordt gemaakt, terwijl er bomen staan aan de voorzijde. Hierdoor vallen de windturbines grotendeels weg, terwijl enkele meters verderop de drie windturbines volop te zien zullen zijn. Dit geldt eveneens voor de visualisaties in de toelichting op het bestemmingsplan, bijvoorbeeld: figuur 4.6 laat twee grote bomen zien met op de achtergrond drie turbines in de verte. Door deze bomen vallen de turbines compleet weg. Figuur 4.7 is met de windturbines zwaar overbelicht, waardoor de turbines amper zichtbaar zijn. Figuur 4.8 is een foto waarop precies bomen in volle bloei voor de	BP, Wabo	Zoals onder 8.10 staat toegelicht geldt voor verschillende aspecten een andere windturbine als 'worst case' voorbeeldturbine. Voor geluid is inderdaad gekozen voor de Gamesa SG 5.0-145 als relatief luide windturbine. Voor slagschaduw is deze Gamesa windturbine echter niet gehanteerd. Verwezen wordt naar paragraaf 1.3.2. van het rapport "Onderzoek Akoestiek en Slagschaduw Burgerwindpark A2 Lage Rooijen". Voor het slagschaduw onderzoek is ook uitgegaan van een worst-case benadering. Er is gebruik gemaakt van een referentieturbine met een rotordiameter van 150 meter en een ashoogte van 150 meter. Voor de visualisaties is een gangbare (representatief ook voor de meeste andere windturbine op de markt) concrete windturbine gekozen, in deze de Vestas V150 windturbine, met maximale afmetingen binnen de bandbreedte. Voor visualisaties worden de standpunten zorgvuldig gekozen om een representatief beeld te geven. Daar waar er nabij een gezichtspunt afschermdende beplanting aanwezig is kan het zijn dat deze ook op de visualisatie het zicht op windturbines gedeeltelijk weg is. Met daarbij de nuancering dat wanneer een	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		windturbines staan. Daarnaast laat figuur 4.9 duidelijk zien dat de windturbines niet in één lijn staan en dat daarmee geen sprake is van een lijnopstelling.		gezichtspunt een iets verderop gekozen was er wellicht volledig zicht op de windturbines is. Maar dat komt ook overeen met de werkelijkheid wanneer een waarnemer zich beweegt. Deze nuancering wordt ook wel in de landschappelijke beoordeling geïntegreerd, net zoals het verschil tussen zomer en winter al dan niet met bladeren aan de bomen. Het contrast van de windturbines met de lucht wordt algemeen juist versterkt in visualisaties om niet het verwijt te krijgen dat ze slecht zichtbaar worden gemaakt. De visualisaties zijn vooral een prima hulpmiddel voor de landschappelijke beoordeling van het windpark. Met die kanttekeningen dienen ze dan ook beschouwd en geïnterpreteerd te worden. Ten aanzien van de lijnopstelling volstaan we met het kennisnemen van de opmerking.	
4.11	M	In de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling van windpark A2 Lage Rooijen worden onder sub 4.6 criteria opgesomd en op diverse schaalniveaus afgewogen. Het is reclamanten niet duidelijk in hoe verre welk schaalniveau op welk criterium van toepassing is. In de conclusie wordt bovendien aangehaald dat de criteria niet even zwaar wegen. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten de wijze van totstandkoming van deze criteria en de inhoud en toepassing daarvan en bijbehorende schaalniveaus.	Wabo	In paragraaf 4.6 van de aanmeldnotitie is te lezen dat alle zes de criteria voor de landschappelijke beoordeling op elk van de drie genoemde schaalniveaus worden beschouwd. De aanmeldnotitie bevat een kwantitatieve weging en beschrijving door een deskundige landschapsarchitect ten aanzien van windenergieprojecten (Oog voor Schoonheid Landschapsarchitectuur). Op basis van jurisprudentie over windparken is ook niet anders te concluderen. De gehanteerde criteria en schaalniveaus zijn gangbaar voor de landschappelijke effectbeoordeling van een windpark. In de aanmeldnotitie wordt getoetst of belangrijke negatieve effecten kunnen worden uitgesloten zodat het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de noodzaak voor het al dan niet alsnog doorlopen van een m.e.r.-procedure. Op basis van de aanmeldnotitie hebben wij geconcludeerd dat dat er geen sprake is van significante milieueffecten op de omgeving als gevolg van de realisatie en exploitatie van het windpark. Eventuele effecten vallen binnen de geldende normen. Het volgen van een m.e.r.-procedure achten wij ook niet noodzakelijk.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
4.12	O	Een mogelijke combinatie voor wind is combinatie met agrarische productielandschappen. Het Burgerwindpark voldoet hier niet aan omdat hier geen sprake is van een louter agrarisch productielandschap nu hier ook andere zaken worden geproduceerd ; landschap en cultuurhistorie	BP, Wabo	Zie ook de beantwoording onder 2.1. Voor het windpark wordt vooral aangesloten op infrastructuur, daarnaast zou het beschouwd kunnen worden als liggend in agrarisch productielandschap. Het windpark voldoet aan de vereisten vanuit provinciaal beleid voor wat betreft de keuze van de locatie. Uiteraard zijn landshap en cultuurhistorie in het plangebied van belang, al hoe wel niet gesproken kan worden van 'productie' in dat kader. In de toelichting van het bestemmingsplan wordt daarom in gegaan op de effecten van het windpark op de aspecten landschap en cultuurhistorie (in paragraaf 4.3 en 5.6).	nee
		Draagvlak en participatie			
5.1	M	Reclamanten menen dat gemeente Maasdriel en de initiatiefnemers wat betreft de Regionale Energiestrategie, hierna: RES, een kans om het draagvlak en de bereidheid tot participatie te vergroten, hebben gemist. Reclamanten hebben gepoogd om deel te nemen aan inspraakavonden d.d. 21 april 2020 en 2 september 2020. Door COVID-19 zijn (deels) de avonden in een online-variant doorgegaan.	BP, Wabo	Op 21 april 2020 is er door de gemeente Maasdriel in het kader van de RES een bijeenkomst georganiseerd waarin de deelnemers aan de ateliers in 2019 werden geïnformeerd over wat er met hun inbreng voor de Concept RES is gedaan. Deze informatieavond ging expliciet <u>niet</u> over Burgerwindpark A2 Lage Rooijen. Omdat - gelet op het COVID-19 virus - alle instanties genoodzaakt werden om procedures aan te passen besloot de Stuurgroep RES om de bijeenkomsten niet uit te stellen, maar online te houden. De gemeente Maasdriel was de eerste in lijn van een 8-tal online bijeenkomsten. Via een uitnodigingsmail aan alle deelnemers van de ateliers in 2019 hebben er 35 personen deelgenomen. Een centrale vraag in de bijeenkomst was: "wat vindt u belangrijk om uit te werken in RES 1.0?" De informatie- en dialoogavond van 2 september 2020 was na de avond van 7 juli 2020, een tweede, specifiek door de gemeente georganiseerde, avond <u>over</u> de ontwikkeling van Burgerwindpark A2 Lage Rooijen. Tijdens de bijeenkomsten van 7 juli en 2 september was er voldoende ruimte voor deelname aan een fysieke bijeenkomst (binnen de beperkingen van	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				Corona-maatregelen), voor wie liever digitaal wilde deelnemen is op beide dagen een aparte sessie georganiseerd. Daarnaast is op 7 mei 2020 een bijeenkomst georganiseerd door de initiatiefnemers zelf waarbij het mogelijk was om telefonisch, via post en email vragen te stellen. Voorafgaand aan deze bijeenkomst zijn informatiefilmpjes gemaakt over verschillende onderwerpen die betrekking hebben op de ontwikkeling van het windpark. De filmpjes zijn beschikbaar gesteld via de projectwebsite en tot op heden nog steeds beschikbaar. Verder is er door initiatiefnemers veel aandacht besteed aan pr middels flyer, advertenties en nieuwsbrieven. Daarnaast hebben er bij direct omwonenden huisbezoeken plaatsgevonden.	
5.2	M	Gemeente Maasdriel heeft gebruik gemaakt van een enquête om te bezien hoe de inwoners aankijken tegen de energietransitie in hun gemeente. Reclamanten zien niet in waarom de gemeente geen gebruik heeft gemaakt van dit instrument om het draagvlak te meten onder de inwoners over diverse lopende projecten, in het bijzonder Windpark A2 Lage Rooijen. De gemeente en de initiatiefnemers besteden naar eigen zeggen (veel) aandacht aan participatie. Reclamanten menen dat dit een loze belofte is als men niet gebruik maakt van objectief, concreet meetbare methoden om draagvlak te specificeren.	BP, Wabo	De gemeente Maasdriel bereidt op dit moment een visie op zonne- en windenergie voor. Daarvoor heeft in september 2020 een draagvlakpeiling plaatsgevonden. Het is niet gebruikelijk en niet wenselijk om een draagvlakpeiling te houden voor een concrete aanvraag. Een concrete aanvraag moet, op het moment van ontvangst, inhoudelijk op zijn merites worden getoetst en beoordeeld op een goede ruimtelijke ordening. Gelet op hetgeen onder meer in 5.1 is aangegeven zien wij niet in dat sprake is van een loze belofte om draagvlak te meten en inwoners te laten participeren.	nee
5.3	M	De initiatiefnemers Burgerwindpark A2 Lage Rooijen hebben in hun participatieplan zichzelf de volgende doelen gesteld: betrokkenheid, draagvlak, voordeel voor de participant en mede eigenaarschap, van en voor de Bommelerwaard. Zij hebben een contour van één kilometer gehanteerd om de direct omwonenden te definiëren. Het is vaste rechtspraak dat tot tienmaal de tiphoogte, gemeten vanaf de voet van de windturbine, door omwonenden hinder van een windturbine wordt ervaren.¹⁰ Dat leidt tot een contour van minstens 2,2 kilometer en zelfs	BP, Wabo	Het klopt dat op basis van vaste jurisprudentie van de Raad van State kan een afstand van maximaal 10 maal de tiphoogte aangehouden worden voor belanghebbenden bij een windpark. In deze is dat dus 2,2 kilometer. Voor wat betreft de informatievoorziening hebben initiatiefnemer en gemeente zich geconcentreerd op deze groep belanghebbenden en de inwoners van de gemeente Maasdriel in het algemeen.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		daarbuiten. De initiatiefnemers dienen hun plannen aan te passen, zodat deze inwoners ook betrokken worden bij de plannen van het windpark.		In het participatieplan maakt de initiatiefnemer een onderscheid in de omwonenden (= belanghebbenden) en de direct-omwonenden die wonen binnen 1.000 meter van het windpark en de inwoners van de Bommelerwaard. De mate waarin het windpark van invloed is op de directe woon- en leefomgeving rechtvaardigt een dergelijk onderscheid. Voor de direct-omwonenden is er een direct-omwonenden regeling. De door u aangereikte onderwerpen geven wij mee aan de initiatiefnemer, maar leiden niet tot een aanpassing van het ruimtelijk besluit.	
5.4	M	In dezelfde participatieladder stellen de initiatiefnemers dat de gemeenteraad en de projectleider worden geïnformeerd over het draagvlak onder de bevolking. Bovendien is in de ladder benoemd dat er informatie avonden zouden plaatsvinden op 7 juli en 1 september 2020. Reclamanten vragen zich af in hoeverre en op welke aantoonbare wijze de initiatiefnemers de gemeenteraad over het draagvlak, onder meer van de informatie avonden, hebben ingelicht. Immers, reclamanten beschikken over een petitie die door meer dan 250 inwoners is getekend om het windpark tegen te houden. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten dat er sprake is van draagvlak onder de inwoners en dat hiermee het plan bij fase 2 'ontwikkeling' dient te worden afgebroken.	BP, Wabo	De initiatiefnemers hebben op verschillende manieren contact gehad met inwoners van de gemeente Maasdriel en 's-Hertogenbosch. Via de website www.windparklagerooijen.nl valt terug te lezen dat zowel omwonenden als raadsleden via nieuwsbrieven geïnformeerd worden over de plannen. Er dient onderscheid te worden gemaakt tussen de formele ruimtelijke procedure en de afspraken over participatie. Afspraken over participatie doorlopen een eigen besluitvormingsproces. Participatie en het creëren van draagvlak zijn ook geen inhoudelijk onderwerpen waaraan in het kader van een goede ruimtelijke ordening, dient te worden getoetst, reeds omdat de Wro in de procedure tot vaststelling van een bestemmingsplan daartoe niet verplicht. Dit volgt uit vaste jurisprudentie. Het maken van afspraken over participatie, met als doel het draagvlak in de omgeving te vergroten, is zeer gebruikelijk bij het realiseren van windparken. Participatie heeft tot doel het draagvlak te vergroten en niet tot doel dat iedereen het eens moet zijn met de komst van het windpark voordat tot aanleg daarvan kan worden overgegaan.	nee
5.5	R	Het had de gemeente gesierd (in het kader van draagvlak) als u ons als inwoners van Hoenzadriel en de Drielse Veldweg had uitgenodigd en de		De gemeente heeft initiatiefnemers niet uitgenodigd om een plan in te dienen voor een windpark. Initiatiefnemers hebben daartoe	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		gelegenheid had geboden om zelf met een plan te komen. Eén windmolen zoals op Treurenburg is mogelijkterwijs (mits goed onderzocht) voor ons wel acceptabel. De winst zal in dat geval wel volledig (100%) onder de inwoners die vanwege de windmolens hiervan hinder ondervinden op basis van mandeligheid* worden verdeeld.		zelf het initiatief genomen. In dat licht staat het iedereen vrij om een verzoek in te dienen voor de realisatie van een windpark.	
5.6	M	De initiatiefnemers van Windpark A2 Lage Rooijen is onder te verdelen in coöperatie Bommelerwaar en Greentrust Projects BV. De coöperatie bestaat uit een vereniging van leden. Het doel is volgens de initiatiefnemers om op coöperatieve wijze een energie neutrale Bommelerwaard te realiseren. Reclamanten vragen zich af of elke burger hierin kan deelnemen, onafhankelijk van hun inleg en aantallen en in hoeverre dit resulteert tot daadwerkelijke aandelen in het windpark.	BP, Wabo	De vergunning is ingediend door Burgerwindpark A2 Lage Rooijen B.V. De coöperatie Bommelerwaar is 1 van de 2 aandeelhouders in de Burgerwindpark BV. Daadwerkelijke financiële participatie in het Burgerwindpark loopt via de BV en wordt vastgelegd in de participatieovereenkomst die de gemeente met de BV sluit. Alle bewoners van de Bommelerwaard, of ondernemers die hier gevestigd zijn, kunnen lid worden van Coöperatie Bommelerwaar. Leden verbinden zich aan de doelstelling van Bommelerwaar. Voor meer informatie: www.bommelerwaar.nl	nee
5.7	M	De direct omwonenden zijn gesteld op 1 kilometer in het plan, hetgeen niet overeenkomstig is met de jurisprudentie van de hoogste bestuursrechter. Er wordt hinder ervaren door tienmaal de tiphoogte van een windturbine. De participatieladder dient dus te worden herzien. Dit betekent dat initiatiefnemers met omwonenden tot 2,2 kilometer in gesprek dienen te gaan als het gaat om verduurzamen van woningen, de vergunningen en hun rechten als omwonende, klachtenafhandeling, uitleg van de onderzoeksresultaten, mitigerende maatregelen, te bezien hoe tegemoet kan worden gekomen aan ziens wijzen, investeringsmogelijkheden te bespreken, impact op natuur en waarde van hun woning, CO2-gebruik te bespreken bij productie en bouw van het windpark en welke mogelijkheden er zijn om over te stappen naar goedkopere st room.	BP, Wabo	Op basis van jurisprudentie zijn personen binnen een afstand van tien keer de tiphoogte van een windpark aan te merken als belanghebbende in de ruimtelijke ordeningsprocedure. Initiatiefnemer en de gemeente hebben de voornaamste informatievoorziening op deze doelgroep geënt, naast mee er algemene informatievoorziening voor een ieder. De direct-omwonendenregeling vanuit de initiatiefnemer is bedoeld voor de personen die het dichtstbij wonen en naar verwachting de meeste hinder ondervinden. Voor deze omwonenden (< 1.000 meter) stelt de initiatiefnemer een afzonderlijke regeling voor.	nee
5.8	R	De plannen zijn niet eerlijk en evenwichtig en bovendien niet goed doordacht. Het komt er ruwweg op neer dat de lusten ten goede komen van	BP, Wabo	Initiatiefnemer levert met het windpark een bijdrage aan de energietransitie in het algemeen en in het bijzonder aan de opgave voor de gemeente Maasdriel	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		initiatiefnemer maar de lasten (hinder) bij ons als inwoners van Hoenzadriel en de Drielse Veldweg terecht komen.		Via het participatieplan doet initiatiefnemer voorstellen om voor omwonenden en de gemeenschap het draagvlak te vergroten (via o.a. een fondsbijdrage en direct-omwonendenvergoeding). Afspraken over participatie doorlopen een zelfstandig besluitvormingsproces.	
5.9	R	Dat initiatiefnemer weinig op heeft met participatie (en dat dat voor initiatiefnemer slechts een middel is) blijkt wel uit het feit dat het participatieplan nog niet gereed is en nog slechts een raamwerk betreft. Je zou toch mogen verwachten dat dat als eerste wordt geregeld. Het participatieplan is thans nog veel te vrijwillig terwijl de agenda door initiatiefnemer wordt bepaald. Bovendien wordt door de participatieafbakening cirkels) en participatieladder in het geheel geen rekening gehouden met de leefomgeving zoals hiervoor geschetst. Daarnaast is deelneming waarschijnlijk noodzakelijk (maar dat is nog steeds onduidelijk) en vereist dat een pro actieve houding wat zomaar niet voor iedereen is weggelegd.	BP, Wabo	Voor procesparticipatie geldt dat het gaat over het betrekken van de omgeving en belangstellenden bij het proces van de totstandkoming van (de besluitvorming over) het windpark. Er heeft uitgebreide procesparticipatie plaatsgevonden, dit wordt de omgevingsdialoog genoemd. In paragraaf 8.3 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt dat nader toegelicht. Ook is een klankbordgroep opgericht van belanghebbenden met diverse belangen die op verschillende momenten van het project zal adviseren Daarnaast wordt een participatieplan opgesteld door de initiatiefnemers waarbij gemeente, omwonenden, klankbordgroep en andere belanghebbenden zijn betrokken. Dit participatieplan gaat met name over financiële participatie. Doel van deze vorm van participatie is dat zoveel mogelijk inwoners van Maasdriel voordeel hebben bij het windpark, direct omwonenden voorop. Afspraken over participatie doorlopen een zelfeigenstandig besluitvormingsproces. Wij maken met initiatiefnemer op hoofdlijnen afspraken over participatie met initiatiefnemer. Het participatieplan maakt geen onderdeel uit van de ruimtelijke afweging over het project in het bestemmingsplan, waardoor het participatieplan ook nog niet gereed hoeft te zijn of al geregeld dient te zijn bij vaststelling van het bestemmingsplan, alhoewel het raamwerk van het participatieplan wel bij het vast te stellen bestemmingsplan naar de gemeenteraad gaat. (ECLI:NL:RVS:2018:3528) onder andere aangegeven: “De Afdeling stelt voorop dat de Wro noch enige andere wet- of regelgeving de raad verplicht, in een geval als hier aan de orde, eisen te stellen aan het organiseren van draagvlak, mede-	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				eigendom, winstdeling door projectontwikkelaars en daarover een regeling in een bestemmingsplan op te nemen."	
5.10	R	Initiatiefnemer heeft evenmin een eerlijke en transparante aanpak gevolgd om tot een locatiekeuze van de windmolens te komen. Met de aangrenzende grondeigenaren (betreffende de percelen waar de windmolens komen te staan) is immers in het geheel niet gesproken.	BP, Wabo	Het is aan de initiatiefnemer om een locatie te kiezen. De wijze waarop dit gebeurt staat niet ter beoordeling. Vervolgens zal moeten worden aangetoond dat het plan gegeven die locatie in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening. Dat aspect staat wel ter beoordeling in het kader van deze procedure. Wij zijn van mening dat het plan in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening.	nee
		Ecologie/natuur			
6.1	E	De indiener constateert dat er maatschappelijk vaak weerstand is voor windturbines, met het gevolg dat de focus met betrekking tot de plaatsing van de turbines meer verschuift richting het natuurnetwerk. Volgens de visie die de indiener heeft moet er voor het Maasdal maximaal ingezet worden op een ongestoord landschapspanorama.	Wnb	De visie van indiener wordt voor kennisgeving aangenomen. Het windpark is buiten de uiterwaarden van de Maas gesitueerd en buiten het Gelderse Natuurnetwerk. Moderne windturbines zijn gezien hun omvang over grote afstand zichtbaar. Het is niet realistisch te stellen dat er geen windturbines zichtbaar zouden mogen zijn in gebieden zoals het Maasdal en andere waardevolle landschappen gezien de landelijke doelstellingen op het gebied van duurzame energie. Anders gesteld is de opwekking van duurzame energie met windturbines ook nodig om de aarde met haar mooie landschappen voor de toekomst te behouden (door CO2-reductie en daarmee opwarming van de aarde en waterspiegelstijging af te remmen).	nee
6.2	E	In de natuurtoets wordt de focus veelal op de Natura 2000-gebieden Rijntakken en Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek gelegd. Wij constateren echter dat in de toetsing de focus nagenoeg geheel op het Natura 2000 gebied Rijntakken ligt en nauwelijks op het Natura 2000 gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek.	Wnb	Het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek is volledig in beschouwing genomen binnen de natuurtoets. Het Natura 2000-gebied is alleen aangewezen voor habitattypen en soorten van Bijlage II. Deze typen en soorten zijn gebiedsgebonden en bovendien ligt het plangebied op relatieve grote afstand van het Natura 2000-gebied (6,5 km). Daarom is er op voorhand geen sprake van uitwisseling tussen het plangebied en Natura 2000-gebied (zie H4 in de natuurtoets) en zijn veel effecten (in het kader van externe werking) van het windpark op voorhand uit te sluiten. Binnen de Aerius berekening is eventuele depositie van stikstof op het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek volledig beschouwd (zie bijlage VI in natuurtoets).	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
6.3	E, F	Het rapport gaat ervan uit dat soorten waarvoor deze gebieden zijn aangewezen incidenteel in het plangebied voor zullen komen. Effecten van de bouw en het gebruik van Windpark Lage Rooijen worden voor de desbetreffende soorten op voorhand uitgesloten in dit rapport en worden verder niet meer in detail behandeld. Het betreft dan onder andere de oeverzwaluw, waarvan lokaal enkele vaste broedkolonies aanwezig zijn o.a. in de Empelse Waard en Hedelse Bovenwaard. Hetzelfde is van toepassing op de fuut, meerkoet, wilde eend, krakeend en bergeend die als broedvogel aanwezig zijn in voornoemde gebieden. Wilde zwaan, kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, grauwe gans en brandgans zijn watervogels die veelvuldig aanwezig zijn in de directe omgeving van het plangebied. De natuurtoets gaat ervan uit dat deze soorten geen relatie met het plangebied hebben en laat deze verder buiten beschouwing. Onzes inziens is de natuurtoets voor deze soorten echter onvolledig en dient hiervoor een nadere beschouwing plaats te vinden. Specifiek met betrekking tot de kleine zwaan merken wij op dat deze soort structureel overwintert in het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek. Hetzelfde is van toepassing op de das, waarvan zich een burcht bevindt in het aangrenzend gebied Casterenhoef.	Wnb	Het voorkomen van de oeverzwaluw binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken (paragraaf 4.2.3 natuurtoets) alsmede de omgeving van het plangebied is in de natuurtoets beschouwd (paragraaf 6.1.1). U noemt het voorkomen van fuut, meerkoet, wilde eend, krakeend en bergeend in de omgeving van het plangebied. Het gebiedsgebruik en vliegbewegingen van watervogels in het plangebied is met tellingen, bronnenonderzoek en in het veld met behulp van radar onderzocht en zijn mogelijke effecten op deze soorten beschouwd. Specifiek voor wilde eend wordt ook jaarlijkse sterfte in de gebruiksfase van het windpark verwacht (paragraaf 12.1). Voor de wilde eend en andere genoemde soorten worden echter geen effecten op het Natura 2000-gebied Rijntakken verwacht, omdat deze vogels van en naar de Rijntakken het plangebied niet blijken te passeren (paragraaf 6.2.2). Ook komen deze soorten voor als broedvogel in de omgeving van het plangebied (paragraaf 6.1.1). In de directe nabijheid van het windpark (<100 m) komen deze broedvogels niet of nauwelijks voor en de actieradius van deze soorten is binnen de broedtijd zeer beperkt. Effecten (sterfte, verstoring) van de aanleg en gebruik van het windpark zijn niet aanwezig. Het voorkomen van wilde zwaan, kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, grauwe gans en brandgans wordt uitgebreid beschreven in paragraaf 6.2.2. Op basis van tellingen, bronnenonderzoek en in het veld met behulp van radar wordt hier geconcludeerd dat geen sprake is van regelmatige aanwezigheid van deze vogelsoorten in de nabijheid van het geplande windpark of vliegbewegingen door het windpark. Voor das zie antwoord onder vraag 6.7.	nee
6.4	E	Het direct aangrenzend gebied Hedelse Bovenwaard, onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk, is in het rapport buiten beschouwing gebleven als telgebied.	Wnb	Van de Hedelse Bovenwaard zijn uit bronnenonderzoek geen watervogeltelgegevens naar voren gekomen. Om deze reden is dit gebied in de wintermaanden van 2019/2020 geteld op het	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Dit waterrijke gebied biedt het gehele jaar door aan een rijk palet soorten watervogels broed- en foerageergebied. Vogels gebonden aan water komen jaarrond in hoge aantallen voor in dit gebied.		voorkomen van watervogels. De resultaten zijn in de natuurtoets opgenomen (paragraaf 6.2).	
6.5	E, M, F, R	Samenvattend zijn wij van mening dat de natuurtoets niet volledig is en een nadere beschouwing behoeft.	Wnb	De natuurtoets is volledig en behoeft geen nadere beschouwing. De natuurtoets omvat alle informatie die nodig is om een effectbepaling en -beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming mogelijk te maken. Het gebiedsgebruik van de das en kleine marterachtigen is onderzocht in de zomer van 2020 (zie antwoord onder vraag 6.7 en 6.11); Op grond van de natuurtoets kan de conclusie als bedoeld in 5.5.3, van het ontwerpbestemmingsplan worden getrokken.	nee
6.6	H	Aan de Hedelse kant van de A2 is een broedplaats van vele verschillende vogels. Als deze vogels door de wieken vliegen worden ze vermalen. Dit wordt met een administratief trucje opzijgeschoven maar moet nader onderzocht worden.	Wnb	Voor burgerwindpark A2 Lage Rooijen is een natuurtoets uitgevoerd door Bureau Waardenburg. In de natuurtoets zijn ook de effecten van de windturbines op vogels onderzocht. Het gebiedsgebruik van vogels in het plangebied is hierin beschouwd. Dit gaat ook om de Hedelse kant van de rijksweg A2, voor zover deze vogels een relatie onderhouden met het plangebied. De natuurtoets concludeert dat het gebruik van burgerwindpark A2 Lage Rooijen leidt tot een voorzienbare jaarlijkse sterfte van 9 verschillende vogelsoorten. Effecten op de gunstige staat van instandhouding van betrokken vogelsoorten is uitgesloten. Er is een ontheffing Wnb aangevraagd voor het windpark.	nee
6.7	H, M, N	Er is een nabijgelegen dassenburcht, dit is niet meegenomen in het onderzoek. Dassen zijn beschermde dieren. Uit een Engels onderzoek blijkt dat dassen stress ondervinden van windturbines (zie bijlage)	BP, Wabo, Wnb	Het gebiedsgebruik van de das binnen het plangebied is specifiek onderzocht in de zomer van 2020. Het onderzoek is als bijlage 1 bij deze Antwoordnota bijgevoegd en is ook opgenomen in het bestemmingsplan. De resultaten van het veldonderzoek zijn daarnaast ook aan de provincie overgelegd in het kader van de Wnb. In de uiterwaarden ten zuiden van de Hoenzadrielsedijk is een dassenburcht aanwezig (exacte locatie kan niet openbaar worden gemaakt). Het plangebied heeft een functie als foerageergebied voor één of enkele dassen. Bij het uitvoeren	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				van de geplande werkzaamheden gaat (tijdelijk) een deel van dit foerageergebied verloren. Dit leidt echter niet tot effecten op de functionaliteit van de dassenburcht. Er is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb indien preventieve maatregelen worden genomen (niet 's nachts werken, strooilicht op de akkers voorkomen) wordt voldaan. De werkzaamheden in de aanlegfase leiden ook niet tot verstoring van de dassenburcht in de uiterwaarden. Activiteiten die binnen 200 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht plaatsvinden kunnen effect hebben op de functionaliteit van de burcht (Bij12, 2017). De werkzaamheden vinden buiten een afstand van 200 meter plaats. Directe effecten van de werkzaamheden op het functioneren van de burcht zijn niet aanwezig. Er is op basis van het door u genoemde Engelse onderzoek onvoldoende grond om aan te nemen dat de windturbine in de gebruiksfase een negatief effect hebben op de aanwezigheid van dassen of hun vitaliteit. De studie (Agnew et al. 2016) heeft zich specifiek gericht op de effecten van operationele windturbines op dassen. De conclusies over de effecten van windturbines op dassen zijn speculatief. Deze studie toont niet aan dat windturbines een negatief effect hebben op de aanwezigheid van dassen of hun vitaliteit. In het artikel wordt slechts een mogelijk verband geopperd. Op basis van het onderzoek van Agnew et al. (2016) is dit verband ook niet vast te stellen.	
6.8	K	Tot slot stelt indiener specifiek voor de ontwerpvergunning Wet natuurbescherming dat het besluit een zorgvuldig belangenafweging en deugdelijke onderbouwing ontbeert. Ten onrechte wordt gesteld dat er geen realistische alternatieven beschikbaar zijn voor het project met aanmerkelijk voordelen, of dat het project aanmerkelijke nadelen kent ten opzichte van alternatieven, vanuit het oogpunt van het optreden van aanvaringsslachtoffers onder vogels of	Wnb	In het kader van de aanvraag ontheffing Wnb dient beschouwd te worden of er geen andere bevredigende oplossing is (art. 3.3. lid 4 sub a Wnb). Dat betekent dat in de aanvraag Wnb beschouwd dient te worden dat er geen (reële) en uitvoerbare alternatieven zijn voor het voornemen waaronder alternatieve locaties. Deze afweging is gemaakt in paragraaf 5.2 van bijlage 1 'Toelichting op de aanvraag Wnb', behorende bij de aanvraag Wnb.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		vleermuizen en de effecten op de gunstige staat van instandhouding als gevolg hiervan. Zoals cliënt heeft aangegeven bestaan er genoeg andere alternatieven die bijdrage aan de ambitie om gebruik te maken van technieken voor hernieuwbare energiebronnen. Te denken valt aan zonneparken en zonnepanelen.		Volgens de betreffende toelichting leveren vier duurzame energiebronnen de belangrijkste bijdrage voor Nederland in de transitie naar hernieuwbare energie: bio-energie, zonne-energie (met name elektriciteit uit zon-PV) wind op land en wind op zee. Zowel voor zonne-energie, wind op zee als wind op land wordt een grote bijdrage verwacht. Deze opgave is, gezien de huidige stand van zaken en de hoogte van de ambities, dermate groot dat de realisatie in de vorm van zon of wind op zee geen alternatief vormt voor het project. Alle zijn nodig om de doelstellingen te halen. Er is een energiemix nodig waarbij alle vormen van duurzame energie, en windenergie in het bijzonder, een steeds belangrijker aandeel zal krijgen. Realisatie van een zonnepark in plaats van het windpark is geen alternatief omdat beide nodig zijn in de energiemix. Het plaatsen van windturbines zal in Nederland op alle locaties leiden tot verstoring, doden en/of verwonden van beschermde diersoorten (veelal vogels en/of vleermuizen) gezien het brede voorkomen van soorten aangezien er geen locaties zijn waar geen soorten voorkomen. Locaties kennen wel variatie in aanwezigheid van soorten waardoor per locatie andere soorten risico lopen in aanvaring te komen met een windturbine. Onderhavige locatie kent een relatief lage dichtheid voor wat betreft vogel- en vleermuissoorten. Op basis van voorgenoemde redenen wordt geconcludeerd dat er geen reden is om aan te nemen dat er realistische alternatieven beschikbaar zijn voor het project met aanmerkelijke voordelen, of dat het project aanmerkelijk nadelen kent ten opzichte van alternatieven, vanuit het oogpunt van het optreden van aanvaringsslachtoffers onder vogels of vleermuizen en de effecten op de gunstige staat van instandhouding als gevolg hiervan.	
6.9	M	In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft de Adviesgroep Vogeltoets vogeltrekmetingen geanalyseerd. In hun rapport komen zij tot de conclusie dat metingen van	BP, Wnb	De voorziene sterfte van vogels in verband met het bouwen en in gebruik hebben leidt niet tot een aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de betrokken vogel- en	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		bijvoorbeeld weerradar op rotorhoogte geen betrouwbare metingen geeft. De vogelradar doet dit onder goede omstandigheden wel. ³⁹ Op dit moment wordt daarbij in windpark Eemshaven onderzocht of het zwart verven van één wiek van de windmolen leidt tot reductie van sterfte. ⁴⁰ Dit kan derhalve in windpark A2 Lage Rooijen een mitigerende maatregel zijn tegen vogelsterfte. Dit dient daarom in het kader van dit windpark tevens nader te worden onderzocht. Zonder deze onderzoeken en mitigerende maatregelen handelt het bevoegd gezag in strijd met artikel 3.1 Wnb.		vleermuissoorten. Daarom zijn geen mitigerende maatregelen, zoals het zwart schilderen van de wieken, noodzakelijk.	
6.10	M	Er wordt eveneens gesteld dat in de aanlegfase geen effecten zullen zijn op de beschermde soorten. Daarnaast meent de ontheffing dat er geen sprake is van barrièrewerking ten opzichte van vogels en vleermuizen. Reclamanten betwisten deze conclusie en vragen om nader onderzoek. Daarnaast wordt onvoldoende rekening gehouden met soorten die de nabije Natura-2000 gebieden beogen te beschermen. Zij betwisten eveneens de onderhavige gebieds- en soortenbescherming, nu deze in de ontheffing ontoereikend zijn.	BP, Wnb	De mogelijke effecten in de aanlegfase en barrièrewerking in de gebruiksfase zijn opgenomen in de natuurtoets. Dit geldt ook voor de soorten waar Natura 2000-gebieden voor zijn aangewezen. Er is voldoende informatie beschikbaar om de effectbepaling op te baseren. Er is geen aanleiding om nader onderzoek uit te voeren.	nee
6.11	N	Indieners betreuren te moeten lezen dat agrarisch bouwland beoordeeld wordt als ongeschikt leefgebied voor kleine marterachtigen, een dergelijke marginale onderbouwing in de Natuurtoets heeft ons geen vertrouwen gegeven in de deskundigheid van de auteur(s). Dit vertrouwen wordt verder geschaad door juridische fouten in de tekst als "vaste rust- en verblijfplaatsen", in de context van kleine marterachtigen klopt dit niet. De argumentatie in de Natuurtoets geeft derhalve de indruk dat de auteur(s) niet op de hoogte zijn van vrij standaard literatuur over kleine marterachtigen. Wij zijn van mening dat de volledige planlocatie aangemerkt dient te worden als vaste voortplantingsplaats van kleine	BP, Wnb	Het gebiedsgebruik van kleine marterachtigen is specifiek nader onderzocht in de zomer van 2020. Het plangebied heeft een functie voor wezel (en mogelijk bunzing) als foerageergebied en biedt potentiële verblijfplaatsen. De conclusie in de eerder opgestelde natuurtoets, dat geen ontheffingsaanvraag nodig is voor kleine marterachtigen, blijft gehandhaafd. Indien gewerkt wordt volgens enkele preventieve maatregelen (bestaande verblijfplaatsen niet aantasten in periode maart – augustus én het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en foerageergebied door realisatie van 1.000 m2 foerageergebied en schuilplaatsen in de vorm van takkenrillen, ruigtes en boomstronken voorafgaande aan de aanleg van het windpark) worden er geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Het aanvullende veldonderzoek	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		marterachtigen. De landschappelijke kenmerken in combinatie met waarnemingen van wezel en bunzing binnen een straal van 500 meter zijn naar onze mening voldoende om het plangebied als vaste voortplantingsplaats van kleine marterachtigen aan te merken. Verder aanvullend veldonderzoek biedt naar onze mening in dit geval geen heil.		is toegevoegd als bijlage 1 aan deze Antwoordnota en is ook opgenomen in het bestemmingsplan. De resultaten van het veldonderzoek zijn daarnaast ook aan de provincie overgelegd in het kader van de Wnb. De door ons gehanteerde term 'vaste rust- en verblijfplaatsen' omvat alle mogelijke functies binnen het leefgebied van de marterachtigen. Het klopt dat in de Wet natuurbescherming dit geformuleerd is als 'vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen'.	
6.12	N	Samenvattend zijn wij van mening dat de Natuurtoets ten aanzien van kleine marterachtigen en de das onvolledig is en een nadere beschouwing behoeft. Daarnaast zijn wij van mening dat de ontwikkeling leidt tot het overtreden van een wetsverbod (Wnb art. 3.10 lid lb) en dat ten behoeve van kleine marterachtigen en das compensatie en mitigatie maatregelen getroffen dienen te worden.	BP, Wnb	Zie vorige beantwoording onder vraag 6.11.	ja
6.13	O	De provincie hanteert voor het GNN en GO geen externe werking, maar in de natuurtoets zijn volledigheidshalve ook de mogelijke effecten in het kader van externe werking uitgewerkt. Daaruit wordt geconcludeerd dat effecten op de doelen en waarden van het GNN en GO als gevolg van de realisatie en exploitatie van het windpark niet aan de orde zijn. Deze conclusie is ongeloofwaardig omdat de geplande turbines negatieve gevolgen hebben voor vogels en vleermuizen die onder meer gebruik maken van de genoemde GNN- en GO-gebieden en dat ook hebben voor de natuurbeheer-zone aan de zuidzijde van de Maas.	BP	De wezenlijke waarden en kenmerken van het GNN en GO worden gevormd door de beheertypen (natuurtypen) waar deze voor zijn aangewezen. Aan de beheertypen zijn doelsoorten flora en fauna gekoppeld. Voor het GNN/GO zijn geen effecten te verwachten op doelsoorten vogels en vleermuizen; de kwaliteit van het GNN/GO wordt niet aangetast.	nee
6.14	O	Ook tijdelijke verdringing (voor vogels) kan langduriger gevolgen hebben indien andere broedplaatsen reeds bezet zijn waardoor territorium	BP	In de natuurtoets is opgenomen dat het plangebied mogelijk minder geschikt wordt voor enkele soorten broedvogels. De populaties van de betrokken soorten zijn dermate groot dat geen	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		stress kan ontstaan die het broedproces benadeeld en de sterftekans laat toenemen. Verder is het naïef om te veronderstellen dat bepaalde vogelsoorten zoals de aalscholver alleen een relatie met natura 2000 gebied Rijntakken zouden hebben. Die trekken zich echt niets aan van papieren grenzen en komen veelvuldig bij de Maas en Waal voor.		sprake kan zijn van een aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de betrokken vogelsoorten. De relatie van de aalscholver met het Natura 2000-gebied Rijntakken is specifiek beschouwd in het kader van gebiedsbescherming. In H6 wordt daarnaast ook het voorkomen van aalscholvers buiten de Rijntakken beschouwd.	
6.15	O	Er kan niet veilig om of tussen de turbines door gevlogen worden omdat de ruimte eromheen door de wiekslag wordt gevuld. Het probleem is dat veel vogels die wiekslag niet tijdig (kunnen) zien en ontwijken. Daarom is er wel degelijk sprake van een barrière annex vleesmoleneffect.	BP	Er is sprake van een ruimte van circa 400 m tussen de turbines. De lengte van een rotorblad bedraagt circa 75 m, dit betekent dat er altijd minimaal 250 m vrije doorvliegruimte tussen de turbines aanwezig is. Bovendien is er ook ruimte beneden en boven de rotor aanwezig om de turbines te ontwijken. De effecten van sterfte en barrièrewerking is uitgebreid beschreven in H9 in de natuurtoets, gebaseerd op uitgebreid binnen- en buitenlands onderzoek en veldonderzoek in het plangebied.	nee
6.16	P	De onderzoeken zijn allereerst niet volgens het Vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus uitgevoerd. Daarnaast zijn de onderzoeken dusdanig oud dat deze niet meer gebruikt hadden mogen worden. Vooral vleermuizen wisselen van leefgebied c.q. foerageergebied. Nu de onderzoeken niet gebruikt hadden mogen worden is het besluit onzorgvuldig tot stand gekomen. Daarnaast komen de onderzoeken niet overeen met de onderzoeken die ten grondslag liggen aan het bestemmingsplan dan wel de omgevingsvergunning. Hierdoor is er in de besluitvorming uitgegaan van verschillende uitgangspunten.	BP, Wnb	Het Vleermuisprotocol is vooral gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen van vleermuissoorten en is niet geschikt om een voorspelling te doen van het aantal slachtoffers van vleermuizen in de gebruiksfase van het windpark. Bureau Waardenburg voorspelt het aantal slachtoffers voor een toekomstig windpark aan de hand van uitgevoerd slachtofferonderzoek op vergelijkbare locaties én veldonderzoek binnen het plangebied. Voor verschillende landschapstypen / habitats is uit literatuur bekend hoeveel aanvaringsslachtoffers hier jaarlijks vallen. Vleermuisonderzoek vanaf de grond (zoals uitgevoerd in het plangebied) geeft inzicht in de soorten die in een gebied voorkomen en wat de orde van grootte van de activiteit is. Deze door Bureau Waardenburg ontwikkelde aanpak spitst zich toe op periode (nazomer en najaar en vooral avondperiode) en weersomstandigheden (rustig weer met lage windsnelheden) wanneer risico's op aanvaringen voor vleermuizen het grootst zijn. Ter verkleining van sterfte van vleermuizen zal een stilstandvoorziening zal worden ingesteld.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				De gebruikte onderzoeken zijn niet gedateerd (< 3 jaar oud) en bovendien representatief voor de huidige situatie.	
6.17	P	Mitigerende maatregelen die zijn beschreven zijn niet voldoende, omdat het onmogelijk is om de juiste mitigerende maatregelen te nemen als de detaillering van het plan ontbreekt.	BP, Wnb	Er zijn geen mitigerende maatregelen voor vogels voorzien. Er zal wel een stilstandvoorziening om vleermuizen te beschermen in de voorschriften worden opgenomen.	nee
6.18	R	De Natuurtoets Windpark Lage Rooijen van Bureau Waardenburg (hierna: "natuurtoets") is onvoldoende actueel en kan daarom niet worden gebruikt als basis voor het ontwerpbestemmingsplan en overige besluiten. Diverse beschermde vogels en dieren (daaronder onder meer, maar niet uitsluitend: kerkuil, ransuil, ooievaar, dassen en herten) die in en nabij het plangebied verblijven, broeden en voortplanten worden in de natuurtoets niet vermeld. Hoofdstuk 6 "Vogels in en nabij het plangebied" van het rapport is zelfs stuitend en irreëel.	BP, Wnb	De gebruikte onderzoeken zijn niet gedateerd (< 3 jaar oud conform de normen van bevoegd gezag) en bovendien representatief voor de huidige situatie. Het voorkomen van vogels is gebaseerd op veldonderzoek in het plangebied en bronnenonderzoek. Het gebiedsgebruik van de das en kleine marterachtigen binnen het plangebied is specifiek onderzocht in de zomer van 2020 (zie antwoord onder vraag 6.7 en 6.11). In de natuurtoets worden alleen plant- en diersoorten vermeld die (zeer) geregeld in het plangebied of omgeving voorkomen en/of een grote kans op effecten als gevolg van de aanleg en gebruik van het windpark kunnen ondervinden. De door u genoemde soorten (m.u.v. de das) voldoen hier niet aan en zijn daarom niet in de natuurtoets opgenomen. Effecten op deze soorten worden niet verwacht.	nee
6.19	R	Onduidelijk blijft ook wat het effect is van slagschaduw en geluid van de windmolens op (trek)vogels en dieren.	BP, Wnb	De mogelijke effecten van slagschaduw en geluid worden integraal beschouwd binnen de gehanteerde verstoringsafstanden, zoals deze opgenomen zijn in de natuurtoets. Het is niet goed mogelijk om deze aspecten (geluid, slagschaduw) individueel op de voorkomende dieren te beoordelen, omdat hier onvoldoende kennis over beschikbaar is.	nee
6.20	O, M	In bijlage 3 is een Aerius berekening opgenomen. De berekening laat zien dat het windpark kan worden aangelegd zonder depositiewaarden boven 0,00 mol/ha per jaar.	BP, Wnb	Op 11 juni 2020 is de Wnb-aanvraag ingediend. Het rapport 'Meer meten, robuuster rekenen: Eindrapport van het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof, dateert van 15 juni 2020. Op dat moment was derhalve de beste rekenmethodiek gebruikt.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Wat wij hier missen is het in juni in opdracht van de regering uitgebracht rapport dat de huidige gehanteerde berekeningsmethodiek van stikstof deposities bekritiseert. Dit maakt de nu getrokken conclusie onzeker.		Op 15 oktober 2020 is een nieuwe versie van de AERIUS-calculator voor stikstofdepositieberekeningen beschikbaar gesteld en er is een nieuwe berekening gemaakt voor het Burgerwindpark met de nieuwe calculator. De nieuwe berekening is als bijlage 2 bij deze Antwoordnota gevoegd als ook als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen. De berekeningen zijn daarnaast aan de provincie overgelegd in het kader van de Wnb. De resultaten van de nieuwe berekening laat dezelfde depositieresultaten zien, er is derhalve geen aanleiding om tot andere conclusies te komen of de conclusies in twijfel te trekken.	
6.21	N	In de natuurtoets wordt de das niet genoemd. In de natuurtoets wordt vermeld dat de NDFF in maart 2020 is geraadpleegd. De WKMB heeft data aangeleverd aan de NDFF in september en november 2019 over dassen die slechts op enkele honderden meters van de planlocatie leven.	BP, Wnb	Uit eerdere raadpleging van de NDFF is het voorkomen van de das in de omgeving van het plangebied niet naar voren gekomen. Deze informatie is na oplevering van de natuurtoets tot ons gekomen. Of deze informatie op moment van raadpleging wel of niet beschikbaar is valt achteraf niet te controleren; data die aangeleverd wordt aan de NDFF is niet altijd gelijk beschikbaar. Het gebiedsgebruik van de das is nader onderzocht in de zomer van 2020 (zie antwoord onder vraag 6.7).	nee
		Leefbaarheid en recreatie			
7.1	B	Gevraagd wordt of de gemeente recreatie in het gebied wilt onderhouden/ stimuleren of dat er voor windenergie wordt gekozen.	BP	Recreatie en windenergie sluiten elkaar in principe niet uit. Op basis van literatuurstudie (literatuurstudie 'recreatie' MER Windpark Fryslân (www.rvo.nl)) naar de relatie tussen (de komst van) windturbines en (de beleving van) recreanten is een effect op het gebruik van recreatieve routes ook niet te verwachten. In het masterplan Maas (overigens nog niet vastgesteld) worden de recreatieve doelen rondom de Maas benoemd. Ook zijn de windmolens hierin benoemd en er is geconstateerd dat deze elkaar in principe niet uitsluiten.	Nee
7.2	C	De indiener vraagt zich af hoe het landschap kan worden ingericht dat het ondanks de geluids-en slagschaduw toch aantrekkelijk blijft om in deze gebieden te verblijven, te wandelen en te fietsen?	BP	Recreatie en windenergie sluiten elkaar in principe niet uit. Op basis van literatuurstudies naar de relatie tussen (de komst van) windturbines en (de beleving van) recreanten is een effect op het gebruik van recreatieve routes ook niet te verwachten (zie ook antwoord onder 7.1).	Nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
7.3	O	Wat verder niet aan bod komt is de hinder van mens en dier in het buitengebied. Denk bijvoorbeeld aan afname van de recreatieve gebiedswaarde en afschrikking van rustafhankelijk fauna.	BP, Wabo, Wnb	Voor wat betreft het aspect recreatie verwijzen wij naar de beantwoording onder 7.1. Voor wat betreft de invloed van het windpark op de flora en fauna heeft onderzoek plaatsgevonden in de natuurtoets. Op basis van onderzoek blijkt dat er geen negatieve effecten zijn op de gunstige staat van instandhouding van soorten. Er is sprake van een goede ruimtelijke ordening.	nee
7.4	G, F, R	Indieners melden last te hebben van zwaar verkeer doordat de Drielse Veldweg is opgeknapt, de A2 wordt verbreed en nu ook nog 3 windmolens. Sprake van een aanzienlijke aantasting van hun het woon/werk/leefklimaat.	BP	Er is geen verband tussen het voorliggende ruimtelijke plan en de overlast die u ervaart als gevolg van zwaar verkeer op de Drielse Veldweg. Naar onze mening is er geen sprake van aanzienlijke aantasting van het woon/werk/leefklimaat door het windpark. De woon- en leefomgeving is aan verandering onderhevig, dat is een continu proces. Ontwikkelingen in een gebied worden getoetst aan de hand van beleid- wet- en regelgeving om te beoordelen of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.	nee
7.5	H, O, P, R	Het leefmilieu van de dorpen wordt ernstig aangetast door de plaatsing van deze mega molens. Het geluid, maar ook het draaien van de wieken geeft een verstorend beeld, in het donker is het nog erger door het knipperen van de beveiligingslichten.	BP, Wabo	Voor de aspecten geluid en slagschaduw dient met de windturbines te worden voldaan aan wettelijke normen die bedoeld zijn om een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te waarborgen. Het toepassen van verlichting is verplicht in het kader van de luchtvaartveiligheid. Verlichting wordt uitgevoerd conform de vereisten uit het Informatieblad "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland, In relatie tot luchtvaartveiligheid" van de Inspectie voor Luchtvaart en Transport. Dit informatieblad biedt de mogelijkheid de lichtsterkte te verminderen bij goed zicht en de lichten vastbrandend uit te voeren. Zoals ook wordt toegelicht in de toelichting van het bestemmingsplan in paragraaf 4.2 onder het kopje 'obstakelverlichting' wordt gestreefd naar zoveel mogelijk hinder te beperken. In de planregels artikel 3.3.1 a 'specifieke gebruiksregels' is een regel opgenomen om de keuze voor een verlichtingsplan gericht op zo min mogelijk hinder te borgen.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
7.6	O	Waar b.v. de kwaliteit van het woon-en leefmilieu mede in sterke mate door de ruimtelijke kwaliteit wordt bepaald, hebben windparken en zonnenvelden daar contraproductieve gevolgen voor. Straks wordt er wellicht veel groene stroom geleverd maar als ten koste gaat van de omgevingskwaliteit wat is dan de winst voor de totaliteit van leefklimaat? Zulk een ontwikkeling kan niet als een gewenste duurzame ontwikkeling gelden.	BP	De energietransitie is een noodzakelijke mondiale opgave waar iedereen zijn verantwoordelijkheid in moet nemen. Daarbij nemen we de nodige zorgvuldigheid in acht. Wat iemand onder ruimtelijke kwaliteit verstaat is veelal een persoonlijke interpretatie op grond van eigen normen en waarden en het eigen referentiekader. De energietransitie zal een noodzakelijke verandering van onze woon- en leefomgeving teweeg brengen. We kunnen niet anders dan hier zo zorgvuldig mogelijk mee omgaan, maar we nemen ook onze verantwoordelijkheid hierin.	nee
7.7	B	Het windpark wordt geplaatst in een wandel & fiets route die door honderden mensen gebruikt zal worden. Geopperd wordt dat het niet prettig is om langs windmolens van 230 meter hoog te wandelen en of fietsen.	BP	De beleving van het windpark is per persoon verschillend, er kan niet met zekerheid gezegd worden of het als prettig of onprettig wordt ervaren. De plaatsing van windturbines zal de beleving van het gebied veranderen, maar daarmee is niet gesteld dat recreatie en windturbines niet naast elkaar kunnen bestaan. Recreatie en windenergie sluiten elkaar in principe niet uit. Op basis van literatuurstudies naar de relatie tussen (de komst van) windturbines en (de beleving van) recreanten is een effect op het gebruik van recreatieve routes ook niet te verwachten.	Nee
7.8	M	De kleine dorpjes trekken toeristen vanwege hun authentieke uitstraling. Indiërs vrezen dat toeristen het gebied eerder zullen gaan kwalificeren als een (industrie)veld van windturbines in plaats van een plek voor een dagje uit.	BP, Wabo	Op basis van literatuurstudies naar de relatie tussen (de komst van) windturbines en (de beleving van) recreanten is een effect op het recreatief gebruik van de omgeving niet direct te verwachten. De kernen zelf zijn op bovendien op ruime afstand gelegen en over het algemeen zal het windpark midden in een kern niet zichtbaar zijn door afschermende bebouwing rondom. Wellicht dat het windpark een toegevoegde recreatieve waarde kan krijgen door informatievoorziening over het windpark en de beleving van het windpark.	nee
		Geluid en gezondheid			
8.1	B, G, H	Indiener vraagt zich af of er geluidshinder zal ontstaan door het windpark.	BP, Wabo	Er zijn wettelijke eisen waar een windpark aan moet voldoen, het Activiteitenbesluit milieubeheer is het kader voor de toetsing van geluid van windturbines. Het onderwerp geluid is uitgebreid behandeld in paragraaf 5.2 van de toelichting van het	Nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Op de eerste plaats krijgen wij veel overlast door het geluid, zeker als het hard waait.		bestemmingsplan. Met burgerwindpark A2 Lage Rooijen kan voldaan worden aan de wettelijke norm van Lden 47 dB en Lnight 41 dB. Berekeningen voor geluid van windturbines worden uitgevoerd volgens het Reken- en meetvoorschrift windturbines. De wettelijke rekenmethode voor de bepaling van de geluidbelasting gaat in alle gevallen uit van een meewindsituatie en is daarmee 'worst case'. Het geluidmodel houdt onder andere rekening met de distributie van windsnelheden op basis van meteogegevens van het KNMI, als ook met overwegende windrichtingen. In praktijk is het zo dat als het hard waait wordt het geluid van windturbines overstemd kan worden door het geluid van de wind.	
8.2	H	"Windmolens maken wel degelijk ziek". Gemiddeld 1 op de 10 mensen hebben ernstig last van laagfrequent geluid. De wettelijke zorgplicht is hierbij van toepassing aangezien het niet bekend is wat de effecten zijn.	BP, Wabo	Zie ook beantwoording onder 8.7 Wij zijn van mening dat er voldoende wetenschappelijke kennis is om besluiten te kunnen nemen (zie ook paragraaf 5.8.2. van de toelichting van het bestemmingsplan). Op basis van het beschikbare onderzoek is er geen reden aan te nemen dat er zodanige effecten op de gezondheid te verwachten zijn dat dit aan vaststelling van het bestemmingsplan in de weg dient te staan.	nee
8.3	K	Regulier geluid. Zoals gezegd, betekent het voldoen aan de normstelling van het Activiteitenbesluit niet automatisch dat een aanvaardbaar woon- en leefklimaat gegarandeerd is. Zo wordt er in het kader van de beoordeling van het Activiteitenbesluit via een omstreden rekenmodel beoordeeld of aan de norm op de gevel van de woning wordt voldaan terwijl bij de beoordeling van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat een bredere beoordeling moet plaatsvinden. Zo zal ook moeten worden aangetoond dat er niet alleen aan de gevel maar ook in de tuin en	BP, Wabo	Wij zijn van mening dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat wat betreft het aspect geluid. Ter toelichting het volgende. Het akoestisch onderzoek toetst aan de normen zoals gesteld in het Activiteitenbesluit (art. 3.14a lid 1), die een vastgelegde bescherming biedt voor het woon- en leefklimaat. Aan deze wettelijke normen zal worden voldaan. Wij zijn van mening dat bij het voldoen aan de normen van het Activiteitenbesluit een aanvaardbaar woon- en leefklimaat is gewaarborgd zoals ook volgt uit vaste jurisprudentie..	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		in de woning sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Er is geen onderzoek gedaan naar het geluidniveau in de tuin en in de woning. Zoals zichtbaar op onderstaande plankaart ligt er op het perceel een bestemming met functieaanduiding agrarisch wonen, hetgeen bewoning mogelijk maakt in de brede zin. De bedrijfswoning mag ook door een derde worden bewoond. Met het geluidniveau op het perceel, specifiek in de tuin en de woning moet rekening worden gehouden. Met het geluid in de tuin blijkt bij het opstellen van het akoestisch onderzoek geen rekening gehouden omdat het bestuursorgaan er van uit gaat dat alleen aan de geluidsnorm op de gevel hoeft te worden voldaan.		Wanneer voldaan wordt aan de wettelijk norm voor geluid, dan is er ook sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat binnenshuis. De wettelijke norm voor windturbinegeluid van Lden 47 dB op de gevel van de woning is zodanig bepaald dat er bij deze geluidsbelasting sprake van 8% (potentieel) ernstig gehinderden binnenshuis. Dit wordt door de wetgever acceptabel geacht en sluit ook aan op de normen voor industrie- en wegverkeersgeluid. Volgens vaste jurisprudentie is een tuin bij een woning geen geluidgevoelig object. Wij zijn van mening dat wanneer op de bijbehorende woning wordt voldaan aan de geluidnorm er ook in de tuin nabij de woning er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Er is immers sprake van een vergelijkbare geluidsbelasting. Er wordt ten aanzien van geluid ter onderbouwing van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat overigens wel een bredere beoordeling gedaan dan alleen toetsing aan de wettelijke normen uit het Activiteitenbesluit. Toetsing en beoordeling van de cumulatieve geluidbelasting, met andere geluidbronnen, is geen verplichting op basis van het Activiteitenbesluit maar wordt nadrukkelijk uitgevoerd in het kader van een goede ruimtelijke ordening en een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Voor de woning waar indiener op doelt wordt de geluidbelasting vooral bepaald door wegverkeersgeluid vanwege de ligging nabij de A2. De woning waar indiener op doelt is overigens al beschouwd als woning van derden, een agrarische bedrijfswoning is ook een woning van derden tenzij deze is betrokken als molenaarswoning bij het windpark. Dat is in deze niet het geval.	
8.4	K	Niet representatief onderzoek voor woning.	BP, Wabo	In het akoestisch onderzoek en toelichting van het bestemmingsplan zijn niet elf maar achttien representatieve	Nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		Cliënt stelt dat het bestemmingsplan een zorgvuldige belangenafweging en deugdelijke motivering ontbreekt ten aanzien van het akoestische aspect. In het akoestisch onderzoek valt op dat er elf toetspunten zijn beschouwd, waarbij is uitgegaan van de middelste windturbine. De kortste afstand in noordelijke richting is 550 meter. Voor de Drielse Veldweg 35 is dit echter niet representatief. Immers zoals valt te zien op de verbeelding van het bestemmingsplan ligt de linker windturbine op kortere afstand tot de woning, te weten op minder dan 400 meter. In het akoestisch onderzoek is geen woning te vinden die korter dan deze afstand is gesitueerd en in dezelfde windrichting. Waarom is gekozen voor de middelste windturbine en gelet op de veel kortere afstand kan niet worden betoogd dat op dit aspect deugdelijk onderzoek heeft plaatsgevonden.		toetspunten gekozen (zie onder andere tabel 5.1 in de toelichting van het bestemmingsplan en tabel 2.1 van het akoestisch onderzoek) voor berekening van de geluidbelasting. Alleen in de tekst van paragraaf 2.2. van het akoestisch rapport staat onverhoopt 'elf'. Op basis van de rekenresultaten en het bestemmingsplan mag duidelijk zijn dat er achttien zijn. Representatief betekent dat deze toetspunten representatief zijn voor de maximale geluidbelasting op die woningen en nabijgelegen woningen ten opzichte van het windpark in zijn geheel. Concrete afstanden tussen de toetspunten en de windturbines zijn niet direct relevant voor de hoogte van de geluidbelasting op een toetspunt. Dit betekent in dit geval dat de linker windturbine niet het representatieve toetspunt is voor de maximale geluidsbelasting van het windpark De woning Drielse Veldweg 35 is wel degelijk opgenomen als toetspunt dus onduidelijk is waarom aan de representativiteit wordt getwijfeld.	
8.5	K	Overschrijding geluidsnormen en ontbreken waarborg in voorschriften In het verlengde hiervan stelt dient dat de voorgestelde mitigatie onvoldoende zal zijn om normoverschrijding van de Lden-norm, 47 dB en Lnight-norm, 41 dB tegen te gaan. In de tabel die ziet op de geluidsnormen na mitigatie wordt uitgegaan van 46 dB respectievelijk 39 dB. Kortom: met mitigerende maatregelen zou dit vlak onder de maximale norm blijven. Echter zoals gesteld ligt de woning aan de Drielse Veldweg 35 op minder dan 400 meter van een windturbine en is kort samengevat bij de toetspunten geen woning te vinden die op dezelfde afstand staat en in dezelfde windrichting. Cliënt stelt dat dus niet aan de geluidnormering wordt voldaan, ook niet na de mitigerende maatregelen.	BP, Wabo	De redenering van indiener is niet helemaal navolgbaar. Zoals aangegeven bij de beantwoording van 8.4 is de afstand van een woning tot aan de windturbine niet bepalend voor de geluidbelasting. De Nederlandse geluidnorm voor windturbines is vastgelegd in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Deze norm is wettelijk bindend waardoor er ook geen verdere borging noodzakelijk is. De windturbines zijn gebonden aan de wettelijke norm Lden 47 dB en Lnight 41 dB en dus dient mitigatie te worden toegepast wanneer er niet zonder meer aan de norm wordt voldaan. Mitigatie kan het terugregelen van windturbines zijn maar ook de definitieve keuze van een stiller windturbintype. Door de wettelijke binding van het Activiteitenbesluit is eventueel noodzakelijke mitigatie om te voldoen aan de wettelijke norm geborgd. Ook bij de definitieve windturbinekeuze moet het windpark nogmaals aan de vergunning en het Activiteitenbesluit worden getoetst.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
8.6	K, M	Laagfrequent geluid. De conclusie dat de huidige norm voor laagfrequent voldoet om geluidshinder te voorkomen gaat volledig voorbij aan buitenlandse onderzoeken waaruit blijkt dat de huidige normstelling voor het reguliere geluid onvoldoende is om de hinder en schade door laagfrequent geluid te voorkomen. Dit blijkt ook uit Deense onderzoeken waarnaar ook in het hiervoor aangehaalde rapport van de Deense wetenschappers wordt verwezen. Omdat er geen onderzoek is gedaan naar laagfrequent geluid, kan ook niet worden vastgesteld of een aanvaardbaar woon- en leefklimaat is gegarandeerd. Voor zover u standpunt is dat laagfrequent geluid verdisconteerd zit in de wettelijke norm, stelt dient dat het feit dat aan deze norm is voldaan, nog niet per se sprake is van een goed woon- en leefklimaat. Daarbij geldt ook dat de normen verouderd zijn, mede gezien het feit dat thans grote windturbines zoals de beoogde windturbines worden gerealiseerd.	BP, Wabo	Indiener stelt de wettelijke geluidsnormen ter discussie. De normstelling is echter door het Rijk vastgesteld op basis van onderzoek naar de hinderbeleving van windturbinegeluid en dient als wettelijke kader voor de toetsing. Bij brief van 31 maart 2014 (kenmerk IENM/BSK-2014/44564) heeft de (toenmalige) staatssecretaris van I&M aangegeven dat de huidige normstelling deze hinder op een verantwoorde manier voldoende beperkt. Dit is in diverse rechterlijke uitspraken bevestigd (o.a. ABRvS 7 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2720). Het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voldoen aan de normen van het Activiteitenbesluit ook voor wat betreft laagfrequent geluid.	nee
8.7	M, P, R	Tabel 2.4 van het rapport van Pondera Consult geeft de geluidbelasting weer mét mitigerende maatregelen. Daaruit blijkt dat dan ook zeer krap - en in de praktijk dus: niet - aan de norm wordt voldaan, namelijk precies op de norm van 47 dB Lden. Des te schrijnender is dat uit recent onderzoek van de WHO blijkt dat de Nederlandse norm door de wetenschap is achterhaald. In dit nieuwe rapport adviseert de WHO een grens onder 45 dB Lden voor geluid afkomstig van windturbines vanwege gezondheidseffecten.	BP, Wabo	Hetgeen de zienswijze stelt is niet overeenkomstig de inhoud van de rapportage waar naar wordt verwezen. De WHO stelt vast dat onderzoek dat negatieve effecten aangeeft afwezig is of van lage tot zeer lage kwaliteit. De WHO concludeert in haar rapportage dan ook dat er zeer weinig bewijs is dat wijst op nadelige effecten van windturbinegeluid voor gezondheid. Het advies van de WHO betreft een zgn. voorwaardelijk advies, het betreft geen direct werkende regelgeving. De WHO vindt geen bewijs voor negatieve gezondheidseffecten ten gevolge van windturbinegeluid. In Nederland gelden voor windturbines op basis van het Activiteitenbesluit milieubeheer de normen van ten hoogste 47 dB Lden en ten hoogste 41 dB Lnight. Dit is gebaseerd op onderzoek naar hinderbeleving van windturbinegeluid. Er is onderzocht of het windpark aan deze normen kan voldoen. Dit is	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				het geval. Het advies geeft dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat er aanleiding is van de Nederlandse normen voor windturbinegeluid af te wijken. Daarbij kent Nederland een geluidsnorm die als jaargemiddelde slechts beperkt hoger is dan het advies van de WHO met aanvullend een specifieke norm van de nachtperiode. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat de Nederlandse geluidsnormen onvoldoende bescherming bieden en onaanvaardbare zijn voor het aspect geluid. Dit wordt ook bevestigd in de jurisprudentie.	
8.8	M	Bij de beoordeling van geluid wordt gesteld dat nadere onderzoeken betreft cumulatie niet nodig zijn nu er binnen een straal van 4 kilometer geen bestaande windturbines liggen. Gezien de hoeveelheid, waaronder nog te realiseren, windparken en andere autonome ontwikkelingen in de nabije omgeving en de negatieve effecten die al deze ontwikkelingen met zich meebrengen, menen reclamanten dat nadere onderzoek naar cumulatie wél noodzakelijk is.	BP, Wabo	In de omgeving van het windpark zijn een aantal andere windparken aanwezig, deels gerealiseerd, deels in aanbouw of vergund. Deze windparken worden als autonome situatie gezien. Het gaat om Windpark Bommelerwaard-A2 en De Rietvelden en de windturbine Treurenburg, beide op circa 3,5 kilometer (volgens bestemmingsplan) van burgerwindpark A2 Lage Rooijen (kortste afstand tussen de windparken). Voor windparken Deil en AVRI, beide parallel aan de A15 ten noorden van het windpark, geldt dat deze te ver zijn gelegen (> 12 kilometer) om van cumulatieve effecten te kunnen spreken. Ook het (nog in ontwikkeling zijnde) grootschalige windpark voor De Duurzame polder, nabij Oss, ten noordoosten van 's-Hertogenbosch is vanwege de grote afstand en het feit dat het nog geen autonome ontwikkeling is in het kader van cumulatie niet relevant om nader te beschouwen. Er is immers geen formele besluitvorming (planvorming) dus er kan geen rekening mee gehouden worden. In het geluidrapport staat benoemd dat er binnen een straal van 4 kilometer geen windparken zijn gelegen. Het verschil tussen de afstanden in bestemmingsplan en geluidrapport wordt verklaard door een verschil in afronding. De afstand in het bestemmingsplan is afgerond naar halve decimalen en in het geluidrapport naar hele decimalen. De korte afstand is gemeten circa 3,6-3,7 kilometer. Dit alles doet er niets aan af dat een windpark zoals Windpark Bommelerwaard-A2 en De Rietvelden en de windturbine Treurenburg op enkele kilometers afstand	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				geen substantiële bijdrage heeft in de cumulatieve geluidbelasting en daarom ook niet wordt meegenomen. In tegenstelling tot hetgeen indiener veronderstelt is cumulatie met andersoortige geluidbronnen wel degelijk beschouwd, zie 2.8 van het akoestisch rapport.	
8.9	M	Het rapport van Pondera Consult heeft 18 referentiepunten gehanteerd. Uit het rapport wordt niet duidelijk op welke wijze de onderzoekers tot deze punten is gekomen. Zonder nadere uitleg kunnen reclamanten niet beoordelen of deze situatie representatief is. Daarnaast menen reclamanten dat alle belanghebbenden, zoals door de Afdeling bestuursrechtspraak is weergegeven, recht hebben op een soortgelijke onderzoek betreft hun geluid- en slagschaduwhinder.	BP, Wabo	In paragraaf 2.2. van het akoestisch onderzoek staat aangegeven dat in het akoestische model referentietoetspunten zijn gedefinieerd, ter plaatse van de <u>dichtstbijgelegen gevoelige bestemmingen</u> in het gebied <u>rondom</u> de locatie. Deze referentietoetspunten zijn berekend op grond van het akoestisch model. Dezelfde toetspunten zijn gehanteerd voor het slagschaduwonderzoek. Voor de referentietoetspunten waar wordt getoetst aan de norm zijn de toetspunten gesitueerd op de gevel waar de geluidbelasting van windturbines (of andere geluidbronnen) het hoogst is. Voor woningen die niet als referentietoetspunt zijn aangemerkt geldt dat de geluidbelasting gelijk of lager is dan het meest nabij gelegen referentietoetspunt. Dit volgt immers uit het akoestisch onderzoek dat daarmee ook betrekking heeft op andere belanghebbenden. Het geluidrapport geeft op deze wijze voldoende informatie voor de beoordeling of er op alle gevoelige objecten voldaan wordt aan de wettelijke geluidnorm.	nee
8.10	O	Een onbelicht punt is hier dat het huidige worst-case voorbeeld al weer achterhaald is op het moment van uitvoering omdat de trend is dat elke generatie turbines in zijn afmetingen groeit en de energie opbrengsttendementen toenemen. Omdat de windturbine techniek sterk in ontwikkeling is ,ligt het verouderingstempo hoog. De geschiedenis van de technologie leert dat investeren in de op komstfase van een nieuwe techniek hoogst risicovol is Mede om die reden is burgerparticipatie dan ook ongewenst.	BP, Wabo	In paragraaf 2.2. van het onderzoek akoestiek en slagschaduw staat aangegeven dat in het akoestische model referentietoetspunten zijn gedefinieerd, ter plaatse van de dichtstbijgelegen gevoelige bestemmingen in het gebied rondom de locatie. De geluidbelasting op deze referentietoetspunten is berekend op grond van het akoestisch model. Voor de referentietoetspunten waar wordt getoetst aan de norm zijn de toetspunten gesitueerd	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				op de gevel waar de geluidbelasting van windturbines (of andere geluidbronnen) het hoogst is. Voor slagschaduw zijn in principe dezelfde referentietoetspunten gehanteerd (zie tabel 3.1 in paragraaf 3.5). Enkele toetspunten die gebruikt zijn voor de geluidberekeningen zijn bij de slagschaduwberekeningen niet meegenomen omdat de onderlinge verschillen in berekende slagschaduw op deze toetspunten minimaal zou zijn (zie voetnoot 12 bij de toelichtende tekst in paragraaf 3.5). Voor woningen die niet als referentietoetspunt zijn aangemerkt geldt voor wat betreft het aspect geluid dat de geluidbelasting gelijk of lager is dan het meest nabij gelegen referentietoetspunt. Dit volgt immers uit het akoestisch onderzoek dat daarmee ook betrekking heeft op andere belanghebbenden. Het geluidrapport geeft op deze wijze voldoende informatie voor de beoordeling of er op alle gevoelige objecten voldaan wordt aan de wettelijke geluidnorm. Voor slagschaduw geldt dat de slagschaduwbelasting op referentietoetspunten ook representatief is voor andere toetspunten, in zoverre dat de slagschaduw ter plaatse van andere toetspunten vergelijkbaar of lager is. De slagschaduwcontour in bijlage 10 van het onderzoek akoestiek en slagschaduw geeft daarnaast ook een goede inschatting van de slagschaduwduur ter plaatse van een specifiek toetspunt. Op basis van een directe werking van het Activiteitenbesluit dient op alle gevoelige objecten te worden voldaan aan door wettelijke norm voor geluid en slagschaduw waardoor belanghebbende in vo Indieners hebben niet concreet gemaakt ter plaatse van welke belanghebbenden niet beoordeeld kan worden of de onderzochte situatie voldoende representatief is waardoor wij hier dan ook niet specifiek op in kunnen gaan. Het onderzoek	

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				geluid en slagschaduw biedt naar onze mening in redelijkheid voldoende basis voor een zorgvuldige afweging ten aanzien van de effecten op de omgeving.	
		Slagschaduw			
9.1	C	De indiener, die afkomstig is uit Alem/Velddriel, vraagt zich af of er hoge bomenrijen geplaatst kunnen worden zodat de slagschaduw buiten het vizier van drukke punten en dorpskernen blijven.	BP, Wabo	Figuur 5.1 in de toelichting van het bestemmingsplan geeft de ongemitigeerde slagschaduwcontour weer, waarbij de oranje 6-uurscontour de (worst case) benadering van de wettelijke norm weer geeft. Op de figuur is te zien dat in de ongemitigeerde situatie er al geen sprake is van slagschaduw in de omliggende kernen zoals Hoenzadriel, Velddriel en Kerkdriel. Het plaatsen van hoge bomenrijen om slagschaduw te weren is hoe dan ook niet doelmatig omdat slagschaduw met de stand van de zon mee draait en dus ook niet altijd op één plek staat. Het windpark gaat een afdracht doen aan het burgerwindparkfonds. Vanuit dit fonds kunnen projecten/initiatieven financieel worden ondersteund die een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Maasdriel, zoals wellicht het plaatsen van bomenrijen (mits passend in gemeentelijk bomenbeleid).	nee
9.2	D	De indiener, die afkomstig is uit Den Bosch, verwacht (met name in de zomermaanden) last te ondervinden van slagschaduw. Er wordt dan ook gehoopt dat deze overlast te voorkomen is.	BP, Wabo	Ter plaatse van de woning van de indiener kan geen slagschaduw ontstaan omdat deze ten zuiden van het windpark is gesitueerd. Slagschaduw ontstaat doordat de zon schijnt op de draaiende wieken. Het is een gegeven dat de zon nooit in het noorden staat dus ten zuiden van windturbines kan er derhalve ook geen slagschaduw ontstaan. Figuur 5.1. van de toelichting van het bestemmingsplan laat dat ook zien.	nee
9.3	K	Cliënt meent dat hinder door slagschaduw onvoldoende voor het perceel en woning is meegenomen in de belangenafweging en onderbouwing van de besluiten. Ten aanzien van het onderwerp slagschaduw is een onderzoek uitgevoerd waarbij wordt beoordeeld of aan de normstelling van het Activiteitenbesluit wordt voldaan. Omdat er sprake is van een planologische maatregel dient	BP, Wabo	De in het Activiteitenregeling genoemde voorschriften voor slagschaduw bieden bescherming aan woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen. Volgens vaste jurisprudentie is er voor omliggende gronden uit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening geen aanleiding om deze een verdergaand beschermingsniveau met betrekking tot slagschaduw te bieden dan die welke is afgeleid van de bescherming die de	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		beoordeeld te worden of met de vastgestelde mate van slagschaduw sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en dus van goede ruimtelijke ordening. Dit staat los van de toets aan de normstelling van het Activiteitenbesluit. In het verlengde hiervan ontbreekt verder een nadere toets van de slagschaduw die het windturbinepark heeft op de omliggende grond naast de woning. Evenmin blijkt in hoeverre rekening is gehouden met het cumulatie-effect dat ook kan optreden bij slagschaduw.		Activiteitenregeling biedt aan geluidgevoelige bestemmingen. Het slagschaduwonderzoek toetst aan de normen zoals gesteld in het Activiteitenbesluit art. 3.14 lid 4 in combinatie met artikel 3.12 van de bijbehorende ministeriële regeling, die een vastgelegde bescherming biedt voor het woon- en leefklimaat. Daar waar niet zonder meer aan de norm wordt gedaan moet verplicht mitigatie worden getroffen om alsnog aan de norm te voldoen. Er bestaat geen reden om aan te nemen dat gevoelige objecten waarbij wordt voldaan aan de norm leiden tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat, ook niet in de bijbehorende tuin. Bij de beoordeling van slagschaduwhinder in het kader van een goede ruimtelijke ordening kan volgens vaste jurisprudentie in redelijkheid worden aangesloten bij de vastgelegde norm voor slagschaduw in artikel 3.12 van de Activiteitenregeling Het bevoegd gezag kan daarnaast met betrekking tot het in werking hebben van een windturbine aanvullend maatwerkvoorschriften stellen ten behoeve van het voorkomen of beperken van hinder door slagschaduw indien de norm in een specifiek geval niet toereikend is. Van een dergelijk geval is niet gebleken. Onduidelijk is wat indiener bedoelt met cumulatie-effect. Slagschaduw is in beeld gebracht voor het windpark als geheel.	
9.4	M	In het bestemmingsplan wordt in artikel 3.2.1. sub d bepaald dat de windturbines een maximale tiphoogte van 220 meter mogen hebben maar in slagschaduwonderzoek blijkt uit te gaan van windturbines met een hoogste punt van 225 meter. Er zijn ondeugdelijke en geen relevante resultaten beschikbaar die conform de regels van het bestemmingsplan zijn. Het bevoegd gezag kan daardoor geen zorgvuldige belangenafweging maken.	BP, Wabo	Voor slagschaduwonderzoek is uitgegaan van de maximale ashoogte volgens artikel 3.2.1 lid b en maximale rotordiameter volgens artikel 3.2.1 lid c van de planregels. Dit is inderdaad gezamenlijk iets hoger dan de maximale tiphoogte volgens artikel 3.2.1. lid d. Daarmee geeft het slagschaduwonderzoek, gezien de beperkte afwijking van de maximale tiphoogte, een (weliswaar) beperkte overschatting van de maximaal optredende slagschaduw. Er is nog steeds sprake van een worst case situatie waardoor de resultaten uitstekend kunnen dienen voor de beoordeling of er voor slagschaduw voldaan kan worden aan het Activiteitenbesluit en of er sprake is van een	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De conclusies voor een windturbine met een tiphoogte van 225 meter geldt ook voor een windturbines met een tiphoogte van 220 meter. Aangetoond is dat voldaan kan worden aan het Activiteitenbesluit en dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. De belangenafweging wordt niet anders.	
9.5	M	Adviesbureau Arcadis, DPA, Cauberg-Huygen stelt dat de slagschaduwnorm in praktijk niet werkt. Feitelijke hinder van slagschaduw is 3 keer zo veel dan formeel wettelijk is toegestaan. Daardoor zijn onder ander bedrijven en inwoners in de omgeving verontrust over de mate waarmee zij worden geconfronteerd met slagschaduw, geluidshinder en dergelijke. Daarnaast mist het rapport wat de effecten zijn van slagschaduw in stilstand.	BP, Wabo	Indiener verwijst hier vermoedelijk naar een artikel uit de Energiea waarin Adviesbureau Arcadis heeft aangegeven dat de slagschaduwnorm in de praktijk niet werkt. Het artikel gaat echter over de specifieke situatie waarin de gemeente Almere in het, overeenkomstig de Crisis- en herstelwet vastgestelde plan Oosterwold, op grond van het Besluit uitvoering Crisis- en herstelwet de bevoegdheid heeft gekregen om de slagschaduwnorm van de Activiteitenregeling los te laten. Het aspect slagschaduw gaat over bewegende schaduw en niet in stilstand. Schaduweffecten van een draaiende windturbine kunnen hinder veroorzaken bij mensen. De maximale flikkerfrequentie, het contrast en de tijdsduur van blootstelling zijn van invloed op de mate van hinder die ondervonden kan worden. Voor stilstaande schaduw geldt geen specifieke hinderbeleving, anders dan andere schaduwen door bijvoorbeeld bebouwing en bomen. Er is dus ook geen aanleiding hier specifiek in onderzoek aandacht aan te besteden.	nee
9.6	M	Een deugdelijke toetsing ontbreekt tot dusver in de ontwerpbesluiten. Mocht een dergelijk besluit met de huidige onderzoeken tot stand komen dan handelt het bevoegd gezag in strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en voorzorgsbeginsel op grond van artikel 3:2 en 3:46 Awb en artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Daarnaast dient de norm van het Activiteitenbesluit en Activiteitenregeling niet toegepast worden nu deze in strijd zijn met de SMB- richt lijn op grond van het recente arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Reclamanten betwisten onder meer	BP, Wabo	Wij delen het standpunt van indiener dat sprake is van strijd met genoemde beginselen en artikelen niet. Verwezen wordt naar de beantwoording onder 1.4 en 1.7 voor wat betreft het Verdrag van Aarhus. Verwezen wordt naar de beantwoording onder 1.3 voor wat betreft het arrest van het Hof van Justitie. Gezien de totstandkoming, inhoud en resultaten van de onderzoeken zien wij geen aanleiding om te veronderstellen dat sprake is van strijd met het zorgvuldigheids-, preventie- en	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		op basis van voorgaande de totstandkoming en inhoud van het rapport omtrent slagschaduw d.d. 17 april 2020.		voorzorgsbeginsel alsmede de genoemde artikelen. Indiener heeft ook geen tegenrapport(en) overgelegd die de verkregen onderzoeksresultaten weerspreken. Gelet op het voorgaande en ook overigens is er voor ons geen enkele aanleiding om aan de totstandkoming en de inhoud van het slagschaduwrapport te twijfelen.	
9.7	M	Deze constatering is verwarrend, leidt tot rechtsonzekerheid. In het bestemmingsplan, specifiek artikel 3.2.1 sub d, wordt namelijk bepaald dat de tiphoogte van een windturbine maximaal 220 meter mag zijn. In het onderzoek blijkt de berekening als volgt te zijn gemaakt: $\frac{1}{2} \times (\text{diameter rotorblad})$ in meters+ ashoogte in meters. De onderzoekers lijken sub d van artikel 3.2.1. van het bestemmingsplan voorbij te gaan. Hierdoor zijn in ieder geval ondeugdelijke en geen relevante resultaten beschikbaar die conform de regels van het bestemmingsplan zijn. Het bevoegd gezag kan daardoor geen zorgvuldige belangenafweging maken.		Voor slagschaduwonderzoek is uitgegaan van de maximale ashoogte volgens artikel 3.2.1 lid b en maximale rotordiameter volgens artikel 3.2.1 lid c van de planregels. Dit is inderdaad gezamenlijk iets hoger dan de maximale tiphoogte volgens artikel 3.2.1. lid d. Daarmee geeft het slagschaduwonderzoek, gezien de beperkte afwijking van de maximale tiphoogte, een (weliswaar) beperkte overschatting van de maximaal optredende slagschaduw. Er is nog steeds sprake van een worst case situatie waardoor de resultaten uitstekend kunnen dienen voor de beoordeling of er voor slagschaduw voldaan kan worden aan het Activiteitenbesluit en of er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De conclusies voor een windturbine met een tiphoogte van 225 meter geldt ook voor een windturbines met een tiphoogte van 220 meter. Aangetoond is dat voldaan kan worden aan het Activiteitenbesluit en dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. De belangenafweging wordt niet anders.	nee
		Externe veiligheid			
10.1	C, O	De indiener oppert dat bij de huidige locatie de turbines als blikvanger kunnen werken voor automobilisten en tot hinder en zichtproblemen kunnen leiden. En dit wordt nog erger indien er voor de uitbreiding van de A2 een extra brug gebouwd moet worden. Ook wordt er afgevraagd of er geen veiligheidsgrenzen worden overschreden.		Er bestaat geen bewijs dat windturbines tot (ernstige) hinder leiden langs snelwegen. Er zijn in Nederland windparken die zonder problemen op een (relatief) korte afstand van infrastructuur netwerken liggen zoals een snelweg. Dit heeft niet geleid tot nieuwe inzichten die het plaatsen van windturbines langs snelwegen afraden. Voor de beoordeling van een windpark nabij een snelweg is de "Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				rijkswaterstaatswerken" (Minister van Verkeer en Waterstaat, 15 mei 2002) van toepassing voor de beoordeling van effecten op wegen. Voor het verlenen van de vergunning hanteert Rijkswaterstaat een afstandseis van ten minste 30 meter of een halve rotordiameter. In dat geval is ook onderzoek naar 'verstoring van automobilisten nodig'. De meest westelijke windturbine is gelegen op een afstand van 83 meter vanaf de grens van percelen die worden geacht te behoren bij de snelweg A2 en in eigendom zijn van Rijkswaterstaat en voldoet daarmee aan de gestelde afstandseisen waardoor geen vergunning benodigd is. Hinder voor automobilisten is ook niet te verwachten. Tevens dient bij plaatsing binnen een afstand van de werpafstand bij nominaal toerental (180 meter) het individueel passanten risico (IPR) en het maatschappelijk risico (MR) te worden berekend. De afstand tot de rand van de verharding van de snelweg is voor de meest westelijke windturbine 112 meter waardoor wel een IPR en MR berekening benodigd is. Deze is uitgevoerd in de bijlage "Analyse externe veiligheid burgerwindpark A2 Lage Rooijen" bij het bestemmingsplan en de aanvraag omgevingsvergunning. Uit onderzoek blijkt dat er geen veiligheidsgrenzen worden overschreden.	
10.2	M	De analyse externe veiligheid van het windpark van Pondera d.d. 29 april 2020 benoemt in paragraaf 1.1.2. dat er werpafstanden tot en met 460 meter kunnen plaatsvinden. Reclamanten begrijpen dan niet dat op dit punt sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Er bevinden zich namelijk kwetsbare objecten binnen die contour, waaronder Drielse Veldseweg 31. Dit benoemt het rapport eveneens onder sub 2.1 dat zich op circa 345 meter gebouwen (objecten) van derden bevinden.	Wabo, BP	De afstand van 460 meter is gebaseerd op de maximale generieke werpafstand die plaatsvindt als windturbines tweemaal het nominale toerental draaien (ook wel 'overtieren'). Dit wordt ook wel de identificatieafstand genoemd. Objecten buiten deze afstand ondervinden geen risico en worden in onderzoek verder buiten beschouwing gelaten. Ten aanzien van bebouwing geldt dat binnen een afstand van de plaatsgebonden risico contour (PR) 10^{-6} geen kwetsbare objecten aanwezig mogen zijn. De maximale risicocontour PR 10^{-6} voor het windpark ligt op 220 meter van de windturbines. Het eerste gebouw (object) van derden is gelegen op een minimale afstand van circa 345 meter. Er kan met zekerheid dus worden voldaan aan artikel 3.15a lid 1 van het Activiteitenbesluit	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				milieubeheer en er is daarmee ook sprake van een goede ruimtelijke ordening.	
10.3	M	In dezelfde analyse wordt gesteld dat Rijkswaterstaat een vergunning afgeeft indien windturbines worden geplaatst op, in of over rijkswaterstaatwerken. Daarbij hanteert Rijkswaterstaat volgens Pondera Consult een afstandseis van 30 meter of een halve rotordiameter. Reclamanten betwisten dit en verlangen om een reactie van Rijkswaterstaat en een verlening van de vergunning vooraf. Daarnaast stelt Pondera Consult dat nadere analyses wat betreft windturbines Wt02 en WT03 niet nodig zijn. Dit wordt eveneens door reclamanten betwist. Hierbij dient onder meer de verbredingsmogelijkheden van rijksweg A2 in beschouwing te worden genomen.	BP, Wabo	Verwezen wordt ook naar de beantwoording onder 10.1. De verbreding van de A2 is ook in de externe veiligheidsanalyse meegenomen. Ook na verbreding van de A2 wordt nog steeds aan de eisen van Rijkswaterstaat ten aanzien van het individuele persoonsrisico (IPR) en maatschappelijk risico (MR) als gevolg van het windpark voldaan. Het concept ontwerp bestemmingsplan is voor overleg als bedoeld in artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) toegezonden aan Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat heeft niet gereageerd in het kader van overleg waardoor aangenomen mag worden dat zij geen opmerkingen hebben en dus geen belemmeringen zien in de ontwikkeling van het windpark in relatie tot rijkswaterstaatbelangen. Dat wordt ook bevestigd door het feit dat Rijkswaterstaat niet alsnog een zienswijze heeft ingediend. Er is geen aanleiding nogmaals een reactie van Rijkswaterstaat te vragen of de conclusies van de externe veiligheidsanalyse in twijfel te trekken.	nee
10.4	M	Voor de lokale wegen stelt Pondera Consult dat er geen logische stopmomenten aanwezig zijn langs deze weg, waarmee er geen langdurige verblijfstijden op deze wegen wordt verwacht. Ook stelt Pondera Consult dat gezien de zeer beperkte hoeveelheid verkeersbewegingen en de korte verblijfstijd nabij de windturbines de risico's voor passanten minimaal zullen zijn en is nadere analyse van deze lokale wegen niet nodig. Reclamanten menen dat voorgaande conclusie pas gedaan kan worden als er een nadere analyse heeft plaatsgevonden. Daarmee betwisten reclamanten het voorgaande dat is gesteld door Pondera Consult.	BP, Wabo	Omliggende wegen zijn geen doorgaande wegen waardoor op voorhand mag worden aangenomen worden dat de verkeersintensiteit zodanig laag is dat de risico's voor passanten verwaarloosbaar zijn. Volgens ons verkeersmodel liggen de etmaalintensiteiten op de Hoenzadrielsedijk en Rooijensestraat onder de 200mvt/etm zelfs in de prognose voor 2030. Deze conclusie wordt ook mede onderschreven door de analyse die voor de snelweg A2 is gedaan en waar op een veel drukker weg met het IPR en MR ook ruimschoots aan de normstelling van Rijkswaterstaat wordt voldaan Er is geen aanleiding nader onderzoek te doen.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
10.5	M	Volgens de toelichting van het bestemmingsplan in paragraaf 5.4.2. wordt gesteld het maatschappelijk risico (MR) ruim beneden de normstelling is. De jaarlijkse intensiteit op het tracé zou van 23,5 miljoen tot 55 miljoen voertuigen moeten toenemen. Van deze groei zou geen sprake zijn. Reclamanten betwisten bij gebrek aan wetenschap deze conclusie. Hiernaast geeft de A2 \ A16 rijkswegverbreding. extra druk op het plangebied. Ook ten aanzien van het vervoer van gevaarlijke stoffen is berekend wat de risicotoevoeging van de aanwezigheid van de windturbines is. De conclusie is dat dit minder dan 10% is en daarmee geen nieuwe risicoanalyse nodig is. Reclamanten betwisten dit en vragen om nader onderzoek.	BP, Wabo	Indieners betwisten de uitgangspunten en resultaten ten aanzien van de intensiteiten op de snelweg wegens gebrek aan wetenschap, zo ook betwisten zij het feit dat minder dan 10% risicotoevoeging geen nader onderzoek vraagt. Indieners geven echter ook geen inhoudelijke argumenten die de resultaten in twijfel kunnen trekken. Wat betreft totstandkoming en inhoud vertoont de externe veiligheidsanalyse geen gebreken Er is dus geen aanleiding de conclusies van de externe veiligheidsanalyse in twijfel te trekken. De verbreding van de A2 is ook in de externe veiligheidsanalyse meegenomen. Ook na verbreding van de A2 wordt nog steeds aan de eisen van Rijkswaterstaat ten aanzien van het individuele persoonsrisico (IPR) en maatschappelijk risico (MR) als gevolg van het windpark voldaan.	nee
10.6	M	Eveneens stelt Pondera Consult dat er geen ondergrondse buisleiding en bovengrondse gasnetwerk aanwezig is in het gebied in een straal van 4 kilometer. Ook wordt gesteld dat er geen hoogspanningsinfrastructuur aanwezig is binnen een straal van 3 kilometer van het plangebied. Voorgaande betwisten reclamanten, nu zich in het gebied aanwezig is onder meer een treinspoor, gasleidingen en hoogspanningsleidingen binnen een straal van 4 respectievelijk 3 kilometer.	BP, Wabo	Indieners betwisten dat er geen ondergrondse en bovengrondse buisleidingen in een straal van 3-4 kilometer aanwezig zijn, maar lijken dat ook zelf tegen te spreken. Het is ons niet duidelijk waar de onduidelijkheid in is gelegen of welke gegevens niet correct zijn, maar de uitgangspunten in de externe veiligheidsanalyse lichten wij graag toe ter verduidelijking. De externe veiligheidsanalyse geeft in paragraaf 3.4 aan dat de eerste spoorweg in de omgeving is gelegen op 1,5 kilometer afstand. in hoofdstuk 5 wordt aangegeven dat de afstand tot het eerste gasnetwerk (behorende onder het Besluit externe veiligheid Buisleidingen; BevB) meer dan 4 kilometer is. Het eerste hoogspanningsnetwerk ligt op een afstand van meer dan 3 kilometer. Voor de ligging van de buisleidingen is de risicokaart (www.risicokaart.nl) geraadpleegd. Voor de ligging	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				van spoorlijnen, wegen en hoogspanningsverbindingen wordt openbaar beschikbaar kaartmateriaal geraadpleegd. De externe veiligheidsanalyse geeft aan dat de identificatieafstand van het windpark 460 meter is, gebaseerd op de maximale generieke werpafstand die plaatsvindt als windturbines tweemaal het nominale toerental draaien (ook wel 'overtoeeren'). Objecten buiten de identificatieafstand ondervinden geen risico en kunnen in onderzoek dus verder buiten beschouwing gelaten. Effect van het windpark op infrastructuur op een afstand van 1,5, 3 of 4 kilometer kan dus ook uitgesloten worden.	
10.7	M	Bij bladworp bij nominaal toerental zal het bladgewicht wel de waterkering kunnen raken. Tevens wordt bij mastfalen gesteld dat het bladgewicht de waterkering zal kunnen raken. Echter, de cumulatieve signaleringswaarde van 1,6% blijft onder de norm van 10% waardoor dit acceptabel wordt geacht. Reclamanten betwisten de inhoud van deze onderzoeken en vragen zich daarbij af waarom er geen onderzoek is gedaan naar bladworp bij overtoeren.	BP, Wabo	Indieners betwisten de inhoud van onderzoeken zonder inhoudelijke argumenten die de inhoud in twijfel kunnen trekken. Wat betreft totstandkoming en inhoud vertoont de externe veiligheidsanalyse geen gebreken Er is dus geen aanleiding om de externe veiligheidsanalyse op dit punt in twijfel te trekken. De analyse beschouwt de bovengrondse effecten volgens het Handboek risicozonering windturbines (2020). Het scenario bladworp bij overtoeren is niet opgenomen (en ook niet maatgevend) en wordt dus ook niet onderzocht.	nee
10.8	M	Het rapport van Pondera Consult omtrent externe veiligheid d.d. 29 april 2020 heeft bij inschatting van de mogelijk effecten bij gevolgschade op de waterkering gebruikt gemaakt van waterstanden. Hierbij wordt waterstanden boven een restprofiel gebruik gemaakt van een periode tussen 18-04-2016 tot en met 31-12-2019. Reclamanten menen dat de gebruikte waterstanden inmiddels gedateerd zijn en hierdoor irrelevant zijn. Er dient derhalve een nieuw onderzoek plaats te vinden over de mogelijke effecten op de waterkering.	BP, Wabo	De gebruikte waterstanden zijn de actuele meerjarige waterstanden. Waterstanden over 2020 zijn nog niet beschikbaar omdat het jaar 2020 nog niet is afgerond.	nee
10.9	M	Er wordt in elke grondel van de windturbines een brandblusser met CO2 geplaatst, tijdens onderhoudscontrole - en reparatiewerkzaamheden . Ook onderaan de mastvoet wordt een brandblusser geplaatst. Reclamanten vragen zich in hoeverre een	Wabo	De interne veiligheid van windturbines is geregeld via de certificering van het ontwerp en de productie. In Nederland mogen alleen windturbines worden geplaatst die gecertificeerd zijn volgens de veiligheidsnormen NVN 11400-0 en aansluitend NEN-EN-IEC 61400.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		brandblusser afdoende is om brandveiligheid bij de windturbines te garanderen. Een 'simpel' brandblussertje gaat de klus niet klaren als de windturbine in brand staat. Er dienen nadere onderzoeken te worden gedaan in hoeverre brandveiligheid kan worden gegarandeerd. Windturbines zijn niet blusbaar.		Deze normen bevatten criteria voor veiligheid, geluidemissies en rendement. De keuring volgens deze normen is gericht op een veilige en betrouwbare werking van een windturbine en wordt verricht door een erkend keuringsinstituut. Het windturbineontwerp wordt o.a. gecontroleerd op sterkte van de constructie, elektrische veiligheid, bliksemafleiding en beveiliging tegen te harde wind. De windturbine wordt ook getest. Zo worden er bijvoorbeeld onder verschillende omstandigheden remproeven uitgevoerd. Ook wordt de brandveiligheid van de constructie in de normen behandeld. In het windpark worden windturbines gerealiseerd die NEN-EN-IEC-61400 gecertificeerd zijn. Reeds gelet hierom is een nader onderzoek naar de brandveiligheid niet aan de orde, nog daargelaten dat dergelijke onderzoeken van de werking van de inrichting zelf bij besluiten omtrent vaststelling van een bestemmingsplan niet aan de orde kunnen zijn vanwege het ontbreken van planologische relevantie.	
10.10	M	Er blijken ook andere activiteiten in het gebied aanwezig. Dergelijke activiteiten, hoewel illegaal, kunnen een bedreiging vormen voor het gebruik van het windpark. Reclamanten verzoeken om nadere onderzoeken die bezien in hoeverre (illegale) activiteiten een gevaar zijn voor het windpark en de omwonenden.	BP, Wabo	Onduidelijk is op welke illegale activiteiten wordt gedoeld. Zoals indiener zelf aangeeft betreft het illegale activiteiten. Indien er sprake is van illegale activiteiten, betekent dit dat het bevoegd gezag hierop handhavend moet optreden.	nee
10.11	M	Over de mogelijkheid van ijsafzetting maken reclamanten zich wezenlijk zorgen. Reclamanten zijn het standpunt toegedaan dat voor windturbines in het kader van externe veiligheid een ijsdetectiesysteem noodzakelijk is. Een ijsdetectiesysteem kan daarbij uitsluitend een ongecontroleerde ijsafworp voorkomen. Ook wanneer een windturbine niet in werking is, kan ijsafzetting plaatsvinden. Initiatiefnemers dienen, ook met het oog op de dichte afstand tot de wegen, daarom voldoende maatregelen in acht te nemen en te treffen om	BP, Wabo	Een windturbines is voorzien van beveiligingen. Een ijsdetectiesysteem is voorgeschreven in de planregels. Nader onderzoek naar ijsworst op lokale wegen dan wel in relatie met de verbreding van de A2 is niet doelmatig, omdat de verkeersintensiteit op de lokale wegen (in de winter) dusdanig laag is dat er geen negatieve effecten verwacht kunnen worden. In het plan is rekening gehouden met de verbreding van de A2.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		incidenten te voorkomen. De huidige maatregelen in de ontwerpbesluiten zijn onvoldoende. Bij verbreding van rijksweg A2 dient ook een ijsprotocol te worden opgesteld zodat tijdens ijsomstandigheden de gondel en rotorbladen zodanig worden gedraaid dat ze parallel aan de weg blijven op een afstand van circa 70 meter. Reclamanten betwisten dat het volgende veilig is om in gebruik te nemen. Daarnaast menen reclamanten dat er wél nader onderzoek dient te worden verricht naar de maatregelen van ijsworp op lokale wegen.			
10.12	M	Als de windturbines in bedrijf worden gesteld, moet er een stilstandkalender worden vastgesteld. Dit gebeurt pas wanneer het daadwerkelijke windturbintype is gekozen, wat door het rapport zélf wordt verwacht na vergunningverlening. Reclamanten kunnen hierdoor niet beoordelen of hierdoor een aanvaardbare situatie ontstaat. Er dient daarom vooraf een windturbintype en een stilstand kalender wordt vastgesteld.	BP, Wabo	Het slagschaduwonderzoek toetst aan de normen zoals gesteld in het Activiteitenbesluit art. 3.14 lid 4 in combinatie met artikel 3.12 van de bijbehorende ministeriële regeling, die een vastgelegde bescherming biedt voor het woon- en leefklimaat. Daar waar niet zonder meer aan de norm wordt gedaan moet verplicht mitigatie worden getroffen om alsnog aan de norm te voldoen. Er is in deze fase niet al een stilstandkalender voorgeschreven en nodig om te kunnen beoordelen of sprake is van een aanvaardbare situatie. Voor zover indieners betwijfelen of wordt voldaan aan de normen kan om handhaving daarvan worden verzocht op het moment dat de windturbines in werking zijn.	nee
		Financieel			
11.1	A	De indiener maakt kenbaar dat zij als direct aanwonenden, vanuit Empel, direct financieel kunnen participeren als een voorwaarde ervaren. In het geval zij niet kunnen participeren zullen zij iedere vergunningsprocedure aangrijpen om het participeren mogelijk te maken. Participeren onder de SDE heeft de voorkeur.		Het participatieplan heeft tot doel om het draagvlak en betrokkenheid te vergroten. Dit wordt onder meer gedaan door financiële participatie mogelijk te maken. Hoewel het besluitvormingsproces rond participatie buiten de scope valt van de ruimtelijke procedure, willen wij op het moment van behandeling van het voorstel met betrekking tot vaststelling van het bestemmingsplan, de afspraken over participatie (op hoofdlijnen) vastgelegd hebben.	nee
11.2	B G H K, M, F	Indiener vraagt zich af of verwacht dat het windpark zal/kan leiden tot een daling van hun huis in waarde.		De mogelijkheid dat een woning daalt in waarde na het plaatsen van het windpark valt niet uit te sluiten. De Wro biedt – nadat het	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				bestemmingsplan onherroepelijk is - de mogelijkheid om een verzoek te doen (bij de gemeente) om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming in planschade.	
11.3	M	Het omwonendenfonds betreft een eenmalige vergoeding ter hoogte van maximaal € 3.500,- voor de direct omwonenden ter verduurzaming van hun woning. Dit is in het participatieplan voor de direct omwonenden tot 1 kilometer. Als benoemd in sub 3.2 dient deze te worden verruimd minimaal tot een contour van 2,2 kilometer, hetgeen erin resulteert dat een omwonendenfonds ruimer moet uitvallen. De effecten op de financiële haalbaarheid dienen te worden onderzocht voordat het plan wordt uitgevoerd. Het participatieplan benoemt tevens dat afhankelijk van hoe lang de molens meegaan dit een totaalbedrag van circa € 690.000,- bij een levensduur van 30 jaar oplevert voor het gebiedsfonds. Reclamanten menen dat een zeer laag, disproportioneel en ook onwezenlijk bedrag is. Het bedrag staat in geen verhouding tot de negatieve effecten die de windturbines met zich meebrengen.		Zoals eerder gesteld doorloopt het participatieplan een eigen besluitvormingsproces en ligt niet ter visie. Er is geen wettelijke basis voor het omwonendenfonds, desondanks heeft Burgerwindpark A2 Lage Rooijen via het participatieplan voorstel bij de gemeente neergelegd. Het college heeft, na consultatie van de raad, aangegeven op hoofdlijnen in te stemmen met het participatieplan. De uitwerking hierop volgt. Uw zienswijze dat het bedrag voor het Burgerwindparkfonds van circa € 690.000 zeer laag, disproportioneel en onwezenlijk is delen wij niet. Per MWh is de bijdrage zeer hoog ten opzichte van andere parken die met lagere bedragen werken dan 0,75EUR. De afdracht van 0,75EUR is hoger dan de in de NWEA opgenomen gedragscode. Wij borgen de uitvoering hiervan in een participatieovereenkomst.	nee
11.4	M	De aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling vermeldt onder sub 4.10 de opbrengsten van het windpark. Reclamanten verzoeken om nader onderzoek en betwisten hetgeen door Pondera Consult is geschetst.		De opbrengst zoals die in de aanmeldnotitie vermeld staat is gebaseerd op de kleinste windturbine die binnen de bandbreedte van de vergunning is toegestaan. Op basis van de uiteindelijke turbinekeuze kan de opbrengst bepaald worden, in dit geval zal bij een grotere turbine leiden tot grotere opbrengsten.	nee
11.5	M	De bouwkosten die zijn geraamd door Green Trust zijn op basis van een 3 MW-turbine, hetgeen het laagste aantal MW betreft wat in het plan wordt beoogd, hetgeen zich niet verdraagt tot de mogelijkheid van het realiseren van een 4,7 MW windturbine. Daarmee schetsen de initiatiefnemers geen open, redelijke inschatting van de daadwerkelijke bouwkosten die naar, wel aan zekerheid grenzende, waarschijnlijkheid veel hoger		Vanuit het oogpunt van transparantie heeft initiatiefnemer bij de toelichting op de aanvraag openlijk inzicht gegeven in de bouwkosten, gebaseerd op een 3 MW turbine. De totale (bouw)kosten worden geschat op € 7.360.000,- (ca. € 2.250.000,- per windturbine, ca. € 200.000,- per fundering en ca. € 10.000,- voor het inkoopstation) op basis van een 3 Megawatt (MW) windturbine.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		zullen zijn. Reclamanten verzoeken derhalve om een nadere kosteninschatting van het windpark en betwisten de geschatte bouwkosten zoals deze zijn geraamd bij de aanvraag.		Een betere inschatting is op dit moment nog niet te geven. De definitieve keuze voor het windturbintype bepaalt in belangrijke mate de bouwkosten. De genoemde bedragen zijn naar onze mening een goede inschatting van de kosten.	
11.6	J	Indieners hebben twintig jaar geleden bewust een splitlevelwoning uitgekozen, zodat ze vanuit de woonkeuken over velden de Maas kunnen zien. Toen hebben ze bewust op het bestemmingsplan gelet. Voor ons zal het absoluut afbreuk doen aan het fraaie uitzicht dat wij als bewoners nu genieten, maar tevens zal het tot een waardevermindering van het pand leiden. Wat biedt u ter compensatie?	BP	Een bestemmingsplan kent een wettelijke plantermijn van 10 jaar. Een woonomgeving kan altijd aan veranderingen onderhevig zijn. Is. Er bestaat niet zoiets als een recht op vrij uitzicht. Voor eventuele waardedaling ten gevolge van windturbines kan een verzoek om planschade in het kader van de Wro worden gedaan. Deze wettelijke regeling is bedoeld om tegemoet te komen in de planschade als gevolg van een planologisch besluit. Een planschadeverzoek kan worden ingediend binnen 5 jaar na onherroepelijk worden van het bestemmingsplan.	nee
		Turbinekeuze			
12.1	A	De indiener gebiedt dat er een maximale tiphoogte van 120 meter wordt aangehouden zodat de effecten op de omgeving beperkt zijn.	BP, Wabo	Grote windturbines leveren veel meer duurzame energie dan kleine windturbines. Een windturbine van 200 meter hoogte bijvoorbeeld levert ongeveer twee keer zoveel duurzame energie op als een windturbine van 150 meter. Als we kiezen voor grotere molens hebben we dus minder windturbines nodig om dezelfde hoeveelheid elektriciteit op te wekken. In het geval van Burgerwindpark Lage Rooijen betekent het dat er geen 6 windturbines van 150 meter tiphoogte nodig zijn, maar 3 windturbines van maximaal 220 meter om dezelfde hoeveelheid duurzame energie te genereren. Dat is dus een belangrijke reden om voor zo groot mogelijke turbines te kiezen. In de praktijk blijkt dat de omvang van de windturbines in de loop van de jaren steeds toeneemt, maar qua visuele impact wordt deze "natuurlijke" groei niet anders beleefd door de omgeving dan bij de windparken die in de jaren daarvoor zijn geplaatst. De beoogde turbines voor het Burgerwindpark A2 Lage Rooijen zijn "state of art" en wijken in grootte niet af van windturbines die momenteel op vergelijkbare locaties worden ontwikkeld. Bovendien zijn windturbintypes met significant kleinere	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				afmetingen niet meer op de markt. Daarnaast leiden grotere turbines niet per definitie tot meer hinder.	
12.2	I	Met een maximale hoogte van 177m (tiphoogte) is de overlast voor de direct omwonenden een stuk beperkter dan wanneer de maximale grenzen worden aangehouden.	BP, Wabo	Het is niet zo dat naarmate een windturbine hoger is de hinder navenant toeneemt. Veeleer is dit afhankelijk van het windturbintype. Windturbines met een tiphoogte van 177 meter hebben wel een significant lagere elektriciteitsopbrengst dan de windturbines van 220 meter tiphoogte. Er wordt bij dit project (waar sprake is van grotere turbines) voldaan aan de wettelijke eisen. Zie ook de beantwoording onder 12.1.	nee
		Algemeen			
13.1	B, M	Er wordt gevraagd waarom het windpark Burgerwindpark Lage Rooijen heet, en niet Rooijensestraat & Hoenzadrielsedijk, waar het ligt. Ten minste Hoenzadrielsedijk moet worden toegevoegd.	BP, Wabo, Wnb	Het windpark ligt in het gebied wat volgens de gemeentelijke atlas bekend is als Lage Rooijen en grenst aan de A2, vandaar de naam Burgerwindpark A2 Lage Rooijen.	nee
13.2	B	Er wordt zich gevraagd wat voor consequenties dit windpark heeft voor omwonende burgers.	BP	De consequenties van het windpark voor omwonenden staan uitgebreid beschreven in de toelichting van het bestemmingsplan in het kader van een goede ruimtelijke ordening.	nee
13.3	B	De indiener vraagt zich af of hij nog iets kan doen om de uitvoering van het windpark te beïnvloeden/mee te denken.	BP, Wabo, Wnb	Initiatiefnemer heeft een klankbordgroep opgericht waarin verschillende omwonenden zitting hebben. De klankbordgroep denkt mee over verschillende deelaspecten van het windpark. De focus ligt op zaken die binnen het huidige plan nader moeten worden ingevuld, zoals bijvoorbeeld het profijt voor de omgeving of de invulling van de financiële participatie. U kunt zich nog aanmelden. U heeft waardevolle suggesties voor besteding van het Burgerwindparkfonds. Het Burgerwindparkfonds heeft als doel het (financieel) ondersteunen van initiatieven/projecten die de leefbaarheid in Maasdriel vergroten. Het windparkfonds wordt op een later tijdstip verder uitgewerkt en ondergebracht in een zelfstandige stichting.	nee
13.4	F	Er dient beter onderzoek te komen naar onder meer slagschaduw, geluid, lichtschitteringen, visuele	BP, Wabo, Wnb	In het kader van een goede ruimtelijke ordening is uitgebreid onderzoek gedaan en nader onderbouwd in de toelichting van het bestemmingsplan. Het windpark voldoet aan de wet- en	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		effecten, knipperende verlichting in de nacht, verstoring van de bestaande natuurwaarden,		regelgeving en er blijft sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.	
13.5	G	De indieners zouden graag zien dat het bestuur zich verdiept in andere groene initiatieven om de doelen te halen die gehaald moeten worden. Bijvoorbeeld door zonnepanelen op daken (industrieterreinen). Wellicht kan er dan nog gekozen worden om een windmolen te plaatsen om de energiebehoefte aan te vullen.	BP, Wabo	De gemeente Maasdriel onderzoekt op dit moment zowel de mogelijkheden voor zon als wind. Het benutten van bestaande daken is één van de mogelijkheden om energie op te wekken. De gemeente kan echter het gebruik van zonnepanelen op bestaande gebouwen niet afdwingen en bovendien blijkt niet ieder dak (constructief) geschikt voor zonnepanelen. Daarnaast is er veel meer energie nodig dan op alle geschikte daken samen op te wekken is. Vooralsnog zijn zon en wind de beproefde methoden voor het opwekken van duurzame energie.	nee
13.6	G	Indiener vindt dat het plan Ooievaar gemaakt moet worden want dat is ook groen.	BP, Wabo	Het plan Ooievaar uit 1986 had tot doel om natuur in en langs de rivieren terug te laten keren en ruimte te bieden voor de rivieren. Bij de locatie van het windpark is rekening gehouden met het belang van de rivier. Het windpark heeft geen consequenties voor de Maas. Het ruimtelijk besluit dat thans voorligt ziet niet toe op de aanleg van nieuwe natuur. Ontwikkeling van bijvoorbeeld groene oevers en/of realisatie van nieuwe natuur nabij de rivier valt buiten de scope van het voorliggende ruimtelijke besluit.	nee
13.7	H	De aanleg van het windpark gaat tot spanningen leiden in de gemeenschap tussen mensen die hier belang bij hebben en de bewoners. Dit gaat problemen veroorzaken in zo'n kleine hechte gemeenschap.	BP, Wabo	Het gemeentebestuur heeft een verantwoordelijkheid te nemen inzake de energietransitie. Zij handelt daarbij vanuit het algemeen belang. Het gemeentebestuur is zich er terdege van bewust dat een windpark voor- en tegenstanders kent, zoals bijna ieder besluit dat de gemeente neemt. Vooralsnog bereiken ons geen signalen dat het windpark leidt tot onderlinge spanningen in de gemeenschap.	nee
13.8	L	Gemeente Den Bosch wil met haar zienswijze aandacht vragen voor een integrale benadering van het gebied en rekening houden met de belangen van de inwoners van Den Bosch bij de verdere uitwerking	BP, Wabo	Vanaf het begin is er contact met de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. In de communicatie en informatievoorziening is rekening gehouden met de belangen van de inwoners van de	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		en planinvulling. In het bijzonder voor het woon-en leefklimaat van omwonenden en het kunnen meeprofiteren en de versterking van andere ruimtelijke functies in het gebied.		buurtgemeente. In de klankbordgroep hebben onder andere inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch ook zitting.	
13.9	M	In het participatieplan wordt tevens benoemd dat zoveel mogelijk huishoudens van Maasdriel gebruik gaan maken van de stroom. Op welke wijze de initiatiefnemers dit willen realiseren wordt niet nader uitgelegd. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten dat hiervan sprake is.	BP, Wabo	Het gebruik maken van stroom, is een mogelijkheid die initiatiefnemer wil bieden. Dit leggen we vast in de participatieovereenkomst. De verdere uitwerking hiervan vindt plaats op een later tijdstip. Het is een vrije keuze om stroom af te nemen via Bommelerwaardstroom.	nee
13.10	B	De indiener vermeldt dat Als de Lage Rooie hun geld ergens in willen steken dan zou dat moeten in natuurbewoud, leefbaarheid onderhoud en toezicht 3 ^e gat.	BP, Wabo	Er wordt een windparkfonds opgericht, van waaruit initiatieven/projecten die bijdragen aan de leefbaarheid van de gemeente Maasdriel financieel ondersteund kunnen worden. Verdere uitwerking van het windparkfonds staat los van het windpark zelf. De initiatiefnemer draagt een jaarlijkse bijdrage af aan het fonds.	nee
13.11	M	Er is op dit moment geen onderzoek geweest naar de zakelijke rechten op de gronden aldaar. Zonder nader onderzoek kan dus worden vastgesteld dat de vergunning niet kan worden uitgevoerd, nu bij gebrek aan wetenschap daaromtrent, reclamanten geen zekerheid hebben over de civielrechtelijke situatie in het plangebied.	BP, Wabo	Er is geen sprake van evidente zakelijke beperking. Met de grondeigenaren is overeenstemming voor realisatie van het windpark. Voor wat betreft de netaansluiting hebben nutsbedrijven een aansluitplicht. Netbeheerder is op de hoogte van het initiatief. Het plan en vergunning kunnen worden uitgevoerd.	nee
13.12	M	Het materiaal en kleursamenstelling zijn nog niet bekend, er wordt wel een indicatie afgegeven in de toelichting bij de aanvraag d.d. 12 juni 2020, namelijk dat de kleur van de windturbines lichtgrijs zal zijn en de masten een gesloten metalen cilinder. Doordat de initiatiefnemers deze keuze nog niet heeft gemaakt, kunnen reclamanten deze niet beoordelen in relatie tot welstand, en verder de visualisatie van het windpark. Reclamanten menen derhalve dat materiaal en kleursamenstelling vooraf dienen te worden vastgesteld en betwisten dus deze indicaties.	Wabo	Alle drie windturbines worden gelijk. Voor een oordeel is de exacte kleur grijs of mast niet relevant of substantieel onderscheidend waardoor er ook geen noodzaak is deze nu beschikbaar te hebben. De definitieve kleur is bekend bij windturbinekeuze, zo ook het materiaal.	nee
13.13	M	Onder de partijen bevinden zich reclamanten die een bouwkaal hebben in de 400 meter contour van een	BP, Wabo	. Het bouwkaal waarop bedoeld wordt, tussen de woningen Drielse Veldweg 23 en 25 in, is juridisch planologisch verankerd	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		windturbine. De gemeente heeft hierop al een ander bestemming geplaatst om bouwmogelijkheden uit te breiden. Het betreffen bouw kavels aan de Drielse Veldweg. Echter, door de ontwikkelingen rondom het windpark, is het feitelijk en economisch niet meer uitvoerbaar om van deze bestemming en vergunning gebruik te maken, Reclamanten betreuren daarom ten zeerste de locaties van de windturbines.		in het vigerende bestemmingsplan buitengebied. Bij de beoordeling van het initiatief van het windpark is rekening gehouden met bestaande planologische rechten, zoals vastgelegd in vigerende bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan voor het windpark leidt niet tot aantasting van het planologisch recht. Van een aanvraag Omgevingsvergunning en/of een afgegeven Omgevingsvergunning is geen sprake op dit perceel (peildatum 13 oktober 2020). De beoogde woning op het bouw kavel dient gerealiseerd te worden binnen het in het bestemmingsplan vastgestelde bouwvlak. Gezien de ligging van het geprojecteerde bouwvlak tussen de bestaande woningen Drielse Veldweg 23 en 25 en de gelijke afstand tot het windpark mag aangenomen worden dat de geluidbelasting en slagschaduwduur op de te realiseren woning gelijk is aan dat op de naastgelegen woningen. Dit is ook gecontroleerd in het rekenmodel voor geluid en slagschaduw. De geluidbelasting L_{den} op de geprojecteerde woning is 50 dB worst case zonder mitigatie en 47 dB worst case na mitigatie. Dit is gelijk aan de naastgelegen woningen Drielse Veldweg 23 en 25. De benodigde mitigatie dient ook al plaats te vinden voor de andere nabij gelegen toetspunten. Er wordt dus voldaan aan de wettelijke geluidnorm voor windturbinegeluid. Voor slagschaduw is de slagschaduwduur op dichtst bij het windpark gelegen gevel (rand bouwvlak) van de geprojecteerde woning ongemitigeerd 53: 34 uur (uu:mm). Dit zo goed als gelijk aan de ongemitigeerde slagschaduwduur op de woning Drielse Veldweg 23. Ook voor slagschaduw dient op de naastgelegen woningen al aan de wettelijke norm voor slagschaduw te worden voldaan waarmee er ook automatisch op de geprojecteerde woning aan de norm wordt voldaan. Het windpark legt geen beperkingen op ten aanzien van de mogelijkheid tot het realiseren van een woning op de gedoelde bouw kavel waardoor er ook geen aanleiding is om aan te nemen	

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				dat het windpark er voor zorg draagt dat het niet economisch uitvoerbaar is ter plaatse een woning te realiseren.	
13.14	F	Er lijkt geen afstemming plaats te hebben gevonden met reeds gerealiseerde en geplande windmolens in de omgeving.	BP, Wabo	In het kader van de beoordeling van het ruimtelijk plan/ landschappelijke beoordeling (paragraaf 4.3 toelichting bestemmingsplan) is wel degelijk rekening gehouden met eventuele visuele interferentie van burgerwindpark A2 Lage Rooijen met de bestaande (autonome) windturbines (als ook andere hoge objecten). In de toelichting staat per abuis één maal een onderlinge afstand van 7 kilometer genoemd maar deze is 3,5 kilometer tot aan de windturbine Treurenburg en windpark Bommelerwaard-A2. Voor de overige (milieu)aspecten zijn de windparken op zodanige afstand van elkaar gelegen dat ze geen effect op elkaar hebben.	nee
13.15	O	Opvallend is het dat de duiding van het begrip 'duurzaam' ontbreekt terwijl dat de spil is waarom het plan draait. "Duurzaam " is een containerbegrip dat zonder specifieke betekenisgeving van alles kan inhouden en derhalve in strijd met de te scheppen rechtszekerheid is.	BP, Wabo	Niet ter discussie staat dat de energietransitie tot doel heeft om Nederland te verduurzamen. Het faciliteren van windparken wordt door ons beschouwd als een duurzaam alternatief voor energieopwekking. Er is geen sprake van strijd met de rechtszekerheid.	nee
13.16	O	Het Burgerwindpark is niet echt duurzaam door haar tijdelijke karakter	BP, Wabo	Het tijdelijke karakter houdt rekening met enerzijds de economische levensduur van de windturbines en anderzijds met technologische ontwikkelingen in de tijd. Wij zien niet in dat het Burgerwindpark niet echt duurzaam zou zijn, zie ook 13.15.	nee
13.17	O	Burgerwindpark A2 Lage Rooijen draagt bij in de toename van het aandeel van duurzame energiebronnen in de totale energievoorziening. Er wordt niet gesteld of de Lage Rooijen binnen de als kansrijk SVIR gebieden ligt. Zo niet dan gaat het hier om een nodeloze versnippering die met zijn lage concentratie juist een onevenredig grote negatieve ruimtelijke impact heeft.	BP, Wabo	De SVIR bevat landelijke doelstellingen t.a.v. infrastructuur en ruimte. In de SVIR worden gebieden benoemd die kansrijk zijn voor grootschalige opwek voor wind. Burgerwindpark A2 Lage Rooijen is een kleinschalig windpark (3 turbines). Het Rijksbeleid richt zich niet op dergelijke kleinschalige initiatieven. Ter uitvoering van de SVIR heeft de provincie Gelderland ruimtelijk beleid geformuleerd. Aan dit beleid is het windpark getoetst en akkoord bevonden.	nee
13.18	O	Het tijdelijk karakter van de turbines dient gewaarborgd te worden waardoor na gebruik en	BP, Wabo	De omgevingsvergunning heeft een ontmantelplicht, waarmee dit geborgd is. Aanvullend hierop hebben gemeente en initiatiefnemers hier privaatrechtelijke afspraken over gemaakt.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		afschrijving de oude situatie weer hersteld dient te worden. Dit kan b.v. door de dubbelbestemming landschapsherstel op te nemen.		Daarmee is voldoende geborgd dat na beëindiging de oorspronkelijke situatie wordt teruggebracht. Er is geen aanleiding om een dubbelbestemming op te nemen.	
13.19	J	Niet duidelijk is of het bij de bouw van drie windturbines blijft of dat er in de toekomst een uitbreiding op deze locatie mogelijk is. Is dat aan te geven?	BP, Wabo	Het ontwerpbestemmingsplan voorziet in de mogelijkheid om een windpark van drie windturbines te realiseren. Van een vierde windturbine is in deze aanvraag geen sprake. Het ontwerp bestemmingsplan voorziet niet in de mogelijkheid om meer dan drie windturbines te plaatsen. Mocht (een) initiatiefnemer het aantal windturbines op deze plek in de toekomst willen uitbreiden, dan zal dat initiatief op dat moment op haar merites moeten worden beoordeeld en zal daarvoor een nieuwe ruimtelijke procedure moeten worden gevolgd.	nee
13.20	M, P	Het meetpunt is afhankelijk van diverse factoren, waaronder de type windturbine, of deze wordt gemeten vanuit de kern, het voet of vanuit de rotorbladen. Daarnaast is niet duidelijk hoe het maaiveld is ten opzichte van deze afmetingen. Het is namelijk van belang deze afstanden exact vooraf te weten, zodat een deugdelijke en zorgvuldige inschatting kan worden gemaakt van de effecten die de windturbines hebben op het gebied. Reclamanten betwisten derhalve het gehanteerde meetpunt.	BP, Wabo	Onduidelijk wordt wat indiener met 'meetpunt' bedoelt, te meer omdat onderliggende onderzoeken zoals geluid en slagschaduw niet op basis van metingen plaats vindt maar op basis van modelberekeningen. Wanneer indiener hier de wijze van meten bedoeld van afmetingen van de windturbines dan wordt verwezen naar de beantwoording onder 1.15. Voor onderzoeken is de 'worst case' windturbine gehanteerd binnen de bandbreedte van afmetingen zoals juridisch vastgelegd in de regels van het bestemmingsplan. In paragraaf 5.1 van de toelichting van het bestemmingsplan wordt dat ook nader beschreven: "keuze voor een specifieke windturbine met bijbehorende specificaties pas in een later stadium plaats vindt. Voor alle omgevingsaspecten worden berekeningen of beschrijvingen uitgevoerd voor een worst-case windturbine, dus de maximale milieueffecten. Voor het aspect geluid wordt uitgegaan van een worst-case windturbine vanuit geluid, waarbij het maximale bronvermogen van de windturbine in combinatie met de maximale ashoogte bepalend zijn. Voor de overige omgevingsaspecten geldt dat een windturbine met maximale afmetingen de worst-case situatie is, de onderzoeksconclusies zijn dan ook geldig voor kleinere en lagere windturbinetypes dan de voorbeeldwindturbine, ongeacht hun afmetingen." Er wordt op deze wijze een deugdelijke en zorgvuldige inschatting gegeven	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				van de (milieu) effecten die de windturbines hebben op de omgeving.	
13.21	M	In de omgevingsvergunning voor het windpark wordt de brandbreedte als volgt voorgesteld: ashoogte moet minimaal 120 meter, maximaal 150 meter zijn, rotordiameter is minimaal 117 meter en maximaal 150 meter en de tiphoogte is minimaal 178,5 meter en maximaal 220 meter. De verschillen tussen het minimum en maximum zijn zodanig groot dat een redelijke inschatting en onderzoek naar de effecten van het windpark niet deugdelijk is. Reclamanten betwisten daarom de bandbreedte.	BP, Wabo	Zoals ook onder 8.10 wordt aangegeven is het hanteren van een 'worst case' voorbeeldwindturbine voor onderzoek maatgevend voor de maximale effecten op de omgeving. De worst case onderzoeksconclusies zijn dan ook geldig voor kleinere en lagere windturbintypes dan de voorbeeldwindturbine, ongeacht hun afmetingen binnen de bandbreedte. Uit de onderzoeken volgt dat bij het hanteren van een worst case benadering er sprake is van een goede ruimtelijke ordening, hetgeen dan temeer geldt voor kleinere en lagere windturbines.	nee
13.22	M	De exacte ligging van de kabels en aansluiting op het openbaar net dient nog te worden bepaald. Vervolgens concludeert de toelichting dat er geen relevante ruimtelijk impact is, waardoor dit niet specifiek hoeft te worden opgenomen. Reclamanten betwisten voorgaande, nu niet duidelijk is hoe en waar de kabels en aanzienlijke inkoopstations worden aangelegd of dat daarop elders dient te worden aangesloten. Reclamanten verlangen transportindicatie die nu ontbreekt.	BP, Wabo	Op basis van de juridische regeling van het bestemmingsplan (zie artikel 3.2.2.) is er sprake van de realisatie van één inkoopstation, en niet meerdere zoals indiener veronderstelt, met een maximale afmeting van 40 m2. Het inkoopstation kan gerealiseerd worden onder de overdraai van één van drie windturbines. De aansluiting van het inkoopstation op het openbaar elektriciteitsnet maakt gangbaar geen deel uit van het windproject omdat in beginsel de netbeheerder daar verantwoordelijk voor is. De netbeheerder heeft een aansluitplicht voor het windpark. De wijze van en locatie voor aansluiten wordt bepaald in afstemming met de netbeheerder, de initiatiefnemers zijn daarover in gesprek. Vooralsnog is er voldoende aansluitcapaciteit. Een formele transportindicatie hoeft ook niet voorgelegd te worden aan de indieners. De initiatiefnemers dienen die bij aanvraag SDE++ subsidie aan het Rijk te overleggen. De SDE++ subsidie wordt aangevraagd als het bestemmingsplan is vastgesteld door de gemeenteraad en vervolgens de omgevingsvergunning is verleend door ons college. Zowel de interne parkbekabeling, als de aansluitkabel op het openbaar elektriciteitsnet hebben geen ruimtelijke relevantie omdat het middenspanningskabels zijn. Alleen voor hoogspanningskabels geldt in principe dat deze een ruimtelijke	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				relevantie hebben. De beste ligging wordt nog nader bepaald en in een volgende fase wordt vergunning aangevraagd.	
13.23	M	Reclamanten betwisten dat, en zo ja in hoeverre, het energienet de extra gegeneerde stroom kan verwerken. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten dat het netwerk deze wijze van stroom kan transporteren. Transportindicatie is niet verklaard.	BP, Wabo	Zie ook beantwoording onder 2.12. Er is geen reden om aan te nemen dat er geen capaciteit is voor het net om de elektriciteit te verwerken. Daarnaast heeft de netbeheerder uiteindelijk een aansluitplicht. Bij de aanvraag van een SDE++ subsidie is een transportindicatie verplicht. Deze zal te zijner tijd worden ingediend.	nee
14		Bodem/Trillingen			
14.1	K	Cliënt stelt dat de onderbouwing voor het aspect trillingshinder een deugdelijke onderbouwing ontbeert. In het kader van een zorgvuldige toetsing aan het woon- en leefklimaat mag cliënt op zijn minst een locatiespecifieke onderbouwing verwachten op het gebied van trillingshinder.	BP, Wabo	Naar onze mening wordt voor zowel de aanleg- (5.4.2. van de plantoelichting onder waterkering) als de exploitatiefase (5.8.2 van de plantoelichting onder trillingen) voldoende ingegaan op het aspect trillinghinder. Hieruit volgt dat dit aspect niet aan de vaststelling van het plan in de weg kan staan. Indiener maakt niet duidelijk waarom deze onderbouwing ondeugdelijk zou zijn.	nee
14.2	M	Reclamanten vrezen de gevolgen van de instabiele grond rondom de geplande windturbines.	BP, Wabo	Zie hiervoor beantwoording 14.1	nee
14.3	M	In de aanvraag van Windpark A2 Lage Rooijen d.d. 12 juni 2020 wordt gesteld dat er toegangswegen worden aangelegd ten behoeve van bereikbaarheid van de drie windturbinelocaties. Het gaat om wegen naar drie turbines voor onder andere het onderhoud. Reclamanten vragen zich af wat de concrete ligging gaat zijn van deze wegen. De wegen worden zeer breed, namelijk 4,5 meter. Dit gaat gevolgen hebben voor de flora en fauna in het gebied. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten dat de toegangswegen rechtens juist zijn.	Wabo	De positionering van de onderhoudswegen is primair (en globaal) geregeld in het bestemmingsplan. Onderhoudswegen mogen gerealiseerd worden binnen de gebiedsaanduidingen 'vrijwaringszone - windturbine' (wegen voor zo ver liggende onder de overdraai) en 'overige zone - parkinfrastructuur' (wegen voor zo ver liggende buiten de overdraai van de windturbine, in aansluiting op de openbare weg), als ook binnen de bestemming 'Bedrijf - Windturbinepark'. De planregels artikel 8.3 lid e bepaalt dat een weg maximaal 5 meter mag zijn binnen de aanduiding parkinfrastructuur, dus buiten de overdraai. Binnen de overdraai valt de weg over het algemeen samen met de opstelplaats die een maximum oppervlak mag hebben. In de aanvraag omgevingsvergunning is de concrete beoogde ligging van de onderhoudswegen aangevraagd passende binnen de kaders van het bestemmingsplan. In de Natuurtoets is de	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				aanleg van bij het windpark behorende infrastructuur zoals wegen meegenomen in de beoordeling van de effecten. Uit de Natuurtoets volgt dat sprake is van een goede ruimtelijke ordening.	
14.4	M	Aangezien er gronden moeten worden afgevoerd ten aanzien van fundatie en overige werkzaamheden, is met zekerheid al vast te stellen dat er mogelijk sprake is van PFAS gronden en daarmee een onzekerheid voor reclamanten. Nu er geen bodemonderzoek en geen onderzoek naar PFAS is gegaan kan het reëel de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staan. Bovendien blijft onduidelijk of er wordt voldaan aan het tijdelijk handelingskader voor het gebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie d.d. 28 november 2019. Reclamanten verzoeken daarom om nadere informatie en onderzoeken.	Wabo	De voorliggende besluiten zien niet op het toepassen van PFAS houdende grond en betreft eveneens niet de aan- of afvoer van grond. Indien ten behoeve van het project grond wordt afgevoerd dient dit te voldoen aan het wettelijke kader voor grond, inclusief hetgeen geldt voor PFAS.	nee
15		Verlichting			
15.1	K, M	Client stelt dat het ontwerpbestemmingsplan in strijd is met de vereiste van een zorgvuldige belangenafweging en deugdelijke motivering ten aanzien van het aspect lichthinder. De overwegingen ten aanzien van het ontwerpbestemmingsplan met betrekking tot het aspect lichthinder - als die er al zijn - zijn niet vertaald in planvoorschriften. Verder ontbeert het ontwerp- bestemmingsplan een onderbouwing aangaande hinder door de verlichting afkomstig van de windturbines. Bij de stukken is geen verlichtingsplan aangetroffen. Dit terwijl lichthinder een aspect is dat betrokken moet worden in de belangenafweging in verband met een goede ruimtelijke ordening. Er moet immers bepaald worden of sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De continuïteit, de intensiteit, de tijdsduur en de afstand tot percelen en woningen zijn hierbij belangrijke aspecten. Of sprake is van een	BP, Wabo	In de planregels is artikel 3.3.1 lid a opgenomen om de keuze voor een verlichtingsplan gericht op zo min mogelijk hinder te borgen. Voor de windturbine(s) wordt voor de aanvang van de bouw een verlichtingsvoorstel uitgewerkt gericht op (voor zo ver ook noodzakelijk en mogelijk) het zo veel mogelijk beperken van hinder, overeenkomstig het Informatieblad "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland, In relatie tot luchtvaartveiligheid" van de Inspectie voor Luchtvaart en Transport. Een voorstel voor het aanbrengen van markering en obstakellichten op windturbines en windparken dient voorafgaand aan de realisatie van het windpark ter instemming te worden voorgelegd aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT). De markeringslichten veroorzaken gezien de afstanden tot woningen geen lichthinder in die zin dat de lichtbundel in	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
		aanvaardbaar woon- en leefklimaat kan nu niet worden bepaald vanwege het feit dat een verlichtingsplan ontbreekt.		woonruimte en op percelen schijnt. De verlichting is bedoeld voor de luchtvaartveiligheid en is derhalve naar boven schijnend.	
16		Doelstelling nut & noodzaak			
16.1	J	Het is wenselijk dat dit park in de gemeente Maasdriel ongeveer 10.000 huishoudens van stroom zal gaan voorzien in een gemeente met ongeveer 25.000 inwoners. Dit suggereert dat alle huishoudens alleen stroom van deze turbines verkrijgen. De vraag is natuurlijk of dit reëel is, gezien het aantal geplaatste zonnepanelen. Kan het eventueel met een turbine minder?	BP, Wabo	Gesteld wordt dat het windpark stroom opwekt voor ca. 10.000 huishoudens en dat dit aantal gelijk is aan het aantal huishoudens in de gemeente Maasdriel. Het is niet gezegd dat alle huishoudens in Maasdriel stroom afnemen van dit windpark. Het windpark levert stroom aan het net. Particulieren, bedrijven, scholen en andere organisaties nemen stroom af van het net. Omdat we de komende jaren (tot 2050) zullen afstappen van het gebruik van aardgas, zal een (groot) deel van de warmtevraag van woningen, die nu met aardgas wordt ingevuld, in de toekomst met elektriciteit moeten worden ingevuld. Hiervoor is naar de toekomst toe veel meer elektriciteit nodig dan dat er nu wordt gebruikt. Ook wordt ingezet op energie besparen en onderzoeken we andere warmtebronnen. Alle duurzame middelen om energie op te wekken zijn nodig. Ook alle zonnepanelen op daken. Omdat hiermee onvoldoende wordt opgewekt (mede omdat we van het aardgas af zullen stappen) blijft grootschalige opwek door zon of wind daarnaast nodig om in de opgave te voorzien.	nee
16.2	K	Het ontbreken van nut & noodzaak.	BP, Wabo	Er is sprake van een mondiaal vraagstuk rondom de klimaatverandering. Dit heeft geresulteerd in verscheidende verdragen op verschillende schaalniveaus. Iedereen heeft hierin verantwoording te nemen. Voor de gemeenten betekent dit initiatieven die bijdragen aan de energietransitie en klimaatverandering tegen gaan worden beoordeeld en een afweging wordt gemaakt of medewerking kan worden verleend. Burgerwindpark A2 Lage Rooijen wekt energie op voor zo'n 10.000 huishoudens en draagt bij aan de doelstellingen van gemeente, regio, provincie en rijksbeleid.	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				Hoofdstuk 2 van de toelichting van het bestemmingsplan beschrijft uitgebreid wat de nut en noodzaak is van grootschalige opwek van duurzame energie.	
17		Water			
17.1	M	Het is opmerkelijk dat de watervergunning niet is opgenomen in deze coördinatieregeling. Gemeente Maasdriel heeft besloten om verschillende besluiten ineens ter inzage te leggen, maar neemt hierbij de watervergunning niet mee. Het is extra opmerkelijk als blijkt dat deze volgens de toelichting in paragraaf 5.7.3. vereist is om te kunnen spreken van een goede ruimtelijke ordening. Daarnaast is het bestemmingsplan niet eenduidig over het peil. Reclamanten betwisten daarom dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening, minstens op het aspect 'water'.	BP, Wabo, Wnb	Met de coördinatieregeling wil de gemeente de verschillende vergunningen en toestemmingen zo veel als mogelijk coördineren. Helaas is dat in deze fase van de procedure niet mogelijk gebleken voor de watervergunning. Het waterschap is in het kader van het wettelijk vooroverleg geïnformeerd en bovendien zijn zij in de gelegenheid gesteld om de waterparagraaf te beoordelen. Het waterschap heeft geen zienswijze ingediend. Op 10 september heeft het waterschap de ontwerp watervergunning verstrekt. Deze ligt t/m 3 november 2020 ter inzage voor zienswijzen. Indieners geven aan dat het bestemmingsplan niet eenduidig is over het peil. Vermoedelijk duiden ze daarmee op hun toelichting dat het gebied bekend is met grondwateroverlast en daarom het waterschap adviseert om nader onderzoek te doen in deze gebieden. Indiener verwijst daarmee naar een algemeen landelijk artikel van de NOS waarin Natuurmonumenten bij provincies en waterschappen pleit voor een snellere aanpak van de droogte in natuurgebieden. Het artikel is hier niet van toepassing omdat 1) het geen betrekking heeft specifiek op het plangebied, 2) het plangebied geen natuurgebied is en 3) de nood volgens het desbetreffende artikel het hoogste is op hogere zandgronden. Het plangebied is niet gelegen op hooggelegen zandgronden. De paragraaf 'Water' (paragraaf 5.5. van het bestemmingsplan) beschrijft vooral de situatie in het plangebied ten aanzien van de indeling in peilgebieden en bijbehorende beheer van grondwaterstanden aan de hand van gegevens van het waterschap Rivierenland. Het windpark beïnvloed de	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				grondwaterstanden niet permanent. Voor eventuele (tijdelijke) grondwateronttrekking is een watervergunning nodig op basis van de Keur voor start van de bouwwerkzaamheden. Het waterschap heeft in het kader van de watertoets ook ingestemd met de waterparagraaf. Het enkele feit dat de ontwerp watervergunning later ter inzage wordt gelegd, of dat de eventuele watervergunning voor (tijdelijke) grondwateronttrekking voor start van de bouwwerkzaamheden wordt aangevraagd, maakt niet dat er geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening.	
18		Radar			
18.1	M	Reclamanten betwisten dat het windpark geen invloed zal hebben op luchtvaart en de radars, waaronder die van het Ministerie van Defensie.	BP	Paragraaf 5.8.1 van de toelichting van het bestemmingsplan gaat over vliegverkeer en radar. Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) heeft laten weten geen bezwaar te hebben tegen de plannen. De Inspectie voor Infrastructuur en Transport (ILenT) heeft bevestigd dat het beoogde windpark zich bevindt buiten hoogtebeperkingsgebieden rondom luchthavens. Ten aanzien van radarverstoring van defensieradar heeft TNO radarverstoringsonderzoek uitgevoerd en geconcludeerd dat de normen niet worden overschreden. Het Ministerie van Defensie heeft het radarverstoringsonderzoek beoordeeld en een verklaring van geen bezwaar afgegeven tegen realisatie van de geplande windturbines.	nee
18.2	M	Het windpark bevindt zich in het militair laagvlieggebied 'Maas en Waal' en de militaire laagvliegroute gebied 'Laagvliegroute VO'. Het Ministerie van Defensie laat weten, bij schrijven van ing. C.R. Hakstege d.d. 3 juni 2020, teleurgesteld te zijn in de locatie van het Windpark A2 Lage Rooijen. Defensie benadrukt dat het windpark is gelegen in een gebied waar het trainingen verricht voor vluchten op lage hoogten door het Defensie Helikopter Commando. Reclamanten betwisten daarom dat er geen strijd is met de wet- en regelgeving	BP	Het Burgerwindpark A2 Lage Rooijen bevindt zich niet in een op basis van het Barro beschermde laagvliegroute, maar wel in het militair laagvlieggebied 'Maas en Waal' en de militaire laagvliegroute gebied 'laagvliegroute VO'. Beide gebieden worden dus niet beschermd door wet- en regelgeving. De laagvlieggebieden leveren geen bouwhoogtebeperkingen of andere beperkingen op voor de realisatie van windturbines. De bruikbaarheid van de gebieden wordt wellicht minder wanneer een hoog obstakel binnen het gebied wordt geplaatst. Voor beide laagvlieggebieden geldt dat het windpark aan de rand	nee

Nr.	Indiener	Inhoud zienswijze	Betrekking op besluit	Beantwoording	Aanpassing besluit
				wordt geplaatst en dus de eventuele hinder en/of beperkingen daarmee tot een minimum worden beperkt. Indieners betwisten dat er geen strijd is met wet- en regelgeving zonder juridische argumenten die onze conclusie in twijfel kan trekken. Wij zien geen aanleiding hier voor heroverweging.	
18.3	M	In de aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling van windpark A2 Lage Rooyen worden in sub 4.11 overige aspecten aangehaald, waaronder straalpaden. Een straalpad is een draadloze verbinding tussen twee locaties, waarmee data kan worden verstuurd. In het gebied zijn er diverse straalverbindingen aanwezig zoals deze volgens Pondera Consult bij Agentschap Telecom bekend zijn. Reclamanten vragen zich af waarop dit is gebaseerd en verzoeken daarom om verklaring van het Agentschap Telecom. Bij gebrek aan wetenschap betwisten reclamanten dat Agentschap Telecom op de hoogte is van de straalverbindingen zoals Pondera Consult in de aanmeldnotitie schetst.	BP, Wabo	Er zijn geen planologisch beschermde straalverbindingen (als zo danig bestemd in het geldende bestemmingsplan) in het plangebied die beïnvloed kunnen worden door de windturbines. Er bestaat dus geen juridische verplichting om bij ruimtelijke projecten rekening te houden met de straalverbindingen. Er kunnen echter ook onbeschermde straalverbindingen aanwezig zijn in het plangebied. Voor de volledigheid is de aanwezigheid van onbeschermde straalverbindingen nader onderzocht. Zoals figuur 4.13 van de aanmeldnotitie en figuur 5.11 in de toelichting van het bestemmingsplan laat zien zijn er geen beschermde straalverbindingen in het plangebied, nabij de windturbines, op grond van gegevens zoals deze van Agentschap Telecom zijn ontvangen.	nee

Bijlage 1

NOTITIE

Green Trust Consultancy BV
De heer J. Messink
Stationsweg 6
6861 EG Oosterbeek

DATUM: 13 oktober 2020
ONS KENMERK: 20-0659/20.08637/LevVe
UW KENMERK: E-mail d.d 7 juli 2020
AUTEUR: MSc. L. Verhoek, ing. R.G. Verbeek
PROJECTLEIDER: ing. R.G. Verbeek
STATUS: definitief v2
CONTROLE: drs. D. Emond

Resultaten veldonderzoek en toetsing Wnb kleine marterachtigen en das Burgerwindpark Lage Rooijen

Green Trust is samen met Coöperatie Bommelerwaard betrokken bij het ontwikkelen van Burgerwindpark Lage Rooijen in Hoenzadriel (provincie Gelderland). In april 2020 is de natuurtoets (Radstake & Verbeek 2020) opgeleverd waarin het geplande windpark is getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Binnen de klankbordbijeenkomsten in het kader van de ontwikkeling van het windpark is door de Natuurwacht Bommelerwaard naar voren gebracht dat in de nabijgelegen uiterwaard een dassenburcht aanwezig is. In nadere correspondentie tussen Bureau Waardenburg en de Natuurwacht Bommelerwaard kwam verder naar voren dat men op basis van eigen onderzoek in de omgeving ook de aanwezigheid van de wezel verwacht. Zowel de mogelijke aanwezigheid in het plangebied van de das en de wezel is in de natuurtoets om diverse redenen niet opgenomen, onder andere omdat deze informatie toen nog niet beschikbaar was. Om de betekenis als leefgebied (als onderdeel van de vaste rust- en verblijfplaats) van das en wezel vast te stellen danwel uit te sluiten is het nader veldonderzoek uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen maatregelen opgesteld worden. Daarnaast wordt

ingegaan op vragen van de Natuurwacht Bommelerwaard over de mogelijke effecten van operationele windturbines op dassen en andere grondgebonden zoogdieren.

Figuur 1 Plangebied windpark Lage Rooijen te Hoenzadriel nabij de A2. (bron: Radstake en Verbeek, 2020)

Conclusie

Het plangebied heeft een functie voor wezel (en mogelijk bunzing) als foerageergebied en biedt potentiële verblijfplaatsen. Indien preventieve maatregelen worden genomen (bestaande verblijfplaatsen niet aantasten in periode maart – augustus en het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en foerageergebied) worden geen verbodsbepalingen van de Wnb overtreden.

Het plangebied heeft een functie als foerageergebied voor één of enkele dassen. Bij het uitvoeren van de geplande werkzaamheden gaat (tijdelijk) een deel van dit foerageergebied verloren. Dit leidt echter niet tot effecten op de functionaliteit van de dassenburcht. De windturbines hebben in de gebruiksfase geen negatief effect op de aanwezigheid van dassen of hun vitaliteit. Er is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb mits preventieve maatregelen (niet 's nachts werken, strooilicht op de akkers voorkomen) worden genomen.

Toelichting

Methodiek

Voor het onderzoek naar kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) is gewerkt conform de handreiking kleine marters van de provincie Noord-Brabant (2017). Deze

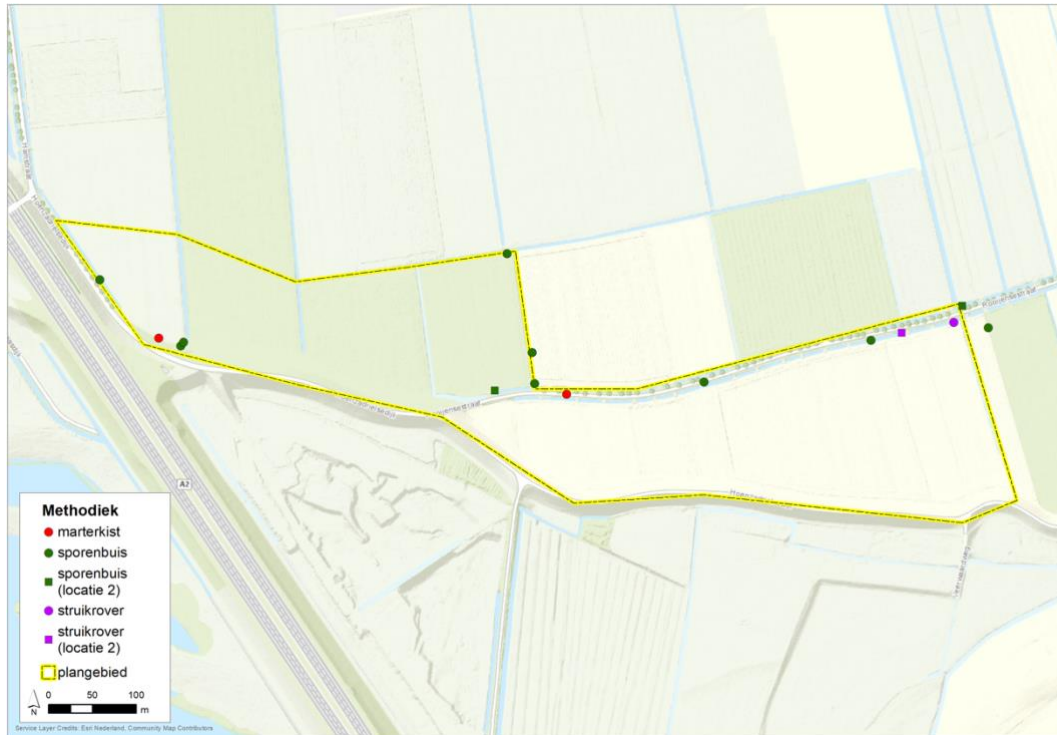

schrijft de inzet van verschillende methodieken (sporenbuis, marterkist, losse cameraval) voor, gedurende 6 weken in de periode maart – augustus, en een verdubbeling van deze inspanning buiten deze periode. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee marterkisten (cameraval), een struikrover (losse cameraval) en negen sporenbuizen (inktbed met papieren vellen, zie figuur 4 en 5). Gelet op de beschikbare oppervlakte geschikt habitat in het plangebied is dit toereikend om aanwezigheid te kunnen aantonen. Voor het onderzoek is gekozen voor een groter onderzoeksgebied (figuur 2) dan het eerder weergegeven plangebied in figuur 1, ter referentie voor interpretatie van de resultaten binnen het plangebied. Er is gekozen voor een onderzoeksperiode van 6 weken (en geen verdubbeling van de onderzoeksinspanning in september), omdat het overgrote deel van het onderzoek binnen de optimale periode maart – augustus kan plaatsvinden en uit de tussentijdse veldbezoeken en analyse van beeldmateriaal al aanwezigheid van wezel werd vastgesteld.

Alle materialen zijn op 29 juli 2020 in het veld geplaatst. Bij de plaatsing is zoveel mogelijk rekening gehouden met optimaal habitat voor kleine marterachtigen om de trefkans te verhogen, zoals greppels, ruigte en overhoekjes. Dit is weergegeven in figuur 3. Daarnaast is gekozen voor locaties waar de kans op verstoring van de materialen door agrarische bedrijvigheid het kleinst was. In verband met de mogelijke agrarische bedrijvigheid is een aantal materialen halverwege het onderzoek verplaatst naar een tweede locatie (figuur 3).

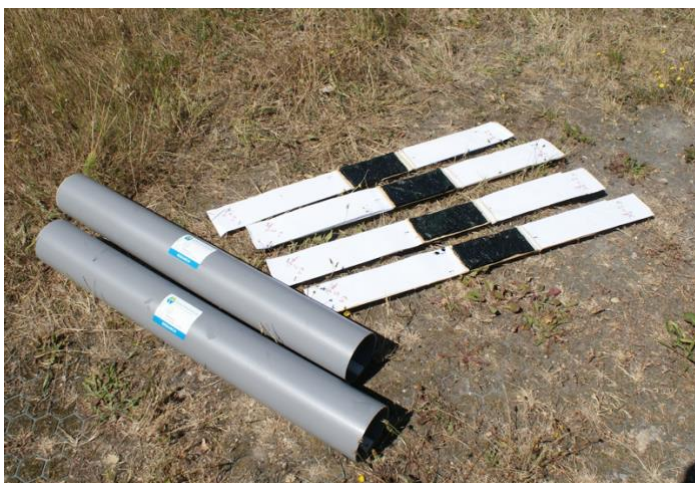

Figuur 2 *Ligging van het onderzoeksgebied nabij de A2 (rood omlijnd). (Bron: Esri Community map contributors, schaal 1:12000).*

Figuur 3 *Locaties van de onderzoeksmaterialen, in het onderzoeksgebied.*

Na drie weken (19 augustus 2020) is een controle uitgevoerd. Hierbij zijn de sporenbuizen voorzien van nieuwe vellen en de cameravallen van nieuwe batterijen. Bij dit bezoek zijn ook de geheugenkaartjes van de cameravallen verwisseld en zijn de beelden en materialen op hoofdlijnen geanalyseerd. Op 9 september 2020 zijn alle materialen opgehaald, waarna de camerabeelden en sporenvellen uitgebreid zijn geanalyseerd op voorkomende soorten. Helaas bleken sporenbuizen B3 en C2 bij het ophalen onherstelbaar beschadigd te zijn door maaierwerkzaamheden. Hierdoor ontbreekt de data van deze locaties voor de laatste drie weken. Gezien het aantal waarnemingen die zijn verzameld met de andere methodieken is dit niet van invloed op de conclusies van dit onderzoek.

Figuur 4 en 5 Foto's van sporenbuizen en marterkist (foto's Bureau Waardenburg).

Tijdens alle bezoeken is tevens gelet op sporen (uitwerpselen, prenten, wissels etc.) van kleine marterachtigen en dassen. Bij het laatste bezoek op 9 augustus 2020 is gericht gezocht naar sporen van dassen in de omgeving van de geplande turbinelocaties.

Aanvullend op het veldonderzoek is bronnenonderzoek gedaan (raadpleging Nationale Databank Flora en Fauna 7 oktober 2020) en is gebruik gemaakt van de gegevens van de Werkgroep kleine marterachtigen Bommelerwaard.

Resultaten – kleine marterachtigen

Van de kleine marterachtigen is alleen de wezel waargenomen in het plangebied. Deze is tienmaal gezien op beelden van marterkist M4 en tweemaal op beelden van de tweede locatie van struikrover S1. Daarnaast zijn sporen van wezel aangetroffen in sporenbuis A1 en A3 (beiden 2 passages). Voor de locaties van de waarnemingen zie figuur 9. De afstand tussen deze locaties bedraagt hemelsbreed 830 meter en maakt daarmee waarschijnlijk geen onderdeel uit van hetzelfde territorium van de wezel maar gaat het om meerdere territoria. Het territorium van een wezel is groot (1 – 10 ha) en het gebruik verschilt in het seizoen (zie kader in het volgende hoofdstuk). Met name de randen van het plangebied en de perceelgrenzen (sloten, greppels, bermen, struweel) vormen geschikt foerageergebied en fungeren als looproutes. Potentiële verblijfplaatsen zijn aanwezig langs de sloten en greppels (muizenholen) en in de bermen (struweel, holtes onder boomwortels, muizenholen).

In de omgeving zijn uit bronnenonderzoek diverse recente waarnemingen van wezels (2020). Dit gaat om een twee waarnemingen op respectievelijk enkele honderden en tientallen meters ten zuiden van het onderzoeksgebied en een waarneming op enkele honderden meters ten noorden van het onderzoeksgebied (NDFF oktober 2020, Werkgroep kleine marterachtigen Bommelerwaard). Van de bunzing is alleen een recente waarneming in de uiterwaard ten zuiden van het onderzoeksgebied bekend. Van de hermelijn zijn geen waarnemingen bekend (NDFF oktober 2020).

Figuur 6 en 7 Opnames van wezel in marterkist M4 en struikrover S1 respectievelijk

Overige soorten

Naast wezel zijn door de marterkisten verschillende soorten muizen (bosmuis, rosse woelmuis en bosspitsmuis) en een gewone pad geregistreerd. De struikrover heeft naast de wezel, verschillende soorten muizen (bosmuis, rosse woelmuis en bosspitsmuis), een bruine rat en een winterkoning waargenomen. Op de sporenvellen zijn naast de pootafdrukken van wezel ook die van een muis (spec) en rat gevonden.

Resultaten – dassen

Er zijn geen dassen op beeld geregistreerd door de struikrover. Ook zijn geen sporen van dassen aangetroffen rond de Rooijensestraat. Aan de zuidoostkant van het onderzoeksgebied zijn wel sporen van dassen aangetroffen (figuur 8 en 9). Deze sporen bestonden uit een kleine latrine en enkele wissels die van de dijkvoet naar de akker liepen. Op deze akker stond ten tijde van het bezoek maïs. Ten zuiden van de Hoenzadrielsedijk zijn wissels aangetroffen door en langs de perceelgrenzen. Deze zijn niet allemaal ingetekend op kaart. Gezien de ligging van de burcht in de uiterwaarden ten zuiden van de Hoenzadrielsedijk (exacte locatie kan niet openbaar worden gemaakt), duidt het aantreffen van meer wissels aan de zuidkant van de dijk erop dat de dassen de dijk niet vaak oversteken.

Figuur 8 *Kleine latrine van das, nabij de maïsakker.*

Figuur 9 Locaties van de waarnemingen van wezel door de onderzoeksmaterialen en sporen van das.

Effect en beoordeling Wnb

Kleine marterachtigen

Het plangebied maakt deel uit van het territorium van wezel. Het heeft hierbij minimaal een functie als foerageergebied, maar verblijfplaatsen zijn (met name langs de greppels en sloten) niet uit te sluiten. Voor de bunzing kan het plangebied mogelijk dienen als foerageergebied en zijn verblijfplaatsen ook niet uit te sluiten.

Bij de voorgenomen ingreep verdwijnt een deel van de greppels en sloten en worden bermen tijdelijk aangetast, hiermee verdwijnen potentiële vaste voortplantings- of rustplaatsen van de wezel en wordt foerageergebied van de wezel en bunzing aangetast.

- Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen

Het vernielen of beschadigen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen is een overtreding van de Wnb. De bunzing en wezel maken gebruik van verschillende typen van verblijfplaatsen met een eigen functie (zie kader). Gedurende het seizoen maken ze wisselend gebruik van deze plekken. Ze verblijven daar waar ze jagen of jongen hebben. In het voortplantingsseizoen verblijven de vrouwtjes met jongen voor een langere periode op één plek. De verblijfplaats is niet statisch en het gebruik kan in de tijd variëren. Voor de levenscyclus van kleine marterachtigen is het van belang dat hun leefgebied gedurende het jaar altijd voldoende schuilplaatsen biedt. Een voortplantingsplaats wordt als 'vast' beschouwd voor de periode in het jaar dat zij in gebruik zijn om de jongen groot te brengen. Om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen dienen maatregelen genomen te worden (zie maatregelen).

- Foerageergebied

Gedurende de aanleg van het windpark is tijdelijk minder foerageergebied (sloot- en greppeloevers, bermen) beschikbaar. Op basis van de ontwerptekeningen van het windpark gaat het bij turbine 1 (meest westelijke) om circa 800 m² en bij turbine 3 (meest oostelijke) om 200 m². In de gebruiksfase resteert een verlies van circa 160 m² foerageergebied bij turbine 1 en bij turbine 3 200 m². Wanneer *worst case* uitgegaan wordt van de aanwezigheid van in totaal twee territoria op de planlocaties van turbine 1 en 3 met een omvang van 2 ha (twee territoria van 1 ha) resteert gedurende de aanlegfase bij turbine 1 minimaal 600 m² en bij turbine 3 minimaal 1.400 m² kwalitatief goed geschikt foerageergebied (sloot- en greppeloevers, bermen). Bij beide planlocaties is in de directe nabijheid (straal 300 m) bovendien nog enkele duizenden vierkante meters kwalitatief goed geschikt foerageergebied beschikbaar. De waarnemingen van meerdere wezels in de directe omgeving van het geplande windpark geeft ook aan dat het voedselaanbod (voornamelijk muizen) hoog is.

In met name de aanlegfase en in mindere mate gedurende de gebruiksfase van het windpark is sprake van enig verlies van foerageergebied van wezel en bunzing. Om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen dienen maatregelen genomen te worden (zie onder).

- Maatregelen en ontheffingsplicht Wnb

Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van één of meerdere wezels en mogelijk ook van bunzing. Om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen moeten voortplantingsplaatsen (slootoevers, bermen, greppels) van wezel en bunzing in de kwetsbare periode maart-augustus worden ontzien. Buiten het voortplantingsseizoen zijn de dieren flexibel in hun gebruik van verblijfplaatsen, mits er voldoende aanbod aan verblijfplaatsen is.

Om voldoende aanbod aan verblijfplaatsen én foerageergebied te waarborgen dienen in het leefgebied van de wezel en bunzing vooraf (aansluitend op bestaande structuren, op logische plekken, zoals langs de greppels en in bermen) takkenrillen, houtstapels of andere plekken met schuilmogelijkheden worden aangebracht. Het leefgebied dient langs de Rooijensestraat aangelegd te worden zodat gewaarborgd kan worden dat leefgebied aaneengesloten blijft. Minimaal dezelfde oppervlakte (1.000 m² aan leefgebied dat verloren gaat (tijdelijk en permanent) dient voorafgaande aan de aanleg van het windpark gerealiseerd te worden.

Wanneer deze preventieve maatregelen (niet aan de greppels, sloten en bermen werken in de periode maart – augustus en aanbrengen extra verblijfplaatsen en foerageergebied) is geen sprake van verlies van essentieel foerageergebied en is voldoende aanbod aan verblijfplaatsen voor wezel en bunzing aanwezig. Er is daarom geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Met inachtneming van de preventieve maatregelen is een ontheffing van de Wnb is niet noodzakelijk.

Van de hermelijn zijn geen waarnemingen gedaan in het onderzoeksgebied en zijn ook uit bronnenonderzoek geen waarnemingen bekend. Het plangebied heeft geen betekenis als onderdeel van het leefgebied. Overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb zijn niet aan de orde.

Het gebruik van rust- en verblijfplaatsen (door kleine marterachtigen)

Bunzing, hermelijn en wezel zijn territoriaal. Hun leefgebieden kunnen sterk in grote variëren afhankelijk van het seizoen en de beschikbaarheid van voedsel. De territoria van mannetjes zijn groter dan van vrouwtjes en kunnen een omvang hebben van enkele tot 100 ha. De territoria van mannetjes overlappen vaak met die van meerdere vrouwtjes.

In de voortplantingsperiode verblijven ze op één locatie om de jongen groot te brengen. Dit zijn de plekken waar de belangrijkste prooi algemeen voorkomt. De voortplantingsperiode begint vanaf maart en duurt een zomer waarin jonge dieren met de moeder in familiegroepen kunnen jagen. Wezels kunnen twee worpen per jaar hebben, hermelijn en bunzing werpen éénmaal per jaar. Voor de voortplantingsperiode van kleine marterachtigen wordt maart – augustus aangehouden.

De dieren houden zich buiten de voortplantingsperiode in hun territorium op daar waar een hoge prooidichtheid is of waar jagen relatief weinig moeite kost in vergelijking met andere seizoenen. Ze kunnen enkele dagen rond een tijdelijke slaapplek jagen om daarna te verhuizen en op een andere plek te jagen. Daarnaast gebruiken de dieren diverse schuilplaatsen waar ze in tijd van onraad snel kunnen schuilen. De verschillende functies kraamkamer, slaapplek en schuilplek zijn niet 'vast' en kunnen in een seizoen en van jaar tot jaar wisselen.

Bunzing, hermelijn en wezel gebruiken vergelijkbare typen holen zoals oude konijnenholen, mollengangen, holen onder boomwortels, houtstapels etc. Wezels maken ook gebruik van muizenholen. De dieren komen voor in terreinen waar voldoende dekking en voedsel aanwezig is. Ze maken daarbij veel gebruik van lineaire landschapselementen als bosranden, houtwallen, slootranden en greppels. Ze komen voor in bossen, moerassen, rietlanden, houtwallen, ruigtes etc. Wezel heeft een voorkeur voor drogere terreinen en bunzing juist voor waterrijke gebieden.

(Hellstedt, 2005; Tod *et al.*, 2004; Twisk *et al.*, 2003; Sleeman, 1989)

Dassen

Het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van dassen. In de omgeving van het plangebied is een dassenburcht aanwezig.

Bij de voorgenomen ingreep verdwijnt een deel van het foerageergebied en kan verstoring optreden van foeragerende dassen.

- Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen

In de uiterwaarden ten zuiden van de Hoenzadrielsedijk is een dassenburcht aanwezig (NDFF, exacte locatie kan niet openbaar worden gemaakt). Activiteiten die binnen 200 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht plaatsvinden kunnen effect hebben op de functionaliteit van de burcht (Bij12, 2017). De aanlegwerkzaamheden vinden buiten een afstand van 200 meter plaats. Directe effecten van de werkzaamheden op het functioneren van de burcht zijn niet aanwezig.

Er is onvoldoende grond om aan te nemen dat de windturbine in de gebruiksfase een negatief effect hebben op de aanwezigheid van dassen of hun vitaliteit. Er is één studie bekend, Agnew *et al.* (2016) die zich specifiek heeft gericht op de effecten van operationele windturbines op dassen. De conclusies over de effecten van windturbines op dassen zijn speculatief. Deze studie toont niet aan dat windturbines een negatief effect hebben op de

aanwezigheid van dassen of hun vitaliteit. In het artikel wordt slechts een *mogelijk* verband geopperd. Op basis van het onderzoek van Agnew *et al.* (2016) is dit verband ook niet vast te stellen. In bijlage 1 wordt dit, na samenvatting van het onderzoek Agnew *et al.* (2016), nader toegelicht. Verstoring in de gebruiksfase van het windpark van de functionaliteit van de dassenburcht is niet aan de orde. Ook zijn geen effecten te verwachten op andere grondgebonden zoogdieren. Er is geen sprake van overtredingen van verbodsbepalingen van de Wnb.

- Foerageergebied

Het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van één of enkele dassen. Het gaat hierbij om secundair foerageergebied (akkers, ruigten en dergelijke die niet het hele jaar in gebruik zijn door das). Deze secundaire foerageergebieden zijn met name van belang bij het opbouwen van een vetvoorraad voor de winter (Bij12, 2017). Gedurende de aanlegfase is er sprake van een tijdelijk verlies van circa 1,5 ha foerageergebied. In de gebruiksfase is het verlies beperkt tot circa 0,5 ha.

Slechts een beperkt deel van het gebied dat (tijdelijk) verloren gaat wordt daadwerkelijk gebruikt als foerageergebied door dassen. Gezien het beperkte aantal wissels en sporen aan de zuidrand van de akkers tussen de Hoenzadrielsedijk en de Rooijensestraat en het ontbreken van wissels en sporen aan de noordkant, gaat het hier enkel om de oostelijke turbine (nr 3). Er moet voldoende foerageergebied liggen binnen enkele kilometers van de burcht om als voortplantingsplaats goed te kunnen functioneren (Bij12, 2017). Binnen een straal van 2 km rond de burcht is ruim 500 ha aan potentieel foerageergebied (akkers met onder andere mais, ruigte, boomgaarden, bemeste graslanden, natuurlijke graslanden en bramenstruweel) beschikbaar.

Het tijdelijke verdwijnen van 1,5 ha en het permanent verdwijnen van 0,5 ha leefgebied zal niet leiden tot een negatief effect op de functionaliteit van het foerageergebied voor das en daarmee de functionaliteit van de burcht. Daarbij geldt dat slechts een beperkt deel van het gebied dat (tijdelijk) verloren gaat wordt gebruikt als foerageergebied door dassen. Er is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

De werkzaamheden kunnen leiden tot verstoring tijdens het foerageren door verlichting of geluid. Om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen dienen maatregelen genomen te worden (zie onder).

- Maatregelen en ontheffingsplicht Wnb

De werkzaamheden kunnen leiden tot verstoring tijdens het foerageren door verlichting of geluid. Deze indirecte effecten zijn te voorkomen door de werkzaamheden voor de oostelijke turbine alleen overdag uit te voeren (maar uiterlijk tot 19:00) en 's nachts geen verlichting toe te passen of de verlichting (met bewegingssensor) te beperken tot de bouwplaats en strooilicht op de omringende akkers te voorkomen. Indien deze preventieve maatregelen worden genomen is geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is niet noodzakelijk.

Verder is het aan te raden de werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode van de das (december tot juli) uit te voeren, zodat er altijd voldoende voedsel beschikbaar is voor het

grootbrengen van de jongen. Deze maatregel is echter niet nodig om overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb te voorkomen.

Literatuur

- Agnew R.C.N., Smith V.J. & Fowkes R.C. 2016. Wind turbines cause chronic stress in badgers (*Meles meles*) in Great Britain – *Journal of Wildlife Diseases* 52 (3) : 459-467.
- Provincie Noord-Brabant, 2017. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming.
- Hellstedt, P., 2005. Behaviour, dynamics and ecological impact of small mustelids. (dissertatie) Dep. of Biological and Environmental Sciences Ecology and Evolutionary Biology, University of Helsinki. Helsinki.
- Bij12, juli 2017, Kennisdocument versie 1.0.
- Radstake, Y.N. & R.G. Verbeek, 2020. Natuurtoets Windpark Lage Rooijen. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport 19-221. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Sleeman, P, 1989. Stoats and Weasels, Polecats and Martens. Whittet Books Ltd., London 119 p.
- Todd, I, Macdonald, D.W and Tew, T.E (2004) 'The ecology of weasels (*Mustela nivalis*) on mixed farmland in southern England.' *Biologia*, 59 (2). pp. 235-241. ISSN 1336-9563
- Twisk, P., A. van Winden, R. Lange, & A. van Diepenbeek, 2003. Zoogdieren van West-Europa, 2de druk. Uitgeverij KNNV en VZZ, Utrecht.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met R.G. Verbeek.

Akkoord voor uitgave: Bureau Waardenburg

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Green Trust Consultancy BV

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Bijlage I Effecten van operationele turbines op vitaliteit dassen

Agnew *et al.* (2016) leiden uit de resultaten van hun onderzoek af dat de cortisol niveaus van dassen die binnen een straal van 1 km van een windturbine leven 264% hoger is dan die van dassen die op 10 km of meer leven (controle groep). Ze concluderen op basis van deze verhoogde cortisol niveaus dat dassen chronisch fysiologisch gestrest zijn. Agnew *et al.* trokken de conclusie dat er geen verschillen waren tussen de cortisol niveaus van dassen nabij windturbines die sinds 2009 en die sinds 2012 operationeel zijn. Dit zou erop wijzen dat er geen gewenning optreedt. Tot slot veronderstellen Agnew *et al.* (2016) dat de hogere cortisol niveaus worden veroorzaakt door het geluid van de windturbines en dat dit negatieve effecten zou *kunnen* hebben op het immuunsysteem en dus de vitaliteit van dassen.

Sterk verhoogde toename in cortisol niveaus niet aangetoond

Wat de metingen in de studie van Agnew *et al.* (2016) laten zien is dat het gemiddelde haar cortisol niveau van dassen die binnen een straal van 1 km van een windturbine leven hoger is dan die van dassen die op 10 km of meer leven. Agnew *et al.* (2016) noemen een percentage van 264% hogere cortisol niveaus, maar dit percentage moet met de nodige voorzichtigheid worden beschouwd. Op basis van de meetgegevens en de gegeven standaarddeviaties¹ kan geen betrouwbare uitspraak gedaan worden over *hoe* deze gemiddelden verschillen van elkaar. Voor zowel de groep dassen binnen een straal van 1 km van turbines als de controlegroep vallen de gemiddeldes in dezelfde orde grootte als de standaarddeviatie. De standaarddeviatie is voor beide groepen hoog, met andere woorden de gemeten cortisol waarden variëren sterk. De data en uitkomsten lenen zich dus niet voor uitspraken over sterk verhoogde cortisol niveaus.

Geen aanwijzingen dat er geen gewenning optreedt

Agnew *et al.* (2016) concluderen dat er geen sprake is van gewenning aan verstoring door windturbines, omdat de haar cortisol niveaus van dassen nabij windturbines die operationeel zijn sinds 2009 niet verschilden van de haar cortisol niveaus van dassen nabij windturbines operationeel sinds 2012. Op basis van het artikel is dit *niet te verifiëren*, omdat het artikel geen inzicht geeft in de gemeten haar cortisol niveaus per locatie en jaar van ingebruikname van de windparken (het artikel geeft alleen gemiddeldes). Gegeven de spreiding van de meetwaarden en de hoeveelheid metingen (n=9), lenen deze waarden zich niet voor gefundeerde conclusies over het al dan niet optreden van gewenning.

¹ De standaarddeviatie geeft de mate van spreiding van getallen rondom het gemiddelde van deze getallen. Bij een hogere spreiding is er dus sprake van dat alle getallen (meetresultaten) ver uit elkaar liggen. Hoe groter de range (het verschil tussen het laagste en hoogste getal uit de reeks) des te groter is de standaarddeviatie. Of wel: de standaarddeviatie geeft aan hoezeer de geobserveerde waarden afwijken van het gemiddelde.

Haar cortisol niveaus (nog) geen betrouwbare indicator voor chronische stress

Haar cortisol niveaus zijn (nog) geen betrouwbare indicator op zichzelf voor chronische stress bij dassen. De methode voor het meten van chronische stress bij dassen door middel van haar cortisol metingen is niet gevalideerd. Onbekend is hoe haar cortisol niveaus bij dassen gecorreleerd zijn aan cortisol niveaus in het lichaam, laat staan aan chronische stress. Er bestaan geen referentiewaarden voor (haar) cortisol waarden en (fysiologische) stress bij dassen (het is niet bekend bij welke (haar) cortisol waarden dassen daadwerkelijk stress ervaren).

Het is bovendien onbekend of verhoogde cortisol waarden in haar per se duiden op actuele chronische stress of dat het slechts gaat om een of meerdere vastgelegde episodes van stress in het verleden. Op basis van verhoogde haar cortisol waarden *alleen* kunnen geen conclusies getrokken worden over negatieve effecten op het immuunsysteem van dassen en hun vatbaarheid voor ziektes.

Geen verband aangetoond tussen verhoogde haar cortisol niveaus en infrageluid

In het artikel wordt slechts een *mogelijk* verband gelegd tussen het geluid van windturbines en de gemeten verhoogde cortisol niveaus bij dassen. Een directe relatie kon niet gelegd worden, omdat infrageluid niet gemeten is, laat staan de mate waarin dassen hieraan hebben blootgestaan en de onbekendheid of dassen dit überhaupt waarnemen. De mate waarin dassen worden blootgesteld hangt onder andere af van de mate waarin infrageluid geabsorbeerd wordt door de omgeving, o.a. afhankelijk van de afstand tussen burcht en windturbine, aanwezige landschapselementen, de grondsoort en de diepte waarop burchten ondergronds liggen. Deze factoren varieerden bij de onderzochte burchten, waardoor ook de blootstelling aan infrageluid verschillend zal zijn geweest bij de verschillende dassenfamilies.

Concluderend geeft het onderzoek van Agnew et al. (2016) onvoldoende onderbouwing voor het veronderstelde effect op de vitaliteit van dassen.

Bijlage 2

NOTITIE

Green Trust Consultancy BV
De heer J. Messink
Stationsweg 6
6861 EG Oosterbeek

DATUM: 16 oktober 2020
ONS KENMERK: 20-0659/20.09202/RogVe
AUTEUR: ing. R.G. Verbeek
PROJECTLEIDER: ing. R.G. Verbeek
STATUS: definitief
CONTROLE: dr. R. Van der Vliet

Berekening stikstofdepositie tijdens aanlegfase Burgerwindpark Lage Rooijen

Herberekening op basis van aangepaste AERIUS calculator (versie 2020_20201013_1649cba239)

Aanleiding

Green Trust is samen met Coöperatie Bommelerwaard betrokken bij het ontwikkelen van Burgerwindpark Lage Rooijen in Hoenzadriel (provincie Gelderland). In april 2020 is de natuurtoets (Radstake & Verbeek 2020) opgeleverd waarin het geplande windpark is getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Om eventuele effecten van de aanlegwerkzaamheden op beschermde habitattypen te onderzoeken is door Bureau Waardenburg berekend in hoeverre sprake is van een additionele stikstofdepositie op beschermde habitattypen. In april 2020 heeft Bureau Waardenburg een Aeries berekening uitgevoerd om de stikstofdepositiewaarden te berekenen die worden veroorzaakt tijdens de aanleg van Burgerwindpark Lage Rooijen. De uitkomsten van die berekening is opgenomen in de natuurtoets.

De berekening met de Aeries calculator van april 2020 liet zien dat de additionele stikstofdepositie binnen de invloedssfeer van de aanlegwerkzaamheden 0,00 mol N/ha/jaar zal bedragen.

Op 15 oktober 2020 is een nieuwe versie van de AERIUS calculator beschikbaar gesteld (*versie 2020_20201013_1649cba239*).

Hierbij zijn ten opzichte van de vorige versies diverse wijzigingen doorgevoerd, onder andere actualisatie van natuurgegevens, emissiefactoren en achtergronddepositie¹. Daarnaast zijn iets andere uitgangspunten binnen de aanleg van het geplande windpark toegepast (zie aanpak).

Aanpak

De additionele stikstofdepositie is opnieuw berekend. Ten opzichte van de vorige berekening (d.d. 7 april 2020) zijn hierbij de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- De omvang van de stikstofdepositie is vastgesteld aan de hand van de nieuwe versie van het rekenmodel AERIUS Calculator (*versie 2020_20201013_1649cba239, 15 oktober 2020*).
- Er zijn beperkte wijzigingen in het in te zetten materieel (jaar van fabricage en bijbehorende emissie-eisen). Voor alle in te zetten hijskranen wordt STAGE4 materieel (bouwjaar 2015 of later) ingezet. In de berekening van april 2020 werd voor een tweetal hijskranen nog uitgegaan van STAGE3 materieel (bouwjaar rond 2005). De inzet van modernere hijskranen sluit volgens initiatiefnemer beter aan bij de hedendaagse praktijk dan ouder materieel. De bouwjaar zijn per machine aangegeven in de berekening (zie bijlage).

Andere uitgangspunten zijn gelijk aan de eerdere berekening.

Resultaten

Met deze wijzigingen zal in alle natuurgebieden de depositie 0,00 mol N/ha/jaar bedragen (zie bijlage). Deze uitkomst is gelijk aan de vorige berekening (d.d. 7 april 2020). Verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden in Natura 2000-gebieden als gevolg van de aanleg van Burgerwindpark Lage Rooijen is met zekerheid uit te sluiten.

Literatuur

Radstake, Y.N. & R.G. Verbeek, 2020. Natuurtoets Windpark Lage Rooijen. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport 19-221. Bureau Waardenburg, Culemborg.

¹ https://www.aerius.nl/files/media/release_notes_aerius_2020.pdf

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met de heer R.G. Verbeek.

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg
Drs. C. Heunks

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Green Trust Consultancy b.v.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Bijlage I Standaard output Aeries berekening

Resultaten

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Bureau Waardenburg	Drielse Veldweg, 5334 NW Velddriel

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk	
Aanleg windpark Lage Rooijen	RURTUEQWBF6t	
Datum berekening	Rekenjaar	Rekenconfiguratie
16 oktober 2020, 15:35	2021	Berekend voor natuurgebieden

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	170,52 kg/j
NH3	< 1 kg/j

Resultaten

Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/jr)

Natuurgebied
Uw berekening heeft geen depositieresultaten opgeleverd boven 0,00 mol/ha/jr.

Toelichting

Berekening stikstofdepositie voor de aanleg van windpark Lage Rooijen, bestaande uit drie windturbines.
In de berekening is zowel de aanleg op locatie als de aan- en afvoer van materieel en personeel meegenomen.

Aanname is dat het in te zetten materieel een bouwjaar STAG-klasse IV heeft (2015 of nieuwer). Alle standaardwaarden voor emissiefactoren en belasting zijn overgenomen uit de nieuwe versie van Aerius (v.2020 van 15-10-20).

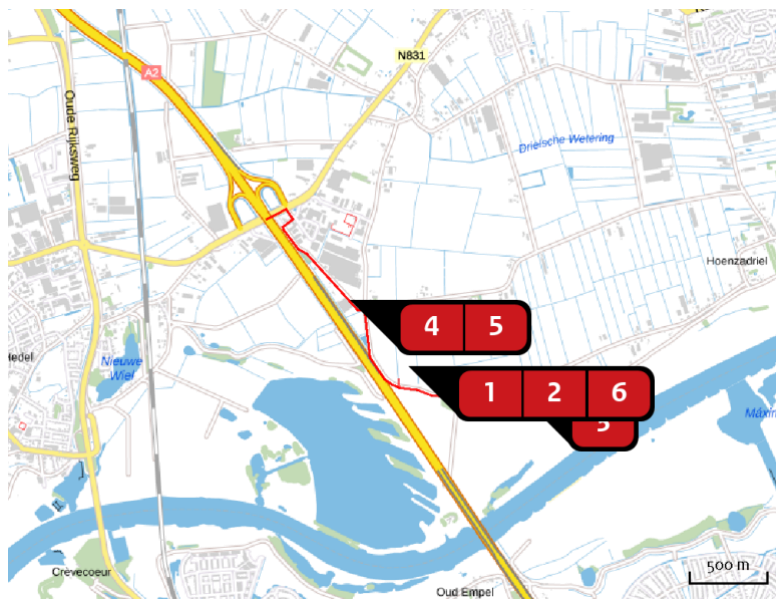
Resultaten

Aanleg windpark Lage Rooijen

RURTUEQWBF6t (16 oktober 2020)
pagina 2/12

Locatie
Aanleg windpark
Lage Rooijen

Emissie
Aanleg windpark
Lage Rooijen

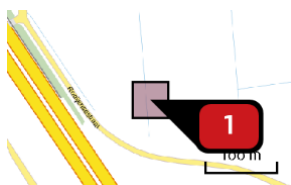
Bron Sector		Emissie NH3	Emissie NOx
1	 Bouwlocatie turbine 1 Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	< 1kg/j	50,98 kg/j
2	 Bouwlocatie turbine 2 Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	< 1kg/j	50,98 kg/j
3	 Bouwlocatie turbine 3 Mobiele werktuigen Bouw en Industrie	< 1kg/j	50,98 kg/j
4	 Aanrijdroute turbine 1 Wegverkeer Binnen bebouwde kom	< 1kg/j	4,74 kg/j
5	 Aanrijdroute turbine 2 Wegverkeer Binnen bebouwde kom	< 1kg/j	5,80 kg/j
6	 Aanrijdroute turbine 3 Wegverkeer Binnen bebouwde kom	< 1kg/j	7,03 kg/j

AERIUS CALCULATOR

Resultaten

Emissie
(per bron)
Aanleg windpark
Lage Rooijen

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH₃

Bouwlocatie turbine 1
148735, 417704
50,98 kg/j
< 1 kg/j

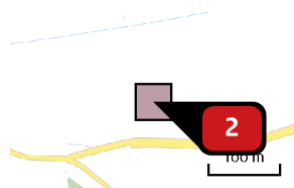

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Asfalteermachine 60 kW, 2015, 4 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Dumper 320 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	7,07 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 28 kW, 2015, 11 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 100 kW, 2015, 34 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	1,88 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 100 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,21 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 200 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	5,52 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 450 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	12,42 kg/j < 1 kg/j
AFW	Kiepbak 450 kW, 2015, 10 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,40 kg/j < 1 kg/j
AFW	Laadschop 200 kW, 2015, 81 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	8,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Vorkheftruck 100 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Wals 90 kW, 2015, 20 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijstelling 450 kW, 2015, 13 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	4,04 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hulpkraan heistelling 200 kW, 2015, 15 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,07 kg/j < 1 kg/j

AERIUS CALCULATOR

Resultaten

Naam

Locatie (X,Y)

NOx

NH₃

Bouwlocatie turbine 2

149134, 417649

50,98 kg/j

< 1 kg/j

Resultaten

Aanleg windpark Lage Rooijen

RURTUEQWBF6t (16 oktober 2020)

pagina 6/12

AERIUS CALCULATOR

Resultaten

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Asfalteermachine 60 kW, 2015, 4 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Dumper 320 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	7,07 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 28 kW, 2015, 11 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 100 kW, 2015, 34 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	1,88 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 100 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,21 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 200 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	5,52 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 450 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	12,42 kg/j < 1 kg/j
AFW	Kiepbak 450 kW, 2015, 10 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,40 kg/j < 1 kg/j
AFW	Laadschop 200 kW, 2015, 81 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	8,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Vorkheftruck 100 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Wals 90 kW, 2015, 20 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijstelling 450 kW, 2015, 13 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	4,04 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hulpkraan heistelling 200 kW, 2015, 15 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,07 kg/j < 1 kg/j

Resultaten

Aanleg windpark Lage Rooijen

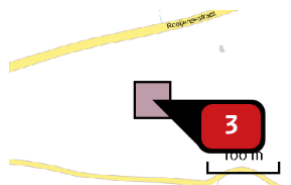
RURTUEQWBF6t (16 oktober 2020)

pagina 7/12

AERIUS CALCULATOR

Resultaten

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH₃

Bouwlocatie turbine 3
149533, 417567
50,98 kg/j
< 1 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Asfalteermachine 60 kW, 2015, 4 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Dumper 320 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	7,07 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 28 kW, 2015, 11 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Graafmachine 100 kW, 2015, 34 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	1,88 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 100 kW, 2015, 32 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,21 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 200 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	5,52 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijskraan 450 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	12,42 kg/j < 1 kg/j
AFW	Kiepbak 450 kW, 2015, 10 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,40 kg/j < 1 kg/j
AFW	Laadschop 200 kW, 2015, 81 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	8,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Vorkheftruck 100 kW, 2015, 40 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	3,02 kg/j < 1 kg/j
AFW	Wals 90 kW, 2015, 20 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	< 1 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hijstelling 450 kW, 2015, 13 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	4,04 kg/j < 1 kg/j
AFW	Hulpkraan heistelling 200 kW, 2015, 15 uur	4,0	4,0	0,0	NOx NH ₃	2,07 kg/j < 1 kg/j

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH3

Aanrijdroute turbine 1
148359, 418255
4,74 kg/j
< 1kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	60,0 / jaar	NOx NH3	< 1kg/j < 1kg/j
Standaard	Licht verkeer	224,0 / jaar	NOx NH3	< 1kg/j < 1kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	600,0 / jaar	NOx NH3	4,34 kg/j < 1kg/j

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH3

Aanrijdroute turbine 2
148492, 418122
5,80 kg/j
< 1kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	60,0 / jaar	NOx NH3	< 1kg/j < 1kg/j
Standaard	Licht verkeer	224,0 / jaar	NOx NH3	< 1kg/j < 1kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	600,0 / jaar	NOx NH3	5,31 kg/j < 1kg/j

Naam
Locatie (X,Y)
NOx
NH3

Aanrijdroute turbine 3
148542, 417923
7,03 kg/j
< 1 kg/j

Soort	Voertuig	Aantal voertuigen	Stof	Emissie
Standaard	Middelzwaar vrachtverkeer	60,0 / jaar	NOx NH3	< 1 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Licht verkeer	224,0 / jaar	NOx NH3	< 1 kg/j < 1 kg/j
Standaard	Zwaar vrachtverkeer	600,0 / jaar	NOx NH3	6,43 kg/j < 1 kg/j

AERIUS CALCULATOR

Resultaten

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:
AERIUS versie 2020_20201013_1649cba239
Database versie 2020_20201013_1649cba239
Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2020>